PETRE SĂLCUDEANU

UCENICIE PRINTRE GLOANȚE

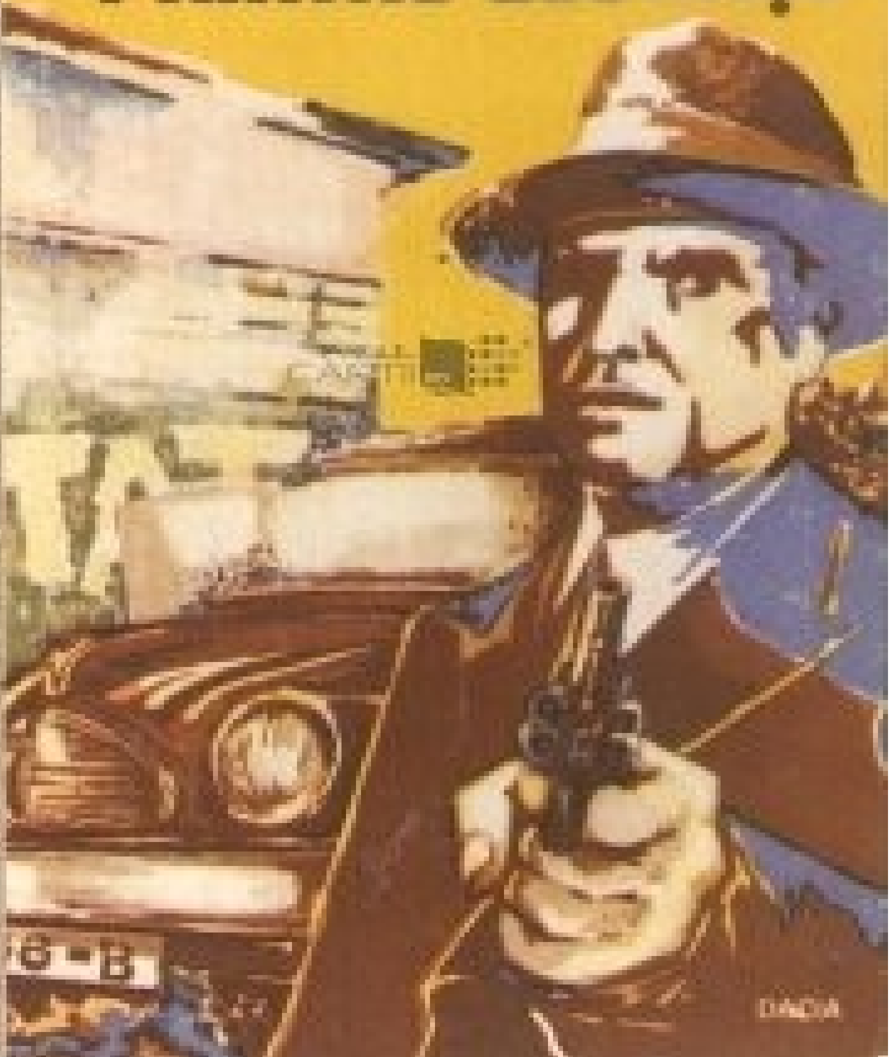

PETRE SĂLCUDEANU

UCENICIE PRINTRE GLOANŢE

ROMAN

COPERTA EXECUTATĂ DE CORNEL POPOVICI

EDITURA DACIA CLUJ 1974

1

Dacă Mihai Roman ar fi bănuit că, într-un fel, destinul lui urma să se asemene cu al comisarului Urlescu, ucis cu douăzeci şi patru de ore în urmă de nişte necunoscuţi, poate că ochii lui ar fi zăbovit mai mult asupra ştirii din ziar care consemna faptul. Dar

Roman, după ce-şi trecu privirile peste titlul gros, cules pe patru coloane, sub care se vedea fotografia cu chipul schimonosit al celui omorât, se opri îndelung la comunicatele de pe front. Se duceau bătălii grele în zona Feleacului şi în Banat

Mihai Roman ieşise din închisoare în urmă cu trei săptămâni. O săptămână şi jumătate o petrecuse într-un spital din Târgu-Jiu, altă săptămână prin trenurile aglomerate ce-l aduseseră în Bucureşti, iar de câteva zile făcea naveta între pat şi veceul din curte, din pricina unei diarei umilitoare. Nea Pavel, tatăl lui Roman, îşi hrănise fiul cu tot ce avusese mai bun în casă, iar stomacul subţiat de anii de foame, neobişnuit cu mâncărurile grase, refuza cu desăvârşire să se supună unui regim de alimentaţie străin celui cu care se familiarizase la închisoare.

„Radiodifuziunea este condusă de lacheii legionarilor. Afară cu ei!“, suna un nou titlu de ziar căzut sub ochi, şi acest ultim imperativ din „România liberă’’, cu litere de-o şchioapă, avu asupra lui Roman o influenţă nefastă; grăbit, nemaiavând timp nici să arunce ziarul din mână, alergă spre latrina din curte, desfăcându-şi în mers cureaua de la pantaloni.

Din cutia de lemn, prin care ploaia se strecura cu uşurinţă peste capul descoperit al lui Roman, se auziră câteva înjurături pipărate. După câteva minute, ieşi cu paşi târşâiţi, de om sfârşit, şi se îndreptă spre bucătărie.

Casa în care locuia Roman cu taică-său era alcătuită din două încăperi, una în faţă, în care dormeau, şi alta în spate, folosită ca bucătărie. Roman cercetă cu atenţie dulăpiorul vechi în care se aflau vasele, mirosi fiecare sticlă, dar negăsind ce căuta, deschise capacul de la pivniţă şi coborî cele câteva trepte din scândură. Într-un cotlon, pe o laviţă, dădu de o damigeană în care maică-sa ţinea altădată afinata şi, grăbit, o scutură de câteva ori. Se auzi un clipocit înăbuşit. Bău cu poftă, zdrobi între dinţi afinele stafidite şi pe dată simţi în stomac o căldură binecuvântată. Mai bău un gât din lichidul dulce şi tare, apoi, cu greu, clătinându-se, urcă din nou în bucătărie.

Mama lui Mihai Roman murise cu un an în urmă şi gândul că la atâta vreme după dispariţia ei, băuse din afinata făcută de ea, îl copleşi. Înghiţi în sec, cu amar, simţind cum ceva sălciu i se urcă de la stomac în sus.

Când ieşi în curte, văzu că la poartă cineva se munceşte s-o împingă cu piciorul. Era Nicolae. Îl recunoscu după nasul mare şi

umerii înguşti aduşi înainte, după mustaţa deasă, tunsă cu grijă, de parcă singura preocupare a celui venit, în acele zile de foame şi mizerie, ar fi fost doar aceea de a avea grijă de podoaba de sub nas.

— Ridic-o în sus, are un sistem special de închidere, spuse Roman, dar nu făcu niciun pas în întâmpinarea lui Nicolae Savu, vechiul lui tovarăş de muncă şi puşcărie.

— Pe unde umbli, mă? spuse Nicolae, după ce reuşi să se strecoare în curte cu destulă greutate. Te-am căutat la uzină. Nici măcar nu ştiau că te-ai întors. Ce dracu e cu tine? mai întrebă Nicolae, strângând cu putere mâna lui Mihai.

Mihai însă nici măcar n-avu timp să se justifice în vreun fel. Îşi duse mâna la burtă şi alergând cu o vioiciune demnă de toată lauda se îndreptă spre fundul curţii.

— Ce crezi, mă Mihai, în halul în care eşti ai putea să vii cu mine? întrebă Nicolae aşezându-se pe laiţa adusă din casă. Nu aşteptă răspunsul lui Roman şi, cu capul aplecat, cu mâinile încleştate una în alta, vorbi mai departe tot el. N-am dormit de câteva nopţi. Nu ne vedem capul de treburi. Suntem puţini. Nici nu ştim de unde s-o luăm, atâtea sunt de făcut.

— N-am avut vreme nici să mă duc la cimitir, la mama, răspunse Mihai şi scoţând din buzunar o tabacheră cu tutun îşi răsuci o ţigară groasă. Îşi purtă vârful limbii pe sub marginea foiţei de proastă calitate, o lipi, apoi întinse ţigara lui Nicolae. Ia-o, pun pariu că n-ai nicio ţigară.

Nicolae îl cercetă pe Mihai din priviri, zâmbi ironic şi scoase din buzunar un pachet de regale. Alese o ţigară, o purtă pe sub nas mijindu-şi ochii, apoi şi-o aprinse de la brichetă. Mihai se strâmbă, nu comentă avuţia lui Nicolae în niciun fel şi îşi aprinse şi el ţigara răsucită cu atâta dichis.

— Te-ai ajuns… Cum poţi fuma porcării din astea?…

— O să-ţi explic mai târziu… Odată cu ţigările mi-a fost dat un palat şi o maşină ultimul tip, zise Nicolae zâmbind. După primele două fumuri aruncă ţigara cât colo. Slabă, conchise el.

— Şi unde ai vrea să mă duc în halul ăsta? întrebă Mihai.

— Ia-ţi hârtie să ai la îndemână, case distruse sunt destule, la nevoie oprim, spuse Nicolae şi se ridică de pe laiţă. Vezi tu unde mergem… Puteai să dai un semn tovarăşilor…

— L-am rugat pe tata… Nu m-am încumetat să ies din curte…

— Şi bătrânul a zis, sunt sigur, „las, că nu se face gaură în cer“…

— Exact, confirmă Mihai.

— Unde-i bătrânul?

— Unde să fie… Trebuie să se întoarcă de la Craiova… L-au făcut şef de tren… Parcă l-ar fi făcut rege, aşa umblă de fălos.

Mihai intră în casă, îşi luă haina, voi să se încheie, îşi dădu seama că haina n-are niciun nasture, îşi vârî ziarul rupt bucăţi în buzunar şi îi făcut semn cu ochiul lui Nicolae.

— Să nu zici pe urmă că eu… se scuză Nicolae.

Roman nu spuse nimic. Se uită în sus. Ploaia începea să se transforme în lapoviţă. La poartă se opriră. Printre linii îl zăriră venind apăsat pe nea Pavel, tatăl lui Roman. Le făcu de departe semn cu valijoara lui de lemn, în care își ducea mâncarea la drum.

— Unde mergi, mă Mihai? întrebă el pe un ton arţăgos, dar la vederea lui Nicolae glasul i se mai domoli…. Că uite, chiar mă gândeam să trec azi pe la voi… să vă spun…

Din partea dreaptă a drumului se auzi un claxonat asemănător unui râgâit de om gata să-şi întoarcă stomacul pe dos.

— Pe cine sună ăla? întrebă Pavel.

— Pe noi, pe cine să sune, răspunse Nicolae.

— Ţi-am adus nişte pălincă, mă copile, spuse Pavel şi grăbit deschise cufărul. Nicolae, lasă-l mă, că de trei zile…

— O să-i treacă sau o să-l apuce mai rău… dar eu zic c-o să-i treacă, şi Nicolae trase o duşcă din sticla scoasă de Pavel. Ce mai e pe la voi? se interesă în acelaşi timp Nicolae.

— Ce să fie?… Pe şeful de gară l-au schimbat, dar ăia de sub el… Vai, doamne ce verzi sunt; castraveţi nu alta…

— Las c-o să le vină şi lor rândul, mai spuse Nicolae şi se îndreptă spre maşină.

— Ai mâncat ceva, Mihai?

Mihai ridică o mână în sus, semn că numai de mâncare nu-i arsese şi se luă după Nicolae.

Un Buick vechi, ca vai de lume îi aştepta în mijlocul drumului, împotmolit în noroi. Uşile erau legate cu sârmă, o portieră era găurită în două locuri de puteai băga pumnul în ea, iar parbrizul, spart în partea dreaptă, era lipit cu hârtie de ziar, pe care se putea citi un titlu mare: „Moarte fasciştilor’’.

Alexe, un tânăr de vreo douăzeci de ani, slab şi înalt, îmbrăcat într-o scurtă de piele jerpelită, se uita la maşină ţinându-şi mâinile în şolduri.

— Cum dracu am băgat-o tocmai aici? se întrebă el mirat.

Cu toate eforturile nu putură urni maşina din loc. Numai după ce veni Pavel cu câţiva vecini înarmaţi cu stinghii de lemn, maşina porni, împroşcând cu roţile din spate nămol cu nemiluita.

2

Buickul hurducăia îngrozitor. Cu toate că Alexe acoperise pernele maşinii cu un pled, arcurile rupte ieşeau prin pielea spartă şi Roman, din când în când, nu fără o oarecare jenă, se lăsa când pe o fesă când pe alta. Prin stânga şi dreapta geamurilor de la portiere defilau în sens invers casele joase, rarele magazine, cozile de la brutării şi măcelării. Strada pe care mergeau era animată; oameni încovoiaţi de spate luau ploaia în creştet şi alergau care încotro, încât Alexe nu rareori îşi punea râgâitoarea în funcţiune, speriind copiii. Undeva, în faţă, la o întretăiere de străzi, se produse o învălmăşeală de oameni şi primul care îşi dădu seama ce se petrece acolo fu Alexe. Trase maşina pe dreapta, lângă trotuar, şi deschizând în grabă portiera se repezi şi el în grupul de tineri: da, erau tineri cei care se băteau. Un teanc de ziare era împrăştiat pe jos. Lângă el cu capul şiroind de sânge, un muncitor îmbrăcat ca vai de el se străduia în zadar să se ridice. Un găligan cu plete lungi, cu o pălărie cu borul mare, îmbrăcat într-un palton ce se încheia cu un singur nasture, ceva mai jos de buric, în pantaloni strâmţi şi scurţi, de sub care se vedeau ciorapii albi, îl lovea cu vârful pantofului ascuţit pe unde nimerea. Alexe se năpusti asupra malagambistului, îl trase de gulerul paltonului spre el, apoi cu un pumn noduros îl lovi sub bărbie cu sete. Pletosul căzu pe spate cât era de lung.

— Azi pentru a doua oară m-a lăsat baltă şi s-a dus să se bată, zise Nicolae supărat.

— Cred că ar fi cazul să-i dăm o mână de ajutor, spuse Roman, punând mâna pe clanţa portierei.

— Las’ că o să ai timp să te tot baţi, spuse Nicolae şi, pe urmă, ţi-a cam trecut vârsta să te încaieri cu nişte mucoşi…

— Unde vrei să ajungi? M-ai luat de acasă şi nici măcar nu mi-ai spus unde mă duci...

— Nu ţi-am spus? se miră sincer Nicolae. Înseamnă că sunt obosit din cale afară… În cartierul unde te-ai născut…

— Cum adică?

— Simplu sau chiar foarte simplu… A fost omorât comisarul de la sectorul doi, Negru… Am profitat de ocazie şi am cerut să fie numit unul de-al nostru… Şi comisarul ăsta vei fi tu…

În sfârşit apăru Alexe. Îşi şterse mucii amestecaţi cu sânge, îşi aranjă scurta de piele şi, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat, porni motorul.

„Să plătească criminalii de război” se auzi vocea unui puşti de afară. Alexe se săltă puţin şi se uită la el pe deasupra lipiturii cu ziar, apoi trase cu ochiul.

— Nu sunt burjui, nea Alexe? întrebă puştiul, arătând spre Roman şi Nicolae.

— Nu sunt, mă muceo, şi ar fi cazul să învăţaţi să vă bateţi…

— Oricât am învăţa, nea Alexe, sunt mai mulţi ca noi…

— Nu-i nimic, mă, în curând vom fi noi mai mulţi, mai spuse Alexe şi dădu drumul la maşină.

— Ar fi cazul să mă anunţi şi pe mine, Alexe, când îţi vine cheful să te baţi.

— Păi n-aţi văzut, tovarăşe Nicolae, că erau în minoritate?

Trecură de pe drumul neasfaltat pe altul, pavat cu piatră cubică şi Roman se putu aşeza comod pe arcurile noduroase şi ascuţite la capete. Maşina tuşea mai tot timpul. Alexe, se vedea cât de colo, nu era un prea mare cunoscător în ale condusului, altfel la fiecare schimbare de manetă Buickul n-ar fi scrâşnit din cutia de viteze…

— Adică eu comisar, spuse Mihai, aducându-şi aminte de ştirea morţii comisarului Urlescu, peste care trecuse în grabă, ca peste un lucru neinteresant.

— Dacă ţi-e frică, poţi să spui, tot n-avem cu cine te schimba… aşa că, tot tu o să rămâi… E sarcină de partid… Nu trebuie să pierdem nicio şansă, niciun moment, Mihai… Şi pentru noi e o şansă… Domnul subsecretar de stat de la interne asta şi aşteaptă, să ne răzgândim… Să-i dăm apă la moară… Nu mă întrerupe… Ştii ce se întâmplă în sectorul doi Negru?…

Jafuri, crime, violuri… Până la sosirea ta ţine locul unul… Mutulea… Butulea… În sfârşit, naiba ştie cum îl cheamă… De cum a rămas postul vacant, Petre Drăgan s-a gândit la tine A zis că eşti de-acolo. Cunoşti, oamenii, locurile, o să-ţi fie mai uşor…

— Bine, omule, pentru numele lui dumnezeu, se porni Roman, simţind cum îl apucă crampele la stomac, dar eu…

— Ştiu, habar n-ai… Nu te pricepi. Nu ne pricepem la foarte multe… Înveţi!… Poftim ordinul de numire, şi Nicolae scoase din buzunar o hârtie, se uită la ea să vadă dacă într-adevăr era hârtia cu pricina, apoi i-o întinse lui Mihai. Şi acum ascultă-mă bine… În comisariat nu te apuci să faci politică, luptă de clasă şi aşa mai departe Acolo eşti singurul comunist… Auzi, singurul…

— Alexe, opreşte maşina, spuse Mihai, dar Alexe după ce se uită la faţa lui Roman, apoi la Nicolae şi mai ales nevăzând niciun semn pe chipul acestuia din urmă că ar trebui să oprească, îşi văzu mai departe de drum.

— Mihai, să ştii că n-am prea mult timp de pierdut cu tine, zise de data asta cu gravitate Nicolae. Nu m-am jucat niciodată cu sarcinile de partid şi te-aş sfătui, băiete, să nu te joci nici tu… Şi nu uita ce ţi-am spus… Ordinea în cartier… Ordinea… Asta e sarcina ta politică… Asta cere partidul de la tine… Să le arătăm că ne pricepem la orice dacă trebuie, mai bine ca ei… E clar?

— Al dracului de clar şi de uşor…

— Unde opresc, tovarăşe Nicolae? întrebă Alexe, ajungând la o bifurcaţie.

Vatmanii a două tramvaie se certau de zor, socotind fiecare în parte că el are prioritate şi că celălalt trebuie să-i lase cale liberă.

— Ia-o la dreapta şi opreşte la colţul străzii, spuse sec Nicolae, uşor enervat de toată disputa cu Mihai.

— De ce nu mi-ai spus de toate astea când eram acasă… Să audă şi tata, mai zise Mihai, neştiind nici el prea bine de ce anume ar fi trebuit neapărat să vorbească faţă de Pavel Roman.

Din partea unde se afla Nicolae, Mihai nu auzi niciun răspuns. Adormise ca un copil, cu capul rezemat de portiera maşinii.

— Lasă, tovarăşe Mihai, că e frumos, eu dacă aş fi membru de partid şi nu aşa tânăr, că sunt numai utecist şi am nouăsprezece ani, aş fluiera de bucurie să mi se dea aşa o sarcină… Ce poate fi mai frumos decât să te baţi cu bandiţii, în numele cauzei noastre?!… Lenuţa m-ar săruta de bucurie, mai zise Alexe şi

îndreptă fotografia fetei, la locul ei sub parbriz. În primăvară ne luăm… Şi ea vrea şi eu vreau, continuă Alexe, uitându-se cu admiraţie la chipul fetei din poză.

— Uite, de-aia nu mă bucur, că eu n-am o Lenuţă, spuse Mihai, voind să fie ironic.

Dar sau nu fusese destul de ironic sau Alexe nu înţelegea ironiile, pentru că şoferul ridică din umeri, apoi se întoarse cu toată faţa spre Mihai.

— Păi, asta-i floare la ureche, tovarăşe Roman!… Diseară o rog pe Lenuţa să mai găsească o Lenuţă, zise Alexe şi opri atât de brusc încât Nicolae sări în sus ca ars.

— Am ajuns, tovarăşe Nicolae… La cinci sute de metri e comisariatul.

Nicolae îl privi pe Roman zâmbind, apoi îi căută mâna şi i-o strânse.

— Succes şi felicitări pentru promovarea în muncă, zise el. Apoi coborî drept într-o băltoacă.

— Cum… Dar… Bâigui Mihai, neînţelegând de ce coborâse Nicolae.

— Maşina îţi rămâne ţie… face impresie… Şi Alexe îţi rămâne… El nu face nicio impresie… E cel mai prost şofer din Europa…

— Lasă, tovarăşe Nicolae, că tot timpul mă iei în şuturi şi nu mă încurajezi…

— Nici carnet de şofer n-are…

— Parcă asta contează? se burzului sincer Alexe.

— Las' că-ţi eliberează unul nou şi original domnul comisar Roman, spuse Nicolae şi ridicându-şi gulerul de la haină, zgribulit, se pierdu în înserarea săracă a oraşului.

— Trag la scară, tovarăşe Roman? întrebă Alexe şi Mihai, neştiind ce să răspundă, ridică din umeri.

— Fire-ar a dracului de treabă, zise Mihai şi se uită la haina jerpelită de pe el.

— V-o dau pe a mea, tovarăşe Roman, e de piele, oricum şi am văzut într-un film sovietic că aşa poartă comisarii, cu toate că ăia sunt altfel de comisari, că ei nu mai au burjui şi exploatatori, se lansă Alexe, cuprins de bucurie că Roman nu-i refuzase propunerea cu haina. Alexe se dezbrăcă şi făcu schimb cu haina lui Mihai.

— Aveţi în buzunar o scrisoare, tovarăşe Roman, spuse Alexe, şi-i întinse un plic destul de mototolit.

Roman luă scrisoarea, se uită la ea, rămase o clipă pe gânduri, îşi aduse aminte de unde era şi descreţindu-şi fruntea o băgă în buzunarul hainei de piele.

— Nici nu vă e prea strâmtă, comentă Alexe fericit că putuse să-i fie de folos proaspătului comisar. La umeri vă e cam mică, dar e ruptă sub braţe, aşa că la nevoie se face ea şi mai largă... Poftiţi şi pieptănul, se oferi şoferul văzând că părul lui Roman era năclăit de sudoare. Şi nu vă fie teamă... Purtaţi-vă cu ei, ’tu-le mama lor, ca cu nişte burjui... că eu când am sfieli, mă gândesc că noi vom fi mai tari şi dintr-o dată capăt puteri, tovarăşe Roman.

— Trage la colţul clădirii, Alexe, şi să fie într-un ceas bun! spuse Roman şi fără să vrea îşi făcu o cruce cu limba în cerul gurii, aşa cum îşi făcea când era mic, înaintea unei bătăi cu cine ştie ce golan din cartier.

3

Sediul Comisariatului de poliţie al Sectorului doi Negru, era o clădire cu trei etaje, vopsită cândva în galben. Din pricina fumului de cărbune, acum era cenuşie, murdară.

Ferestrele de la parter erau dublate de grilaje groase din fier forjat, vopsite în negru, la fel ca şi geamurile de la demisol. Roman trecu pe lângă cele trei scări de la intrare, dar cine ştie din ce motive nu intră. Merse până la colţul imobilului cu mâinile înfundate în buzunare, se uită în stânga şi-n dreapta, apoi se întoarse cu paşi şovăielnici. Din maşina oprită la câţiva zeci de metri, Alexe îi făcea cu mâna semne de încurajare. Nu era vorba de frică şi cu atât mai puţin de jenă, dar un sentiment ciudat pusese stăpânire pe Roman. Cu mai bine de cinci ani în urmă tot aşa intrase, într-o clădire asemănătoare, ce-i drept escortat: intrase cu destulă dezinvoltură, aproape bravând, ca la numai o săptămână după aceea simţurile sa-i fie dominate de ură faţă de tot ce văzuse acolo. Şi acum era obligat, da, acesta era termenul, obligat, să intre iarăşi, de data asta într-o calitate, ce

numai cu două ore înainte i-ar fi produs o scârbă fără margini. Nu, această numire nu va putea să i-o ierte niciodată lui Nicolae.

Din maşină, Alexe continua să facă semne disperate cu mâna, neînţelegând ce anume se petrecuse cu proaspătul comisar. El, Alexe, în locul lui, ar fi intrat cu capul sus, hotărât şi dispreţuitor. Nu înţelegea de unde atâta panică la noul lui şef, faţă de care până atunci avusese o stimă deosebită. Pe drum, până la casa unde locuia Roman, Nicolae îi povestise şoferului ceva din viaţa acestuia, i-l dăduse ca exemplu, ca acum, dintr-o dată, Alexe să vadă că, de fapt, Roman n-avea nici curajul să intre în sediul al cărui şef era.

Cât timp mai stătu în faţa clădirii, Roman privi trecătorii. Mulţi din ei, după ce se uitau la firma din partea dreaptă a clădirii, îşi iuţeau paşii şi poate tocmai această teamă a lor îi dădu lui Roman curaj. Îşi scoase mâinile din buzunare, urcă cele câteva trepte, îşi frecă tălpile bocancilor de ştergătorul de metal – gest pe care îl regretă imediat – şi deschise uşa grea de stejar. Nici nu apucă să facă primul pas în interiorul coridorului cu miros ascuţit de amoniac – şi în faţa lui apăru un gardian. Roman voi să treacă mai departe, dar gardianul îi aţinu calea şi se postă în faţa lui cu un aer deloc prietenos.

— Hei, bă, intri ca în grajdu' lui tactu? Unde mergi?

Voia bună apăru pe chipul lui Roman. Se uită câtva timp la chipul gardianului, zâmbi suav când observă negul mare de pe nasul uşor strâmbat într-o parte, şi scoţându-şi hârtia din buzunar, o despături încet, în aşa fel ca gardianul să vadă de la început antetul Ministerului de Interne, imprimat în colţul din stânga al hârtiei, cu litere groase, de culoare albastră.

— Am onoarea să vă salut, domnule gardian, zise Roman şi-i întinse hârtia, apoi la fel de încet, buletinul de identitate.

Gardianul cercetă hârtia, se uită la Roman nevenindu-i să creadă, apoi, gândindu-se la un anumit lucru căscă gura şi luă poziţia de drepţi.

— Să trăiţi, domnule com... bâigui el, nefiind în stare să pronunţe cuvântul până la capăt.

— Unde e subcomisarul?

— La stand, să trăiţi, azi e zi de antrenamente, vă conduc să trăiţi, nu ştiam că sunteţi deghizat, cu toate că trebuia să-mi închipui de când a fost omorât domnul Urlescu, să trăiţi...

Gardianul se repezi la uşă, o închise cu cheia, apoi grăbit o luă înainte, urcând alte câteva scări acoperite cu un covor de culoare verde, murdărit şi cu urme de paşi.

— Pe aici, la dreapta, în beci, să trăiţi, mai spuse el şi mergând pe-o parte, ca să n-aibă credinţa că merge cu spatele la comisar, coborî o spirală de scări metalice. Scările lovite de tălpile bocancilor scoteau un zgomot sec, scrâşnit.

După ce trecură pe lângă câteva celule, păzite de doi gardieni, Roman coborî alte scări, de data asta de beton. De undeva din adânc răzbăteau până la el zgomote înfundate de armă. Pe măsură ce se apropiau de sala de tir, zgomotele începeau să capete contururi clare. Nu era nicio îndoială, se trăgea cu pistolul.

Roman îşi duse o mână la pântec. O uşoară transpiraţie îi apăru pe frunte. Trase de câteva ori aerul jilav pe nări şi durerea care-l săgetase cu câteva clipe înainte dispăru ca prin farmec. O uşă metalică se dădu la o parte şi în faţa ochilor îi apăru o sală dreptunghiulară, fără ferestre, luminată destul de puternic de două becuri mari atârnate de tavan şi acoperite cu o plasă groasă de sârmă. Nimeni nu luă aminte la intrarea lui. Un bărbat înalt, slab, întors cu spatele, trăgea foc după foc într-o ţintă fixă, aşezată pe peretele din fundul sălii. Şase cartuşe, trecute prin ţintă cam în acelaşi loc, atestau fără putinţă de tăgadă că cel ce trăgea era un as în meserie.

— Domnule Patulea, strigă gardianul, dar văzând că nu este auzit, mai făcu doi paşi până ajunse în faţa subcomisarului, loc de unde arătă cu mâna spre uşă.

Subcomisarul se întoarse şi dădu cu ochii de Roman.

— Dumneata? întrebă comisarul, în timp ce cu mâna întinsă aştepta ca un copil să-i dea celălalt pistol, gata încărcat.

— Să trăiţi, se grăbi gardianul, dânsul este noul comisar şef, în locul domnului Urlescu.

— Poftiţi ordinul de numire, spuse Roman încet, din vârful buzelor, fără să-şi poată dezlipi privirile de pe chipul încruntat, dintr-o dată, al subcomisarului.

— Mulţumesc, nu e nevoie, am fost anunţat, spuse subcomisarul şi-l măsură calm pe Roman din cap până în picioare.

Subcomisarul îşi scoase batista din buzunarul de la piept, îşi şterse moale palmele, apoi îi întinse mâna lui Roman.

Mihai zăbovi câtva timp, apoi cu destulă greutate îi strânse mâna.

— Patulea Radu, dacă nu mă înşel ne-am mai văzut undeva, spuse Patulea şi luând din nou pistolul, comandă: Ţintele mişcătoare.

Civilul se grăbi spre fundul sălii. Coborî câteva scări ascunse privirilor şi, după câteva clipe, în faţa peretelui alb începură să se agite câteva ţinte: contururi umane de carton, mişcate cu agilitate de omul coborât în şanţul de securitate.

— Numai o clipă, domnule Roman, spuse Patulea şi, ridicând la orizontală mâna, începu să tragă calm.

Roman se uită încă o dată la chipul subcomisarului dar nu văzu pe el nici urmă de crispare. O clipă avu îndoieli că Patulea era într-adevăr omul cu care avusese de-a face zile în şir în beciurile Siguranţei. Dar numai o clipă. Şuviţa albă, aproape spumos de albă, din partea dreaptă a capului, era indiciul cel mai sigur că nu putea să greşească. Dealtfel însuşi Patulea îi spusese că se mai întâlniseră undeva.

Ţintele mişcătoare cădeau una după alta, fără zgomot, ca nişte păpuşi din vată.

— Nu vreţi să încercaţi? întrebă Patulea pe un ton familiar, prietenos aproape, şi tocmai acest ton lipsit de orice ostentaţie şi ironie îl dezarmă pe Roman. Întinse mâna după pistol. Fură aşezate ţintele fixe. Roman trase cartuş după cartuş. Deasupra ţintelor, nisipul din sacii de iută ţâşnea prin găurile lăsate de gloanţele trimise la voia întâmplării.

— Nu-i nimic, o să vă obişnuiţi… Prima încercare e mai grea, spuse Patulea concesiv, apoi făcu semn agenţilor să se apropie.

Abia acum văzu Roman că în partea stângă a zidului, într-o nişă, se mai aflau câţiva oameni îmbrăcaţi civil.

— Colaboratorii mei apropriaţi, care de astăzi, împreună cu mine, suntem la ordinele dumneavoastră.

Roman înclină uşor capul. Avu vaga impresie că în tonul cu care rostise Patulea cuvintele, se ascundea o uşoară bătaie de joc. Strânse mâinile agenţilor, apoi fără jenă îşi şterse palma de dosul pantalonilor. Unuia dintre agenţi îi transpira groaznic mâna.

„Şi ăsta trebuie că mă cunoaşte”, îşi zise Roman, când văzu cum şiroieşte sudoarea pe faţa agentului. Voi să-şi aducă aminte

dacă într-adevăr îl mai văzuse undeva pe cel ce se recomandase cu numele de Grigurcu, dar oricât îşi răscoli mintea nu reuşi.

— Poftiţi în biroul dumneavoastră, domnule Roman, spuse Patulea. Îmi permiteţi s-o iau înainte? întrebă subcomisarul pe un ton egal, fără a ascunde în el nimic subaltern şi nimic superior totodată. Un ton normal, poate mult mai normal decât ar fi trebuit, îşi mărturisi Roman şi se luă după Patulea.

Urcară spre etajul întâi, prin altă parte, ocolind culoarul cu celule. Sub paşi, pe coridor, Roman simţi o mochetă cauciucată care amortiza cel mai mic zgomot şi poate tocmai din această pricină vocea lui Patulea, în linişteа aceea adâncă, îl făcu să tresară uşor.

— Probabil numirea dumneavoastră e justificată de situaţia specială în care ne găsim. Suntem încă în război… Valorile s-au răsturnat… Lumea are arme… Atacurile cu mâna armată au devenit ceva obişnuit. Cu toate acestea există o mentalitate, cum să vă spun… specială, a banditului. Îi repugnă să ucidă. Ori banda care operează acum în cartierul nostru ucide cu sânge rece… Chiar când nu e nevoie… Pe aici, mai spuse Patulea, arătând spre o uşă albă, mare, cu clanţă din bronz turnat.

— Aveţi ceva indicii? se interesă Roman.

— Egale cu zero, spuse Patulea şi deschise larg uşa.

— Aveţi nevoie de mine, domnule subcomisar? se interesă Grigurcu, agentul cu mâinile transpirate, oprindu-se lângă uşă.

— Deocamdată nu. Telefonează-i lui Miclovan în numele meu că nu pot veni la întâlnire… Explică-i, mai spuse Patulea şi îl urmă pe Roman în biroul mare cu două ferestre luminoase, îndreptate spre stradă.

— După cum v-am spus, nu ştim aproape nimic. Şeful se pare e unul Scorţea, la prima vedere un om onorabil, fost ofiţer. Fără cazier, doar o poză de când era sublocotenent prin ’932… Atât, şi aia proastă. Informatorii noştri nu ne dau nimic. E şi normal, se tem… A da, era să uit, acesta e cabinetul dumneavoastră, mai spuse Patulea, arătând cu capul camera spaţioasă, mobilată destul de sumar: un birou, un scaun în spatele lui, două fotolii în faţă, un dulap metalic, o sobă de teracotă, albastră, de culoarea covorului, acestea erau toate lucrurile care compuneau biroul comisarului şef.

Roman trecu repede cu privirea poate toate, mijindu-şi ochii nervos.

— Deci căutăm acul în carul cu fân, spuse Roman fără a urmări un fir anume, mai mult din dorinţa de a mima interesul faţă de subcomisar…

— Exact cum aţi spus… Lucraţi de mult în poliţie?

— Nu, răspunse sec Roman.

— Vă rog să mă scuzaţi, n-am vrut să fiu indiscret… Da, era să uit, aceasta este camera de odihnă… Am folosit-o din când în când şi eu, cum sunt convins că o veţi folosi şi dumneavoastră… Veţi petrece multe nopţi aici…

„S-o crezi tu”, îşi spuse Roman, „mai mult de opt ore n-o să fac pureci în comisariatul vostru împuţit”, îşi mărturisi el mai departe în gând, uitând de fapt că „şeful acestui comisariat împuţit”, cum îl definise, nu era altul decât el. Când văzu că încăperea numită de odihnă are şi o nişă cu duş şi cu un W.C., se linişti pe dată, sudoarea încetă să-i mai răsară pe frunte şi avu, o clipă, chiar un sentiment de înţelegere pentru Patulea, care se arăta din cale afară de amabil.

— Să chem şoferul care va…

— Nu, mulţumesc… Am maşină şi şofer, spuse Roman, nu fără o oarecare mândrie. Mă scuzaţi o clipă, zise el şi închizând uşa de la camera de odihnă, intră în nişa alăturată. Stătu o clipă pe gânduri, apoi dădu drumul la robinet.

Apăru după câteva minute, ud pe faţă şi cu prosopul în mâlni, degajat şi cu un zâmbet de satisfacţie superior în colţul drept al gurii.

— Cazurile, în afară de cel amintit, nu sunt deosebite… Aş putea spune derizorii… De Scorţea, ca şi de alte cazuri de acest fel se ocupă în direct brigada anti-gang, condusă de domnul Miclovan… dar deoarece acţionează pe teritoriul sectorului nostru, indirect suntem răspunzători şi noi…

Roman aruncă prosopul pe un fotoliu, răsfoi un dosar aflat pe masă, apoi cu acelaşi zâmbet de satisfacţie, prezent încă pe faţă, zise:

— Domnule Patulea, să nu uităm că suntem în război, că trebuie să ajutăm frontul… Economatele sunt goale, specula e în floare, clasa muncitoare rabdă de foame, burjuii îşi fac de cap, pe spinarea cui crezi dumneata? Şi acestea sunt problemele noastre, sau greşesc poate…

— Domnule Roman, acestea sunt probleme care nu intră, după modesta mea părere, în sfera noastră de activitate… Sau dacă…

Roman se încruntă. Se uită la ceasul de la mână, cu cureaua la închizătoare ferfeniţită, apoi îşi ţuguie buzele. Îşi dădea seama că trebuie să spună ceva, ceva important, dar nu ştia anume ce. Făcuse de la bun început imprudenţa să amestece borcanele în ceea ce priveşte atribuţiile Comisarului de poliţie, dar de dat înapoi n-avea de gând să dea. Ce-are a face că poliţia nu se ocupase până atunci de economate şi de clasa muncitoare? N-avea decât să se ocupe de aici înainte. Ar fi vrut să-i spună acest lucru subcomisarului, dar până la urmă renunţă.

— Mă întorc într-o oră, până atunci, vă rog, să-mi selecţionaţi cazurile care nu suferă amânare, zise el şi ieşi pe uşă fără să se mai uite la Patulea.

4

Ajuns în stradă îi făcu semn lui Alexe şi Buickul trase la scară. Roman se urcă în maşină trântind portiera. Alexe zâmbi în sinea lui, dându-şi seama de diferenţa enormă dintre omul care intrase în Comisariat şi cel ce ieşise acum; cu mult mai sigur pe el, ba chiar prea sigur, altfel n-ar fi trântit uşa gata s-o smulgă din balamale.

Numai după ce maşina trecu de colţul străzii, Roman răsuflă uşurat şi piatra de moară care-i atârnase până atunci de gât dispăru ca prin farmec.

— Cum a mers, tovarăşe Mihai? întrebă Alexe, dar acesta prins de cine ştie ce gânduri numai ale lui, în loc să răspundă la întrebare, zise:

— Du-mă, măi Alexe, la mama…

Alexe încetini viteza, neînţelegând unde anume trebuia să-l ducă.

— La cimitir, la „Izvorul nou“, spuse Roman şi se lăsă pe spate. Îşi răsuci încet o ţigară, o aprinse, apoi trase câteva fumuri cu sete.

— Dacă mi-ar fi spus cineva numai cu câteva ore înainte, măi Alexe, că am să ajung comisar, aş fi făcut moarte de om... Spune sincer, tu ca utecist, n-ai scârbă de mine? Dacă vrei să ştii nici nu-mi vine să mă întorc acasă... Habar n-ai ce-o să zică bătrânul... ca să nu mai zic de prieteni, de oamenii de la noi de pe stradă... Am intrat într-o chestie de ruşine, măi Alexe, eu, Mihai Roman, comunist... Adică să lucrez eu cu ăia care până mai ieri ne spărgeau capetele, loveau în noi fără milă! Şi-acum să fiu calm, mama lor, să le zâmbesc şi să le dau ordine... Tu ce zici, Alexe?

Alexe ridică din umeri. Într-adevăr, îşi dădea şi el seama că proaspătul lui şef era într-o situaţie împuţită, da, împuţită, alt cuvânt nu se potrivea pentru situaţia lui.

— Dacă Partidul v-a pus, înseamnă că ştie el de ce v-a pus, tovarăşe Mihai, îmi dau eu cu presupusul, cu toate că nici mie, în locul dumneavoastră, nu mi-ar fi uşor... Eu, par exemplu, tovarăşe Mihai, i-aş închide pe toţi, după aia i-aş da afară şi mi-aş lua oameni de-ai mei, adică oameni siguri, de care să nu m-apuce scârba şi nici mila... Că faţă de unul de-al tău nu ţi-e teamă că poţi greşi.

Tăcură câtva timp, Alexe pentru că nu mai avea ce să spună, Roman pentru că nu mai avea ce să întrebe.

Maşina se strecura cu grijă printre pietonii grăbiţi. Din când în când, Alexe, ca orice şofer, înjura printre dinţi. Asta până când Roman se uită la el dezaprobator şi atunci, emoţionat, schimbă vitezele cu atâta neîndemânare, încât Roman avu impresia că dintr-o clipă în alta maşina se va rupe în două.

— Vechitură, ce mai, spuse Alexe ca să-şi justifice nepriceperea.

Trecură pe lângă un gard înţesat cu afişe. În mersul lent al maşinii, Roman citi că se preschimbă monedele de două sute de lei de argint. Instinctiv se căută în buzunare. În afară de scrisoarea pe care Alexe o găsise în haină şi de buletinul de identitate, nu mai avea nimic.

— Noi nu prea avem ce schimba, Alexe, constată Mihai ca pentru el, dar şoferul nu ştia la ce anume se referea şeful său.

— Ce anume să schimbăm?

— Nimic, am zis şi eu aşa.

Ajunseră la cimitir. Ploaia încetase. Un vânt rece bătea dinspre nord. Alexe parcă maşina în faţa porţii de lemn a

cimtirului şi neavând ce face se uită la fotografia Lenuţei. I se părea că Lenuţa îi trăgea într-un fel ştrengăresc cu ochiul şi, într-o bună dispoziţie sufletească, începu să vorbească cu ea.

Pavel, tatăl lui Roman, îi spusese fiului său că mormântul maică-si se află pe cea de a doua alee, cam al douăzeci şi cincilea sau al douăzeci şi şaselea.

Cimitirul nu era prea mare, aşa că nu-i fu greu să dea de mormântul pe care îl căuta. Se afla între două cavouri dintre care unul, cine ştie din ce motive, era aplecat într-o parte. De la început se gândi cu supărare la taică-său, care nu avusese nici atâta grijă să smulgă buruiana crescută din belşug şi acum uscată. Cineva luase pământ de lângă cruce; locul se vedea reavăn şi primul lucru pe care îl făcu fu să netezească ţărâna şi să înlăture buruienile. Crucea din lemn de stejar era în stare bună, solidă, iar scrisul de pe ea, cu toată ploaia şi zăpada din anul ce trecuse, se păstrase. Se depărtă un pas, îşi şterse mâinile de un crac al pantalonului şi privi mormântul, mult prea mic faţă de cât o ştiuse pe mama lui Probabil cum au tot luat pământ, îşi zise el.

Ar fi vrut acum ca prin minte să-i treacă viaţa lui de altădată, anii copilăriei; ar fi vrut să fie emoţionat, dar în afară de o linişte şi o pace adâncă ce-i cuprinseră sufletul nu simţi nimic altceva. Îşi aduse aminte că în ziua când ieşise lucrător îi promisese că la primul salariu are să-i cumpere o pereche de pantofi de lac, aşa cum văzuse el la cineva, dar la prima leafă uitase, cum uitase şi la a doua şi, până la urmă, nu mai apucase să-i cumpere. În ziua salariului mamă-sa îl iscodise de aproape şi pe nesimţite îi căutase şi în geanta în care dimineaţa îi pusese de mâncare, dar nu găsise nimic acolo. Roman o văzuse, dar preocupat de cine ştie ce, uitase să-i explice că n-avusese vreme să meargă în oraş şi tot uitarea fu de vină că nu-şi ceruse scuze. Glumise atunci când îi promisese că-i cumpără pantofi de lac; numai pantofii de lac nu se potriveau picioarelor ei bolnave şi umflate, dar, uite, el glumise şi maică-sa îl luase în serios, altfel nu şi-ar fi adus aminte dintre toate lucrurile pe care le trăiseră împreună, tocmai de acesta. Voi să se gândească la altceva, dar amintirea îl urmărea, se dovedea mai puternică decât el. De undeva din adânc, Victoria Roman se uita la el şi nu-l apostrofa, îi spunea doar să nu-i pară rău că nu se ţinuse de cuvânt, dar lui îi părea rău, rău din cale afară. O lacrimă amară i se prelinse în mustaţa

ţepoasă, în care firele albe se dovedeau a fi mai numeroase decât cele negre. „Nemaipomenit, îşi zise Roman, cum nu pot scăpa de amănuntul ăsta“. Dar amănuntul se învârtea în jurul lui, se apropia tot mai mult de el; aducea după el alte amănunte şi peste toate aceste amănunte vedea chipul calm şi zâmbitor al mamei lui. O singură dată, de un paşti, maică-sa îi promisese că-i cumpără pantaloni noi; nu ştia de ce dar de cumpărat nu-i cumpărase şi pentru asta n-o uitase ani în şir. Acum pantofii de lac se răzbunau pe el. Neputincios, se apleca şi începu să mângâie ţărâna umedă, care nu i se păru deloc rece.

Se uită din nou la mormântul sărăcăcios şi mic, de parcă ar fi ascuns acolo un copil, nu un om în toată firea, şi îşi zise că la primul salariu va merge lângă Bellu, la pietrari, şi va comanda o cruce de marmură. Se îndepărtă câţiva paşi, apoi se uită iar la ridicătura de pământ, dar ridicătura de pământ nu se mai vedea din pricina cavoului din faţă, negru, din marmură, de ar fi ajuns marmura pentru patru morminte.

La poarta cimitirului îl aştepta Alexe cu mâinile în buzunare. Intrase şi el printre morminte, dar când îl văzuse pe Roman că se apleacă şi umblă la ţărână se retrăsese, zicându-şi că în asemenea ocazii omul îndurerat e bine să fie lăsat singur.

Roman îşi scoase tabachera cu tutun, îşi răsuci o ţigară groasă. Alexe aprinse un chibrit.

— Du-mă, Alexe, în Colentina să duc scrisoarea asta, că de două săptămâni o tot port prin buzunare.

— La ordine, tovarăşe comisar, răspunse Alexe, crezând că numindu-l pe Roman aşa are să-l înveselească.

5

Pe Rosinanda Argintaru n-o găsi la adresa indicată pe plic. Se mutase de mai bine de o lună de zile în altă locuinţă. Noua chiriaşă, într-un potop de vorbe, le spuse în câteva minute nu numai noua adresă, dar tot ce ştia de domnişoara Argintaru: învăţătoare tare de treabă şi frumoasă şi nu uită să amintească că în urmă cu o lună de zile o ajutase la mutat şi cumpărase de la ea un dulap putred şi mâncat de carii şi o pereche de pantofi, care pe domnişoara învăţătoare o strângeau la degete şi anume

la degetul mare de la piciorul drept. Se oferi chiar să-i conducă până în strada Calul cu Clopoţei, mai ales când văzu că la poartă aşteaptă o maşină, semn că bărbatul care o căuta pe învăţătoare era om de vază. Roman refuză să fie condus. Mulţumi pentru amabilitatea cu care îl informase despre noua locuinţă a învăţătoarei şi cum Roman nu auzise în viaţa lui despre o asemenea stradă – cu toate că nu puţine străzi cu nume pitoresc îi erau cunoscute – se lăsă în voia lui Alexe, cunoscător desăvârşit al Bucureştiului.

După zece minute de hurducături prin zloata mai multor drumuri, maşina se opri în dreptul unei case tip vagon. În fundul curţii, după datele primite, trebuia să locuiască fata lui Oarcă. De la cimitir până aici se gândise de ce anume pe fata lui Oarcă o chema Rosinanda şi de ce toţi cunoscuţii îi spuneau tatălui ei Oarcă şi nu Argintaru, aşa cum îl chema de-adevăratelea. Probabil şi unul şi altul şi-au luat porecle de împrumut, îşi zise el şi se întrebă unde mai auzise el de Rosinanda, deoarece avea convingerea că de acest nume mai auzise undeva.

Roman bătu la o uşă de scânduri, cu un geam la mijloc, acoperit cu o perdea din dantelă de culoare roz. La a treia bătaie uşa se deschise şi în cadrul ei apăru o fată slabă, cu ochii mari, negri, ca tăciunele. Fata nu schiţă niciun gest de mirare. Intră în încăperea destul de întunecoasă şi trase un scaun de sub masă, semn că noul venit, din moment ce tot venise, n-avea decât să se aşeze. Roman intră în camera cu miros proaspăt de săpun, se şterse la gură, îşi făcu ochii roată, înregistră dintr-o privire tot ce era acolo, apoi se întoarse spre fată. Nu avu timp să scoată scrisoarea din buzunar că domnişoara Argintam, zâmbind cu gura ei mare, zise:

— De la tata, nu-i aşa? În ultima vreme mi-a trimis pe cap vreo zece ca să-mi spună că se întoarce. Să ştiţi că nu-mi face nicio plăcere, spuse ea fără să menţioneze exact ce anume nu-i făcea plăcere; întoarcerea lui taică-său sau venirea lui cu vestea despre apropiata vizită a părintelui ei. N-am decât ceai, mai spuse ea şi pentru că ibricul era pe soba de tuci, schiţă gestul de a duce mâna spre un bufet unde se aflau cănile.

Roman nu refuză invitaţia şi nici n-o acceptă. Fata se ridică pe vârful picioarelor ca să ajungă la partea de sus a bufetului şi de-abia atunci îi văzu picioarele de la pantofi în sus, până dincolo de genunchi. Zâmbi la vederea picioarelor subţiri.

Simţind privirile bărbatului, domnişoara Argintaru se întoarse brusc şi zâmbi cu toată gura ei mare. Nu era supărată, era chiar bucuroasă.

— Ce te uiţi aşa, n-ai mai văzut picioare? întrebă ea, dar întrebarea ei n-avea nimic supărător, ba dimpotrivă, suna ca o constatare oarecare, lipsită de importanţă.

— Tatăl dumitale se întoarce peste vreo două, trei săptămâni. Îmi pare rău că n-am putut veni la vreme. Am fost cam bolnav, am avut treburi. Poate ar fi mai bine să mă duc şi să nu mai beau ceaiul…

— De ce să nu-l bei dacă l-am pus în ceaşcă? spuse ea şi dintr-un borcănel scoase o bucată de zahăr. Ştiu… A mai trimis pe câţiva… V-am zis. De-aia m-am şi mutat să nu mă găsească, dar guraliva aia de unde am plecat…

— Înţeleg, nu sunteţi în relaţii prea bune…

— De ce-am fi… De la zece ani m-a lăsat în voia domnului, s-a dus şi şi-a văzut de ale lui… Da' ce-ţi mai spun, doar ştii dumneata cu ce se ocupă dacă vii de acolo de unde zici că se află şi el… şi domnişoara Argintaru zâmbi, de data asta cu un soi de complicitate.

— Da, şi eu am fost închis, recunoscu Mihai.

— Câţi ani?

— Doi şi ceva, aproape trei…

— Ar fi bine să nu vină la mine… Nu vreau să-mi aud vorbe… Cum n-a ştiut de mine vreme de zece ani… poate să trăiască şi de acum încolo tot aşa. Păcat de dumneata că ai ajuns hoţ, nici nu eşti urât…

Roman se uită la patul îngust, la cuvertura de pe el, apoi din nou la fata care, probabil, din pricina buzelor subţiri şi a dinţilor mult prea puternici şi albi, pentru faţa aceea mică de copil, îşi confecţionase un zâmbet egal, care părea tocmai de aceea obraznic. Fără să-i pese că alături se afla un bărbat, domnişoara Argintaru se aşeză pe pat, îşi ridică rochia peste genunchi şi îşi încălţă ghetele. Nimic nu era calculat în mişcările ei; tot ce făcea i se potrivea. Până şi ridicarea rochiei n-ascundea altceva decât obişnuinţa omului singur de a nu-şi controla gesturile atunci când mai era cineva de faţă.

— Tatăl dumitale, într-o anumită împrejurare, domnişoară, mi-a salvat viaţa. La Târgu-Jiu ne-au atacat legionarii, eu eram bolnav, aveam dizenterie. M-a apărat, încasând el pentru mine…

— Eu am cursuri peste o jumătate de oră. Sunt învăţătoare… Dacă veneai mai devreme îţi cântam la vioară… Când eram mică îi cântam tatii din gură şi el mă lua pe genunchi şi mă legăna… mai spuse ea fără nicio legătură şi îşi mută un picior peste altul, ca să se încalţe cu cealaltă gheată.

— Ce scrie tata? întrebă domnişoara Argintaru, arătând cu capul spre plicul nedesfăcut.

— Nu ştiu, n-am citit-o, răspunse Roman.

— Dacă se află la şcoală cu ce s-a ocupat tata şi de ce a fost închis, mă vor da afară… Ce crezi?

— Nu cred nimic, domnişoară… Dar dacă ai necazuri, caută-mă… Poate îţi pot fi de folos…

— Dumneata nu eşti hoţ?

— Nu sunt, domnişoară…

— Dar unde lucrezi?

— La poliţie…

Piciorul învăţătoarei căzu pe podea cu zgomot surd. Rămase cu gura căscată, apoi brusc, izbucni în râs.

— Măi, fir-ar să fie, zise ea, asta-i bună…

Roman se ridică. Ceaiul fusese bun, aromat, nu mai băuse de mult asemenea ceai, iar fata i se părea din cale afară de copilăroasă.

— Câţi ani ai, domnişoară?

— Douăzeci şi doi…

— S-ar părea că n-ai mai mult de cinsprezece…

— Aşa-mi zice toată lumea… Mi-ai văzut picioarele subţiri şi de-aia, nu-i aşa?

De data asta Roman fu acela care râse.

— Da, domnişoară, de-aia, zise el.

Afară, Alexe ştergea parbrizul.

— Frumoasă, tovarăşe Roman?

Roman nu răspunse, nici n-avea ce să răspundă.

6

În separeul unui restaurant de mâna a doua, Patulea îşi servea friptura. Din dosul perdelei se auzea orchestra cântând în surdină un vals de Strauss. Perdeaua se dădu la o parte şi în

separeu apăru un bărbat înalt, îmbrăcat într-un costum maron, la două rânduri. Sub gulerul imaculat al cămăşii se vedea nodul cravatei, abia distinct, de mic ce era. Un ac, de aur, cu capătul înşurubat într-o perlă minusculă era înfipt elegant în cravată.

— Mănânci ceva? întrebă Patulea, dar bărbatul era preocupat; studia eticheta roşie prinsă pe sticla cu vin, roşu şi el.

— Grigurcu şi-a cerut transferul la mine. V-am şi trimis hârtia… Era omul înspăimântat de moarte… Am înţeles că a avut de-a face cu noul comisar şi din spusele lui se pare că nici tu nu eşti străin de trecutul lui…

— Numai că eu n-am de gând să-mi cer transferul, spuse Patulea şi sorbi din paharul cu vin rubiniu. Sau tu ai proceda altfel, Miclovane!

În separeu îşi făcu apariţia o chelneriţă şi Miclovan, fără jenă, o măsură din cap până în picioare, apoi o lovi delicat cu mâna peste spate.

— Un caşcaval pane, spuse el şi îşi trecu palma peste buzele umezite de vin.

— N-aţi mai trecut de mult pe la noi, domnule Miclovan, constată ea turnând vin în pahare.

Miclovan nu răspunse. Se uită la pahar şi femeia, dându-şi seama că cei doi aveau de discutat, se retrase, uşor îmbujorată la obraz.

— Ar fi absurd să-ţi ceri transferul… În fond unde să ţi-l ceri? La urma urmei e destul de interesant să lucrezi cu un comunist…

Patulea se şterse cu şerveţelul la gură şi îşi aprinse o ţigară.

— M-a recunoscut, cred, din prima clipă… Nici măcar nu mi-a ascuns-o…

— De ce să ascundă? Viitorul e al lor, Patulea, ţi-o spune un om care n-a avut şi n-are nici în clin, nici în mânecă cu politica… Fie că e vorba de politica lor, fie că e vorba de politica ta…

— Nici eu nu fac politică, spuse Patulea.

Miclovan râse, dezvelindu-şi dantura regulată şi neînchipuit de albă.

— Nu, dragul meu, la tine lucrurile nu stau chiar aşa, spuse Miclovan pe un ton dintr-o dată serios.

— N-am fost şi nici nu sunt înscris în niciun partid… Mi s-ar fi părut ridicol…

Miclovan zâmbi din nou şi începu să se joace cu marginea paharului.

— Pentru ce m-ai chemat, Patulea?

— Să te întreb cum ai proceda în locul meu…

Sosi caşcavalul şi Miclovan, după câteva înghiţituri, dădu farfuria la o parte.

— De când am ajuns să fiu cotat un bun sfătuitor? Nu ştiam. Ascultă, Patulea, începu Miclovan după ce bău vinul din pahar, părerea mea este să te cari… Da, dragul meu, asta ar fi unica soluţie.

Patulea rămase consternat. Voise să-şi ducă paharul la gură, dar cuvintele lui Miclovan veniseră mult prea direct, brutal aproape. S-ar fi aşteptat să audă orice numai un asemenea sfat nu.

— De ce te miri? Este suficient să te uiţi în jur, şi-ţi dai singur seama că un asemenea sfat este unicul raţional. Ştiu ce vrei să-mi spui, că ai familie, că puterile până mai ieri aliate vor crea şansa unei victorii ţărăniste sau liberale sau a alteia, pe care n-o ştiu… Dragul meu, toate astea sunt apă de ploaie

— Bine, dar atunci tu de ce nu pleci? întrebă Patulea cu cel mai firesc ton de pe lume.

— Ţi-am spus, eu n-am făcut şi nu fac politică, mie mi se rupe în paisprezece cine vine la putere; sub orice putere, un Miclovan are ce să facă. Criminalii sunt deasupra oricărei puteri, aşa cum sunt şi eu… Tu spui că nu faci politică… Bine, am să-ţi demonstrez că nu-i aşa şi tu o ştii la fel de bine ca şi mine… În clipa când îţi subordonezi activitatea unei politici oarecare, faci, dragul meu, politică, asta e… N-am vrut niciodată să lucrez la siguranţa statului… Simplu… A aresta pe comunişti, pe ţărănişti, sau pe cine dracu vrei, în concepţia mea înseamnă a face politica unui partid sau a altuia, iarăşi n-are importanţă a cui. Ca să mă înţelegi mai bine, am refuzat totdeauna să arestez pe cineva fără convingere, în domeniul meu, se înţelege… Când unul a pus mâna pe armă, mi-am scos-o şi eu pe a mea şi am tras, fără remuşcări… Presupun că atunci când ai avut de-a face cu Roman ai ştiut de ce l-ai arestat.

— Adică, dacă îmi dau bine seama, nu pot conta pe tine, Miclovane… în niciun fel…

— Dragul meu, parcă m-ai cunoaşte de ieri sau de azi… Tu ştii că pe mine nu se poate conta în asemenea chestii. Mai mult, la

nevoie pot fi foarte uşor împotriva ta, dacă încerci să intri în perimetrul meu apolitic.

Patulea râse.

— Eşti caraghios, de-a dreptul…

— Asta o crezi tu, eu unul n-o cred deloc…

— În fond, nu mi-am făcut decât datoria…

— Depinde în folosul cui, asta nu vrei tu să pricepi…

— Văd că principiile tale sunt uşor vandabile, Miclovane, îmi pare rău…

— Iar te înşeli, dragul meu, nu sunt vandabile, pentru că nu le am şi îmi vine foarte greu să cred că mă voi mai putea schimba de aici înainte… Ştiu, în sinea ta zici că m-aş putea da oricând cu comuniştii… Greşeşti… Nu mă interesează nici ei… Şi dacă mă vor lăsa să-mi fac meseria – admiţând că vor ajunge ei la putere – am să mi-o fac conştiincios… Sufăr doar atunci când îmi stă pistolul mult prea multă vreme neîntrebuinţat… M-ai chemat să-ţi dau un sfat, ţi l-am dat… În plus mai pot pune o vorbă bună pe lângă subsecretarul de stat să-ţi dea un paşaport… Nu-mi rezistă, ştie că mă culc cu nevastă-sa şi e un domn…

— Sper să n-am nevoie, dragul meu… Dealtfel, totdeauna ai fost un exagerat, trebuia să-mi închipui.

— Exagerat, dar cu nas fin, Patulea… La mine numai nasul face politică… În această privinţă am un nas de buldog, ştiu exact de unde şi când bate vântul, şi ce anume miresme poartă în el.

7

Pavel Roman se întorcea de la serviciu. Însoţise, în noua calitate de proaspăt şef de tren, o garnitură militară până la Braşov şi de acolo, fără să se odihnească, se întorsese înapoi cu un tren sanitar special al Crucii Roşii. Gemetele răniţilor se auzeau până la vagonul lui, ataşat chiar lângă locomotivă, iar la un moment dat, când se uitase pe fereastră, văzuse un boţ alb cum se aruncă în gol. Trăsese semnalul de alarmă. Trenul frânase brusc, scoţând scântei din saboţii încinşi. Un sublocotenent, rămas fără picioare în luptele de la Luduş, se

târâse până la uşă, dumnezeu ştie cum, şi sărise din tren. Căzuse cu capul pe cealaltă linie şi medicul trenului nu mai avu altceva de făcut decât să constate decesul. Restul drumului, până la Bucureşti, Pavel nu se gândise decât la tânărul ofiţer şi oricât încerca să şi-l scoată din minte, ochii lui larg deschişi îl urmăreau ca un vis urât. Numai când ajunsese pe strada lor, chipul însângerat al sublocotenentului dispăru şi în locul lui apăru cel al propriului său copil. Puţin nu lipsi ca Pavel să-şi trântească cufărul de lemn de pământ. Aflase din gară, de la un nespălat de civil, care mai bine de o jumătate de oră îi tot dăduse târcoale, că Mihai ajunsese comisar de poliţie. „Bine-am mai ajuns, frumos copil am crescut”, îşi zise Pavel şi grăbi paşii. În dreptul casei văzu adunată o mulţime de copii şi de gură cască şi, pentru o clipă, îi fu frică să nu fi luat cumva casa foc. Nu se vedea nici urmă de fum, cu toate că pocnete seci ajungeau până la el, ca şi cum grinzi arse s-ar fi rupt una după alta.

— Nea Pavele, Mihai trage cu pistolul, se grăbi să-i relateze un puşti, venit anume în întâmpinarea lui, să-i aducă nemaipomenita veste.

— Ia căraţi-vă pe la casele voastre, ce-i aicea, bâlci? se răţoi Pavel la lumea adunată, dar oamenii după ce se răriră, se adunară din nou.

Din beciul de pământ, care avea spre curte o răsuflătoare cât palma, se vedea ieşind un fum albăstriu, cu miros de şorici ars.

Pavel intră în casă, ridică uşa grea de lemn care acoperea pivniţa şi puţin îi lipsi ca belciugul de metal să-i scape din mâini şi uşa să se trântească la loc peste capul lui Roman.

— Ce faci, mă copile? întrebă Pavel alb la faţă ca varul.

— Mă antrenez, tată, mi-am făcut un ştand, vino să vezi.

Prins de mână, bătrânul coborî cele câteva trepte. Prin fumul des al pivniţei se vedeau două tăblii de carton, ciuruite de gloanţe şi o grămadă de pământ căzută pe jos. În pivniţă nu mai rămăsese nicio sticlă, toate fuseseră sparte şi acum Mihai se pregătea să facă ţăndări şi damigeana din care avusese mai întâi grijă să scoată afinele, atâtea câte mai rămăseseră acolo.

Se auzi o plesnitură, dar de data asta plesnitura nu era de la glonte.

— De ce dai, tată? Dumneata dai în mine?

— Ieşi imediat afară, nenorocitule, aici ţi-ai găsit? Fire-ai al dracului să fii, că după ruşinea pe care mi-ai făcut-o mai îmi şi aduni cartierul în cap să vadă lumea ce poamă de om ai ajuns.

Roman urcă în bucătărie, lăsă uşa de la pivniţă în jos şi cu buzele strânse dezarmă pistolul.

Pavel se repezi la el, îi luă arma din mână şi o aruncă undeva sub sobă.

— Nu ţi-ar fi ruşine să-ţi fie, te joci ca copiii, spuse el mai şoptit, ca şi cum i-ar fi fost teamă să nu-l audă cineva de afară. Să dea numai Nicolae pe aici, că dacă nu dă mă duc eu la el şi-i zic una de-o să mă pomenească câte zile o avea…

— Da ce te-a apucat, tată?… Vii aşa şi dai în mine, acu' Nicolae nu-ţi convine, ce te-a apucat?

— M-a apucat, că eu nu te-am făcut să ajungi la poliţie şi dacă partidul munci din astea îţi dă, atunci n-ai ce căta în partid. Unde-i maică-ta, săraca, să te vadă…

— Uite, dumneata să nu vorbeşti de mama, ai înţeles? Că nici n-ai fost în stare să-i cureţi mormântul, şi să-i pui o cruce ca lumea. Şi la mine să nu te răsteşti, auzi? începu să strige de data asta Mihai, văzând că bătrânul, la strigătele lui, rămăsese cu gura căscată. Să nu strigi la mine, auzi, că nu de plăcere m-am dus. Unde vrei să mă antrenez? Acolo la ei, să vadă că trag ca o cizmă? Sau ţi-ar conveni să nu mă antrenez deloc şi să mă vezi într-o bună zi scos din casă cu picioarele înainte… Dumnezeii ei de viaţă, azi şi mâine, dacă nici propriul tău tată, comunist şi ilegalist, nu-i în stare să te priceapă.

— Eu nu vreau să am copil la poliţie. Nu vreau şi nu vreau! Eu sunt om cinstit, de treizeci şi şase de ani ceferist şi nimeni nu m-a arătat cu degetul până ieri… Ai înţeles?

Roman scoase ligheanul de sub pat, îşi turnă apă în el şi începu să se spele.

Se năclăi cu săpun până ce începură să-l usture ochii.

— Toarnă-mi puţină apă, nu vezi că nu se duce săpunul, zise Mihai şi Pavel, docil, se supuse şi-i turnă pe pe ceafă apă proaspătă din găleată.

Roman se şterse cu un prosop de cânepă şi văzându-l pe bătrân aşezat pe un scaun, se apropie de el şi-i vorbi calm:

— Tată, crezi că eu am vrut? Crezi că n-am ştiut că te superi? De ce crezi că nu ţi-a spus Nicolae, aici, acasă, ce are de gând cu mine? Îţi spun eu de ce… De frică. Ştia că ai să te superi, de

aia… Şi mie mi-a spus pe drum… Când am zis că nu vreau, a zis că e sarcină de partid, că partidul acum, în momentele astea grele, asta cere de la mine… Or partidul e partid, tată, şi dumneata ar trebui să ştii… Şi pe urmă va veni vremea când şi poliţia va fi comunistă, când toţi acolo vor fi comunişti, începu din nou să strige Roman. E plin sectorul de criminali, de hoţi… Pe cine crezi că omoară? Pe burjui? Nu, pe oamenii săraci, da, aşa să ştii…

— Şi ce să fure de la oamenii săraci, păduchii? Acu' de ce vrei să mă convingi pe mine, mă Mihai, cu prostii? Crezi că te cred…

Roman îşi şterse cu peria pantofii scâlciaţi, scuipă de câteva ori pe ei să le dea lustru şi se îndreptă spre sobă.

— Ţi-am încălzit ciorba… Poate îmi dai, tată, o mie de lei până la salar… Ţi-i dau înapoi… N-am nici de ziare…

Pavel tăcu. Se ridică de pe scaun şi se aşeză pe patul de lângă sobă.

— Chiar te-ai dus la mormânt?… Banii sunt sub saltea, în casă, mai spuse el şi pleoapele îi căzură peste ochi.

În câteva minute, Roman îi auzi sforăitul egal. Îl descălţă de bocanci, îi urcă picioarele în paf şi-l acoperi cu o pătură de lână.

Afară se lăsase seara.

8

Demisolul Comisariatului gemea de arestaţi. Vestea că Urlescu fusese omorât şi că în locul lui venise un comisar comunist se răspândise cu iuţeala fulgerului printre deţinuţi. Încă de la ora şase dimineaţa uşile de metal începură să sune sub bătaia pumnilor, apoi când mâinile se dovediră ineficace, arestaţii începură să lovească uşile cu bocancii. Vacarmul era de nedescris. La ora aceea, în tot comisariatul, nu erau decât doi gardieni de pază. De obicei, arestaţii nu rămâneau în celulele clădirii mai mult de o zi, două, atât cât durau interogatoriile, apoi erau transferaţi la Văcăreşti sau la Jilava, în aşteptarea proceselor. Haosul domnea şi aici, ca şi în alte părţi, dar deţinuţii, simţind că afară se petrec lucruri deosebite, mizau pe manifestaţiile din stradă, cerându-şi şi ei drepturile la libertate şi pâine.

Roman fusese sculat din somn. Alexe, care nu avea unde să doarmă, ocupase una din celulele libere. Îşi pusese acolo un pat şi o masă.

Casa în care locuise cu părinţii fusese distrusă de bombardamente. Zile în şir dormise prin gări şi pe la prieteni, până ce organizaţia U.T.C. îi găsise un post de şofer, iar Roman, la rândul lui, îi făcuse rost de adăpost. Alexe era în al nouălea cer.

Se trezise brusc, sculat de loviturile deţinuţilor. Începu să înjure în gura mare că nu e lăsat să doarmă, dar până la urmă, interpretând vacarmul general intr-un fel aparte îşi zise că, arestaţii, la urma urmei, făceau parte din pătura de mizerie a societăţii şi că aveau dreptate să ceară libertate şi pâine. Asta îl convinse să se îmbrace în grabă, să dea drumul la motor şi să meargă la Roman.

În două minute, Roman fu îmbrăcat, iar până la comisariat, pe străzile pustii, Alexe nu făcu mai mult de un sfert de oră. Îl găsiră pe Patulea la intrare, adus şi el în grabă de un gardian.

Roman intră direct în subsol, apoi urcând câteva trepte murdare ajunse la coridorul unde se aflau cele zece camere de arest provizoriu. La apariţia lui gălăgia încetă. La semnul lui, gardianul deschise o uşă. Un miros insuportabil îl izbi pe Roman în faţă, dar nu simţi nicio repulsie. Era obişnuit cu tineta; ani de zile inhalase şi el acelaşi miros, era familiarizat cu el, aşa că asupra lui nu produsese nicio impresie. Veni şi agentul Velicu cu braţul încărcat de dosare şi Roman luă câteva dintre ele.

— Cum te cheamă? întrebă el pe un deţinut bătrân, cu o faţă de intelectual, care ţinea încă un bocanc în mână.

— Domnule comisar, toată viaţa mea am fost un exploatat… Ieri, pentru că am protestat că ni s-a adus pâine mucegăită şi am dorit să ies la raport, am fost maltratat din ordinul domnului Patulea.

Roman se uită la Patulea, dar acesta nu manifestă niciun gest de apărare, de unde Roman deduse că arestatul avea dreptate.

— Te-am întrebat cum te cheamă?

— Căruţaşu Vasile, domnule comisar.

Roman se uită la dosare, nu găsi numele cu pricina, dădu dosarul înapoi agentului, mulţumindu-se să-l întrebe pe Patulea:

— Pentru ce sunt arestaţi oamenii ăştia?

— Escrocherii, furturi în pieţe şi magazine, hoţi de buzunare, iar dumnealui, care zice că a fost toată viaţa un exploatat este…

— Minte, minte cu neruşinare, strigă cel numit Căruţaşu, nedându-i subcomisarului timp să-şi ducă fraza până la capăt. Îşi ridică haina, apoi cămaşa. Dungi vinete, unele încă sângerânde, se vedeau pe spate.

Patulea îl cercetă pe gardian, dar acesta ridică din umeri. Nu ştia nici el cum şi cine îl bătuse pe Căruţaşu.

— Dă-le drumul la toţi, spuse răspicat Roman în timp ce se îndepărta.

— Domnule Roman, îmi permit să vă atrag atenţia că faceţi o greşeală, spuse Patulea urcând scările în urma comisarului.

— De ce, mă rog, fac o greşeală? întrebă Roman oprindu-se pe treapta de sus a scării.

Patulea nu putu răspunde. Pe coridorul de la subsol, vacarmul produs de cei eliberaţi, era infernal.

Roman intră în biroul lui. Patulea voi să treacă mai departe, în camera în care lucra el, dar Mihai îi făcu semn să-l urmeze.

— V-am pus o întrebare, domnule Patulea.

— Lipsa dumneavoastră de experienţă îşi spune cuvântul, domnule comisar. Aceşti oameni, care toată viaţa au trăit din escrocherii şi şantaje, mărunte sau mai mari, v-au escrocat astăzi şi pe dumneavoastră. Pur şi simplu v-au escrocat…

Gălăgia din comisariat trecuse în stradă şi arestaţii se opriseră sub ferestre, strigând cât îi ţinea gura: „Trăiască partidul comuniştilor”. Strigătele lor continuară multă vreme, făcând dialogul dintre comisar şi subcomisar, practic, imposibil. Abia într-un târziu, Patulea continuă. Subcomisarul ar fi vrut să spună că în aceste condiţii nu-i mai rămânea decât să-şi dea demisia, dar până la urmă îşi zise că n-are niciun rost ca de la bun început relaţiile, dintre el şi comisar să se înăsprească în mod nedorit. Roman putea foarte bine să fie de acord cu demisia şi în acest caz ar fi rămas pur şi simplu pe drumuri. Nu, cu acest comunist încăpăţânat, incapabil să deosebească o scursoare a societăţii de un om cinstit, trebuia să procedeze altfel, cu toate că începea să-şi dea prea bine seama că nicio colaborare în termenii celui mai desăvârşit subalternism nu va putea dura multă vreme. Era însă dator, în virtutea experienţei lui, să fie concesiv, lăsând timpul şi evenimentele să lucreze în

favoarea lui şi împotriva lui Roman. De asta era sigur că aşa se va întâmpla.

Arestaţii, după demonstraţia de bucurie, se îndepărtaseră. Numai câţiva continuau să rămână sub ferestrele comisariatului certându-se cine ştie de ce cu gardianul de pază.

— Nu vreau să-mi încep activitatea cu oameni arestaţi pe baza unor criterii care mie îmi sunt străine, spuse Roman după ce îşi calculase bine fraza în minte ca să iasă cât mai academică, dar şi cât mai tăioasă cu putinţă.

— Hoţii sunt hoţi, domnule Roman, criteriile de clasă n-au ce căuta aici.

— Ba au, se răsti Roman.

Repede îşi dădu seama că de fapt în el nu vorbea adevărul, ci o ciudă adâncă. Nu-l putea suporta pe Patulea datorită unor amintiri comune, dar neplăcute numai pentru el, pentru Roman, şi din cauza aceasta se dovedea concesiv cu cealaltă extremă, cu pleava căreia abia îi dăduse drumul mai mult din spirit de opoziţie decât de dreptate. Era convins că e aşa, cu toate astea nu i-ar fi dat dreptate lui Patulea pentru nimic în lume.

Uşa se deschise brusc şi în cadrul ei se ivi un om între două vârste, purtând un palton îmblănit şi o pălărie din fetru moale pe cap.

— Domnul comisar Patulea… Dacă nu mă înşel… dar e nemaipomenit… Îmi cer scuze că am intrat aşa…

— Domnul avocat Petreanu, se grăbi Patulea – şeful baroului – domnul comisar Roman… Ce s-a întâmplat, domnule avocat? se interesă Patulea, oarecum bucuros de această apariţie care-l scutea de o conversaţie prelungită, ce se impunea mai clară decât ar fi dorit, cu Roman.

— Dragul meu, dar e nemaipomenit, se lamentă avocatul. M-au furat în plină stradă, la doi paşi de comisariat; ceasul de aur, ceasul meu, înţelegeţi, vă rog, Omega de aur primit, în dar de la tatăl meu cu ocazia luării bacalaureatului la doi paşi de comisariat… M-au atacat în plină stradă, unul m-a ţinut de mâini, altul m-a cotrobăit… da, da, mi-au luat şi portofelul, se grăbi să adauge avocatul, după ce îşi pipăi buzunarul interior de la haină… Mi-a spus gardianul că aţi pus în libertate toţi pungaşii… Domnilor, dar se poate? se adresă de data asta Petreanu lui Roman. În cazul acesta daţi măcar telefoane sau

lipiţi afişe, ca oamenii cumsecade să stea acasă... Nu mi-am putut închipui că în cartierul căruia m-am devotat…

— O să facem cercetări, domnule avocat, îi întrerupse Roman lamentările şi se ridică nervos în picioare.

— Nu înţeleg, domnule comisar, văd că sunteţi supărat tot pe mine şi nu pe faptul că în urma unei hotărâri, ce nu-mi vine să cred că a fost luată fără ştirea dumneavoastră, am fost prădat în plină stradă, în plină zi... Aşa ceva... Am să mă plâng la Ministerul de Interne, mai spuse Petreanu şi, înclinându-se afectat, se îndreptă spre uşă.

Sună telefonul şi Patulea ridică receptorul. Notă ceva pe un carnet, apoi rupse foaia de hârtie şi se apropie de Roman.

— A fost jefuită vila domnului Lucreţiu Miclea, fost şi probabil viitor deputat. Jaf cu mână armată, se poate să fi fost Scorţea… Mi-a telefonat Miclovan.

Roman se uită le petecul de hârtie, îl băgă în buzunar şi îşi luă din cuier haina de piele. Se întoarse apoi spre Patulea şi zise aproape scrâşnit:

— Mi se pare, domnule Patulea, că eu am dat dovadă de…

— Vă rog, vă rog, domnule Roman, n-are niciun sens, în câteva zile vor fi din nou la noi, spuse precipitat Patulea, nevoind să-i dea lui Roman posibilitatea să se scuze. Ştia din proprie experienţă că oamenii primitivi au un sistem aparte de a se disculpa, urmând ca apoi să-şi plătească cu vârf şi îndesat propria lor slăbiciune. Pe Roman îl credea făcând parte din aceeaşi categorie şi nu voia, ca, mai pe urmă, această recunoaştere deschisă, ca un afront aproape, să fie o sursă de venin în relaţiile dintre ei. Pe de altă parte, faptul că noul comisar îşi dăduse în petec aşa de iute şi numai după câteva minute îşi recunoscuse greşeala, îi spunea lui Patulea că avea în fond de-a face cu un om de o simplitate maximă, uşor influenţabil şi din acest motiv poate şi uşor manevrabil.

Coborâră scările. Alexe voi să tragă la scară, dar Patulea îl invită pe Roman în maşina comisariatului. Roman îi făcu semn lui Alexe să-l aştepte şi tânărul se urcă din nou în Buick cu o mutră acră, de om opărit.

— La vila domnului deputat Miclea, spuse Patulea.

Maşina porni. Patulea îl servi pe Roman cu o ţigară, dar acesta refuză îmbufnat.

— Regulamentul spune că nu se poate ţine în detenţie un om mai mult de douăzeci şi patru de ore, reveni Roman la acelaşi subiect al arestaţilor, ori ei stăteau la noi de mai bine de trei săptămâni, unii chiar de două luni.

— Sper că, odată cu venirea dumneavoastră, regulamentul să se respecte, domnule comisar. Domnul Urlescu, predecesorul dumneavoastră, spunea că regulamentele sunt făcute pentru oamenii cinstiţi, nu pentru hoţi... De fapt a căzut victimă propriilor sale principii. A fost omorât cu un brici, de un hoţ de buzunare. Am fost astăzi pe la Miclovan şi, din curiozitate, am stat de vorbă cu el despre Urlescu. În timpul unei detenţiuni mai îndelungate, Urlescu i-a sechestrat unui deţinut ţigările şi hoţul i-a promis că după eliberare are să se răzbune... Desigur, fiecare om aduce în meseria pe care o exercită propriile lui calităţi şi defecte. Nu vreau să-l acuz pe Urlescu, ar fi şi ridicol, nu-i pot dori decât să-i fie ţărâna uşoară, dar avea un soi de cinism pe care nu i l-am înţeles niciodată...

— Am mai cunoscut eu şi alţi cinici, domnule Patulea. Dealtfel mi se pare ciudat că stăm unul lângă altul, calmi sau numai prefăcându-ne calmi... Nu ţi se pare?... Vreau să-ţi spun în orice caz, că sunt lucruri, domnule Patulea, care nu se uită, aşa cum n-ai uitat cinismul lui Urlescu, cu toate că... Dar, în fond, nici nu ştiu de ce ţi le spun toate astea acum, poate va veni vremea odată să stăm mai mult de vorbă.

Maşina derapă la o curbă din pricina noroiului cleios, aşternut gros peste piatra cubică şi Patulea fu proiectat în braţele lui Roman.

— De câte ori ţi-am spus... începu subcomisarul, adresându-se şoferului, dar acesta redresă maşina cu iuţeală şi bolborosi o scuză pe care nimeni n-o auzi.

Buickul coti pe o stradă asfaltată şi destul de pustie la ora aceea încă matinală. De o parte şi de alta a drumului, castanii îşi trozneau crăcile ude. Frunzele căzute din abundenţă şi intrate în putrefacţie datorită umezelii emanau un miros ascuţit şi acru. Cauciucurile patinau uşor prin mâzga neagră şi ca să nu mai aibă vreo surpriză, şoferul conduse în viteza a doua până la capătul aleii, unde se zărea vila alb-gălbuie a fostului senator Laurenţiu Miclea. Poarta mare din fier forjat era dată în lături şi peste gazonul acum uscat şi cenuşiu se vedea alergând un valet îmbrăcat în livrea roşie.

Buickul opri la scară şi primul care coborî fu Patulea. În holul uriaş, cu scară interioară de marmură, plutea mirosul şi fumul prafului de puşcă ars, dar nu fumul şi nici mirosul îl ţintuiră locului pe Roman, ci nemaipomenitul lux, care se trăda pretutindeni, cu toată harababura din încăpere. Parcă trecuseră pe acolo tătarii.

Tablouri cu rame masive erau aruncate la pământ, o întreagă colecte de bibelouri era spartă, călcată în picioare, iar deasupra căminului, unde atârna şi acum un portret în ulei, urmele de gloanţe se vedeau în pânza muşcată de câteva rafale. Niciodată nu mai văzuse Roman un asemenea interior şi dezastrul nu numai că nu-i scădea din măreţie, ci dimpotrivă, din pricina sumedeniei de lucruri amestebate talmeş-balmeş, o sporea în ochii lui. Îngrămădirea aceea de obiecte scumpe reprezenta pentru el ceva fabulos, cu atât mai mult cu cât era incapabil să le definească valoarea.

Se auzi strigat de sus de Patulea, şi Roman, cu mâinile în buzunarele scurtei de piele, urcă treptele, două câte două. În faţa privirilor sale apărură două uşi deschise: una care dădea într-un dormitor – Roman zări patul mare, cu baldachin, sculptat, din rădăcină de nuc (de fapt la început nici nu-şi dăduse seama că e vorba de pat) şi alta, într-un birou masiv, cu pereţii îmbrăcaţi de jur-împrejur de rafturi impresionante pline cu cărţi.

Patulea era în dormitor. O fată în casă dădea unei tinere un pahar cu apă şi, probabil, un medicament, altfel fata culcată pe mai multe perne, nu şi-ar fi dat capul pe spate şi nu s-ar fi strâmbat aşa cum şi el, Roman, o făcea ori de câte ori era obligat să înghită o pilulă amară. Şi în dormitor se vedeau urmele jafului, dar altfel decât în hol. Scrinul era desfăcut, iar o casetă din fildeş era aruncată pe jos cu capacul spart. „Mai mult ca sigur, că de-acolo au luat bijuteriile'', îşi spuse Roman, apropiindu-se de pat, unde se afla şi Patulea.

Subcomisarul nota ceva în grabă, uitându-se în stânga şi-n dreapta, în timp ce Roman nu-şi putea dezlipi ochii de la fata culcată, calmă şi, pare-se, nu prea bolnavă, de vreme ce după înghiţirea pastilei îşi reluase revista franţuzească, răsfoind-o de parcă nimic nu s-ar fi întâm-plat. La vederea lui Roman, în scurta lui de piele strâmtă, slab, mustăcios şi nu prea proaspăt bărbierit, fata avu un uşor şoc, nemaiputându-şi dezlipi ochii de la bărbatul care semăna mai mult a bandit decât a poliţist.

— A fost maltratată, îi şopti delicat Patulea la ureche, ca fata să nu-l audă. Dar ea îl auzise, altfel, nu i-ar fi spus bonei, cu voce tare, că au fost doi, nu unul…

De pe coridor se auziră paşi grăbiţi şi în uşă apăru o femeie cam de patruzeci şi cinci de ani, îmbrăcată într-un capot lung, negru, împrăştiind în încăpere un miros puternic de parfum.

— Maman, ţi-am mai spus că nu suport… fac idiosincrasie, spuse fiica, dar femeia nici n-o băgă în seamă. Se năpusti cu un potop de cuvinte asupra lui Patulea:

— O ruşine… Servitorii au făcut pe ei, au ridicat mâinile ca nişte zdrenţe, în timp ce îşi băteau joc de fata mea… Sub ochii lor au necinstit-o, domnule comisar… O ruşine… şi poliţia nimic…

— Domnul comisar Roman, spuse Patulea, arătând spre Mihai şi acesta la auzul numelui său îşi scoase mâinile din buzunare şi se înclină respectuos, subaltern chiar.

Doamna Miclea îl măsură pe Roman din cap până în picioare, strâmbă uşor din nas, apoi se adresă din nou lui Patulea:

— Am telefonat la Prefectură, dar unde n-am telefonat… A trecut o oră până aţi venit dumneavoastră… De ce, domnilor, aşa de târziu? Ori credeţi că un demnitar nu merită atâta respect…

— Cu ce se ocupă soţul dumneavoastră? întrebă Roman şi se miră şi el până la urmă că pusese o asemenea întrebare cam nelalocul ei.

Doamna Miclea îl măsură din nou pe Roman cu o privire de gheaţă, apoi se întoarse spre Patulea, voind parcă să-l întrebe: „Dar golanul acesta cine mai e?“

— Domnul comisar şef Roman, se simţi Patulea obligat să facă prezentările a două oară.

— A… bon… Soţul meu a fost deputat naţional-ţărănist şi…

— Am întrebat cu ce se ocupă, se încăpăţână Roman.

De data asta cuvintele lui Roman erau vădit ostile şi ca să le sublinieze ostilitatea, Mihai îşi băgă din nou mâinile în buzunarele scurtei.

— Agricultor, răspunse doamna Miclea, plină de importanţă.

— Aha, se miră Roman şi începu din nou să se uite pe pereţi, ca apoi să-şi oprească privirile asupra patului, de unde fata, calmă, îl privea în continuare cu vădită curiozitate.

— Pretind, ca în cel mult trei zile, obiectele furate să-mi fie restituite. Notează, domnule, se adresă ea lui Patulea. Valută străină în valoare de peste două milioane de lei; argintărie… Monede de aur… bijuteriile mele şi ale fiicei mele… Vă voi trimie o listă exactă după ce voi inventaria… Ah!… Am uitat, două servicii de masă de douăzeci şi patru de persoane din aur şi argint… Nu mi-au lăsat, în bătaie de joc, decât un cuţit şi acest bilet, domnilor, în care mi se spune că dacă îmi voi tăia gâtul cu el, nu mă voi infecta…

Roman luă peticul de hârtie, se uită la el, apoi i-l dădu lui Patulea.

— Şi nu mai aveţi cu ce mânca? constată Roman, de data asta fără pic de răutate.

Cuvintele lui i se părură doamnei Miclea din cale afară de ironice, răutăcioase. Nu ştiu ce să răspundă şi ceru ajutorul subcomisarului, pe faţa căruia se citeau, vădit, nemulţumirea şi dezaprobarea pentru felul uşuratic cum conducea Roman ancheta.

— Glumele dumitale mi se par deplasate, domnule… nu ţi-am reţinut numele…

— Mihai Roman, spuse comisarul foarte calm, deloc supărat că doamna Miclea nu-i reţinuse numele.

— Mulţumesc!… Mă tem că nici superiorii dumitale nu le vor aprecia… Atunci, domnule comisar, se adresă ea ostentativ lui Patulea, de parcă Roman nici n-ar mai fi existat, peste trei zile veţi primi listele cu inventarul complet. Mâine se întoarce soţul meu de la conac…

În cameră îşi făcu apariţia un bărbat cu barbă, purtând într-o mână o trusă mică din piele. Se înclină respectuos în faţa doamnei Miclea, apoi grăbit se apropie de pat.

— Domnule profesor, ce nenorocire!… Carolina…

— Ţi-am spus, mamă, că n-am nevoie de doctor… spuse fata din pat, fără să-şi ia privirile de la Roman.

Patulea intră în biroul din apropiere şi Roman îl urmă, mirat de privirile iscoditoare ale fetei, care nu-l slăbiseră din clipa când intrase în cameră.

— Vă rog, ridicaţi-vă cămăşuţa, domnişoară, se auzi din încăperea vecină vocea catifelată a medicului.

— Câte persoane locuiesc în casa asta, stimată doamnă? întrebă Roman, cercetând cărţile aşezate în rafturi.

— De ce?
— Câte persoane locuiesc, reluă întrebarea Roman, împins de o curiozitate de-a dreptul copilărească.
— Eu, fiica mea, soţul meu şi personalul de serviciu… A… da, înţeleg, spuse doamna Miclea, şi faţa ei, aspră până atunci, se destinse uşor. Poate ar fi cazul să-i scuturaţi niţel… Cine ştie dacă nu sunt complici… În casă nu erau decât fiica mea şi slugile… Eu m-am întors acum o jumătate de oră. Doamne! Dacă aş fi bănuit, în drum spre casă, în ce hal îmi voi găsi locuinţa şi pe Carolina…
— În total? reluă Roman cu încăpăţânare.
— Da, mă rog, ce importanţă are, domnule comisar?
— Are o mare importanţă, stimată doamnă…
— Şase persoane… Da, şase, nu, cu şoferul şapte…
— Da, mă gândesc… Mă gândesc…
— Vă rog, vă rog, spuse doamna Miclea, bănuind că Roman a ajuns la cine ştie ce concluzie importantă legată de furt.
Deodată Roman începu să râdă, un râs sănătos, care nu avea nimic răutăcios în el.
— Mă gândesc că e loc pentru o sută… Îmi pare rău că nu m-am făcut şi eu agricultor… Ştiţi poezia… De ce m-aţi dat de lângă voi, de ce m-aţi dat de-acasă, recită el sub privirile perplexe ale lui Patulea şi ale doamnei Miclea.
— Domnule, dar dumneata nu eşti normal!… zise doamna Miclea şi, temătoare, se îndreptă spre uşă.
Se auzi telefonul sunând şi Patulea, ca să iasă cumva din situaţia penibilă în care se afla, puse mâna pe receptor cu o grabă comică.
— Da, Patulea… Cum?… Da, acum… Se jefuieşte banca agricolă, domnule Roman… Un gardian a fost omorât…
Roman ieşi primul, Patulea cu carnetul încă deschis, după el.

9

Maşina poliţiei gonea pe una din arterele principale ale Bucureştilor. Sirena, fixată lângă portiera din faţă, suna prelung. Roman şl Patulea, aşezaţi pe pernele din spate, tăceau. Mihai privea absent strada, dar, în afară de pietonii calmi, dintre care

cei mai mulţi nici nu se sinchiseau de ei, nu vedea nimic deosebit. Ajunşi la un colţ de stradă văzură câţiva oameni fugind. Şoferul încetini. Un gardian ascuns în dosul unui camion le făcu semne disperate cu chipiul. Maşina opri şi Roman sări din mers. Alergă spre o poartă boltită şi în clipa când se opri să se uite în lungul străzii auzi şfichiuitul unei rafale de mitralieră.

— Sunt înarmaţi, nu glumă, spuse Patulea ajuns lângă Roman.

— Asta-i mitralieră, remarcă Roman şi, culcat pe burtă, se târî afară, în stradă.

În mijlocul drumului, la nicio sută de metri depărtare de el, era o tanchetă care scuipa foc prin cele două mitraliere aşezate pe turela rotativă. Roman îşi scoase pistolul şi se târî mai departe pe asfaltul cleios.

În dosul tanchetei se vedea uşa zdrobită a băncii, cu grilajul îndoit în sus, de parcă o mână uriaşă se jucase cu o bucată de sârmă obişnuită.

— Au intrat direct cu tancul, constată Patulea, culcat alături de Roman.

Pe caldarâm, un gardian căzuse în apropierea unei guri de canal şi Mihai zări cum sângele se prelinge încet printre găurile capacului. Lângă el, un bandit, cu pistolul automat strâns la piept, zăcea culcat pe spate, mai mult ca sigur, mort şi el. Deodată, Patulea observă la luminatorul unui pod, capul unui om, atârnând pe pervazul ferestrei. Părul lung, căzut în faţă îi acoperea obrazul. Un pistol automat atârna şi el de mâna omului ucis.

Roman se ridică în picioare şi fugi câţiva paşi în zigzag, spre tanchetă. În clipa aceea automatul de la fereastră se ridică brusc în sus. Dacă, în aceeaşi secundă, Patulea n-ar fi sărit asupra lui Roman, trântindu-l la pământ, Mihai ar fi fost ciuruit de gloanţe. Rafala trecu peste cei doi oameni culcaţi pe asfalt. Patulea ochi cu grijă şi trase. Roman văzu fruntea banditului înroşindu-se, apoi automatul căzu direct în stradă.

Tancheta se puse în mişcare, trăgând din ambele mitraliere. La vreo cincizeci de metri, în mijlocul străzii, se opri din nou. Mitralierele mai răpăiră câtva timp, apoi una dintre ele încetă. Se auzi un zgomot metalic înfundat, apoi pe strada pustie rămase stăpân doar glasul mitralierei. Din turelă se trăgea acum cu intermitenţe. Roman se târî din nou spre poarta adâncită a unei curţi. Un gardian, cu o grenadă în mână, stătea ascuns,

cuprins de panică. Roman îi luă grenada şi se întoarse în stradă. Pândi un moment când mitraliera tăcu şi făcu un salt care i se păru lui Patulea nebunesc. Mitraliera răpăi din nou, dar din unghiul ei gloanţele nu-l mai puteau atinge pe Roman. Mihai se târî mai departe. La nici zece metri de tanchetă aruncă grenada, apoi îşi duse mâinile la urechi şi deschise gura.

Grenada explodă exact sub şenilă şi Patulea înregistră explozia puternică din dosul zidului. Din pricina suflului, tancheta se ridică pe-o parte, apoi reveni la poziţia iniţială, zdrăngănind asurzitor. Mitraliera amuţise. Din turelă începură să iasă trâmbe de fum. Cei câţiva gardieni aflaţi în dosul zidurilor începură să tragă cu pistoalele. Mitraliera nu răspunse. Patulea făcu un semn cu pălăria să înceteze focul, apoi, alegându-şi un unghi mort, între cele două mitraliere care tăceau, se îndreptă spre tanchetă. Roman se ridică şi el. Cei aflaţi în tanchetă nu mai dădeau niciun semn de viaţă. Roman voi să se caţere, dar Patulea, aşezat în genunchi şi urmărind ceva dedesubtul tanchetei, strigă la el.

— Nu mai e nevoie, domnule comisar…

Roman nu pricepu de ce nu mai era nevoie să urce. Nu-l ascultă pe Patulea şi deschise turela. Un val de fum negru ţâşni afară. După ce fumul se împrăştie, Mihai, cu pistolul în mână, se uită înăuntru. În fundul tanchetei se vedea o uşă circulară care comunica direct, aşa cum era deschisă, cu o gură de canal. Capacul de la canal era dat într-o parte. Abia acum înţelesese Roman de ce Patulea strigase la el „că nu mai e nevoie”. Bandiţii opriseră intenţionat tancheta acolo. Aceasta făcea parte din planul lor. Acum bandiţii, ieşiţi în cine ştie ce stradă, printr-o altă gură de canal, erau liberi. Lui Roman îi veni să se lovească cu pumnii în cap.

Pagubele băncii erau mari. Se ridicau la câteva zeci de milioane de bancnote şi cocoşei. Imensa casă de bani din subsol fusese, pur şi simplu, aruncată în aer. Pe jos, prin moloz, se zăreau bancnote rupte şi cocoşei stâlciţi, împrăştiaţi de-a valma.

Un funcţionar cu mânecuţe negre dădea grăbit explicaţii, fără ca cineva să-i fi cerut acest lucru.

— Tocmai scoteam banii pentru plăţile curente, când în faţa băncii a apărut, domnule, cine putea să-şi închipuie că la noi se va sparge o bancă direct cu un tanc? Cu o jumătate de oră înainte de atac, cineva, un anonim, ne-a anunţat că se va da o

lovitură la noi. Directorul era plecat la Consiliul de Miniştri şi subdirectorul a anunţat paza. I-am aşteptat cu puştile înarmate, stimaţi domni, şi ei, în loc să vină ca nişte bandiţi obişnuiţi, au intrat în bancă cu tancul. Cine a mai auzit aşa ceva? Tancul, după ce a spart uşa, a rămas la intrare, iar noi, noi ce mai puteam face, stimaţi domni? Am ridicat mâinile în sus. Mă pregăteam să le dau cheile de la seif, crezând că n-o să le treacă prin minte să atace rezervele din subsol. Banditul m-a scuipat şi mi-a râs în nas. Închipuiţi-vă, mi-a zis, că face ceva pe cheile mele. În clipa aceea s-a auzit bubuitura.

Roman urcă cele câteva trepte, urmat de Patulea, iar funcţionarul, mult prea preocupat de firul povestirii, vorbea mai departe de unul singur.

Ajuns la parter, Roman văzu o sumedenie de poliţişti pe care nu-i cunoştea. Erau cu siguranţă de la brigada anti-gang condusă de Miclovan. Într-adevăr, aşa era. Pe uşa ferfeniţată apăru un om între două vârste, mai mult tânăr, cu un trenchcoat legat la mijloc cu un cordon. Trecu pe lângă Roman fără să-l bage în seamă. Se uită de sus la dezastrul care se vedea în subsol şi clătină din cap, aproape satisfăcut de felul cum operaseră bandiţii.

— Scorţea, zise el şi fluieră a pagubă.

Miclovan dădu câteva ordine scurte şi în curând strada fu degajată de tanchetă, iar în bancă, în afară de funcţionari, nu mai rămase nimeni. Se apropie apoi de Roman şi de Patulea, cu mâinile în buzunare, şi spuse cu un aer degajat, uşor dezaprobator:

— Domnule Roman, trucul vechi al unui bandit era să omoare un comisar nou… Dacă nu era domnul Patulea… Şi ce-ţi trebuie, domnule, continuă el să-l apostrofeze pe Roman, ca şi cum acesta i-ar fi fost subaltern, ce ţi-a trebuit să te caţeri pe tanc?… Domnule, aici e altfel de front, un sacrificiu inutil… Sper că n-ai vrut să pozezi în curajos, tărăgănă Miclovan voit ultimul cuvânt, ca să fie şi mai ironic. Un comisar bun nu se găseşte pe toate drumurile…

— Cu singura observaţie că n-am spus despre mine că sunt un comisar bun, zise Roman fără să fie supărat de remarcile făcute de Miclovan.

— În Bucureşti, la ora actuală, sunt cel puţin şapte tipi de valoarea lui Scorţea… Ar însemna să rămână scumpul nostru

rege fără comisari, dacă prin absurd ţi-ar urma exemplul… Haideţi, domnilor, aici nu mai avem nimic de făcut, mai spuse Miclovan şi, fără să strângă mâna cuiva, se urcă în maşina lui de forma unei broaşte. Conducea singur.

Roman se îndreptă spre ieşire. Buzele îi erau livide, strânse una în alta, iar fălcile erau încleştate, de parcă dinţii ar fi vrut să spargă între cele două potcoave ale maxilarelor un obiect neînchipuit de tare. Era nemulţumit, nemulţumit de toată activitatea din ziua aceea. Hotărât, nu era bun pentru o asemenea îndeletnicire. Miclovan îşi dăduse seama dintr-o ochire şi nu se sfiise să i-o spună pe şleau. Se uită cu coada ochiului la Patulea, fiind sigur că va citi pe faţa acestuia un zâmbet de satisfacţie pentru faptul că-i dăduse prilejul să-i salveze viaţa. Făcuse pe marele viteaz, în dorinţa de a anula spaima reală din clipa când văzuse ţeava automatului îndreptată spre el. Fusese hipnotizat parcă şi dacă n-ar fi fost Patulea… Voise să nu-i rămână dator în niciun fel şi simţise instinctiv dorinţa să braveze… Era sigur că Nicolae când va auzi, şi era sigur că o să audă, îi va trage un perdaf clasa întâi. Acum i se părea stupid că îşi pusese viaţa în pericol pentru veniturile unei bănci care nu numai că nu era a lui, dar nu era nici a celor cărora îşi dedicase viaţa şi activitatea până atunci… Cu toate astea trebuia să facă ordine, să apere avutul patronilor, să se dovedească devotat acestei cauze şi ordinii… O cauză şi o ordine care-l ţinuseră la puşcărie vreme de aproape trei ani. Simţi că-i plesnesc tâmplele.

Sub o poartă de beton, un puşti de vreo cinsprezece ani, cu o căciulă spartă, trasă până la sprâncene, încălţat cu nişte bocanci mult prea mari pentru picioarele lui, legaţi cu sârmă groasă, striga cât îl ţinea gura:

— Azi la ora cinci, Hitler la Alhambra… La Femina un film grandios… Un film rusesc cu titluri româneşti… Hai, neamule, să vezi „Sânge pentru sânge“, la Femina…

O înserare fumurie coborâse deasupra oraşului. Pe cheiul Dâmboviţei trecu un şir de camioane încărcate cu echipament militar şi soldaţi. „Totul pentru front”, scrisese cineva pe primul camion, cu litere mari, de-o şchioapă. Graba fusese probabil foarte mare, deoarece pe al doilea camion aceeaşi mână nu mai apucase să scrie decât „Totul pentru”. Cei care nu încăpuseră în

camioane mărşăluiau prin zloata străzii cu raniţele în spinare şi cu armele atâmate de umeri.

Un ofiţer tânăr, abia scăpat din şcoala de ofiţeri, numai în veston, neînchipuit de ţeapăn şi de important aşa cum mergea înaintea trupei, dădu tonul unui cântec soldăţesc.

Militarii, proaspeţi recruţi, scoşi din garnizoană după câteva luni de instrucţie, se îndreptau spre Gara de Nord, unde aveau să se îmbarce pentru frontul din Ardeal. Erau mai mult nişte copii, mulţi dintre ei neştiind încă ce-i acela brici sau lamă de ras.

Coloana se pierdu spre Podul Elefterie. Trecătorii opriţi pentru o clipă îşi văzură de drum. Mulţi dădeau pesimişti din cap, alţii îşi acopereau capetele; salutaseră steagul tricolor care acum abia se mai vedea fâlfâind undeva în capul coloanei.

— Într-o săptămână Ardealul va fi al nostru, zise un om pe a cărui faţă se vedeau lacrimile curgând.

— Vezi-ţi, domnule, de treabă, se bat de o lună la Feleac, şi n-am putut să-i izgonim de acolo… Nu vezi că sunt nişte copii?… După primul atac…

Omul care vorbise despre Ardeal îşi puse pălăria pe cap, se îndreptă de spate şi înainte de a pleca îşi permise să spună:

— Cu asemena lipsă de patriotism nici nu-i de mirare…

Roman întoarse capul la auzul cuvântului patriotism, dar omul care îl pronunţase se amestecase printre ceilalţi pietoni, numeroşi la ora aceea de seară.

Dâmboviţa şerpuia tulbure şi murdară. Pe undele ei se vedeau resturi de pansament şi vată, paie şi bălegar de cal.

De când părăsiseră sediul Comisariatului, nu schimbaseră niciun cuvânt. Roman era mai mult supărat decât preocupat. Din când în când lovea cu vârful pantofului câte-o bucată de gunoi aruncată pe trotuar, ca şi cum resturile acelea ar fi fost de vină pentru toată starea aceea a lui. Umbla cu capul afundat între umeri, iar pumnii încleştaţi împingeau în jos buzunarele scurtei de piele, gata să le rupă.

— Da, începu Patulea într-un târziu, când ajunseră la colţul străzii Witing, loc unde se opri ca să-şi aprindă o ţigară. Nu dorea să se despartă de Roman aşa, fără nicio vorbă. Dealtfel, i se păruse penibil tot drumul pe care îl făcuseră împreună. Nu voia să-i lase celuilalt credinţa că îi e teamă de ceva şi că din această cauză acceptase o companie mută. Nu, nu-i era teamă

de Roman, n-avea de ce să-i fie teamă şi nu voia ca şeful comisar să plece mai departe cu această falsă iluzie.

— A fost o zi grea, această primă zi a dumneavoastră… În realitate, o zi obişnuită.

Roman nu răspunse. Îşi răsuci o ţigară şi începu să pufăie alene şi să se uite întrebătop la Patulea. Îl privea cu un reproş nedisimulat, brutal aproape, aşteptând de la el alte cuvinte, nu acestea de circumstanţă.

Patulea se simţi dator să continue discuţia, deşi în el stăruia convingerea că până la urmă comisarul se va despărţi de el tot fără să-i adreseze o vorbă.

Brusc, Mihai Roman aruncă ţigara, o strivi cu talpa pantofului cu o furie reţinută şi se uită din nou la Patulea cu priviri reci, de gheaţă.

— Ascultă, tu crezi că am uitat, crezi că ce a fost între noi se poate uita?

Patulea mai trase un fum şi se opri. Se uită la ţigară, o aruncă şi îşi vârî şl el mâinile în buzunarele trenchcoatului de culoare cenuşie.

— Nu, răspunse Patulea pe un ton sec, dar în acelaşi timp încet, atât de încet încât negaţia sunase în gura lui mai mult ca o scuză. Şi eu te-am recunoscut din prima clipă, mai zise el, ridicând din umeri, voind prin aceasta, poate, să dovedească celuilalt că n-avea nicio vină că soarta îl obligase să se întâlnească în acelaşi loc. M-am şi mirat că întârzii atât de mult să-mi aduci aminte, continuă Patulea zâmbind într-un fel copilăresc, un zâmbet de satisfacţie în acelaşi timp. În sfârşit, discuţia amânată atâta vreme, deschisă, nu mai aveau nevoie niciunul nici celălalt să se ascundă după aparenţe.

— Si? întrebă Mihai, cu aceeaşi privire necruţătoare.

— Ce vrei să fac? Să cad în genunchi, să-ţi sărut mâinile şi să strig în gura mare: iartă-mă?

Roman înghiţi în sec. Făcu câţiva paşi, voi să se oprească, dar văzându-l pe Patulea că îl urmează în acelaşi ritm, continuă să meargă.

— Aveam douăzeci şi cinci de ani… M-au bătut, ştii tu cum… Pe urmă ai venit tu…

Roman se opri din povestit şi când Patulea se uită cu coada ochiului la el, îl văzu pe comisar zâmbind ironic.

— Ai venit tu, elegant, frumos, prietenos… „Spune, tinere, că ăştia te distrug şi e păcat“… Nu m-ai lăsat să dorm patru zile… N-am să uit niciodată cum ai intrat în celulă cu zâmbetul acela superior de om odihnit care s-a sculat dintr-un pat cald. În clipa aceea te-am urât din tot sufletul şi ura adormită pentru un timp, de două zile mă îneacă din nou… M-ai luat de braţ şi clătinându-mă m-ai dus la baie… N-aveam de unde să ştiu că în apă se aflau doi electrozi şi când m-aţi legat de mâini şi de picioare, gestul mi s-a părut idiot, deoarece aveam impresia că voi credeţi că mie îmi e frică sau silă să mă spăl… Am înţeles mai apoi toată perversitatea zâmbetului tău… Vrei să-ţi amintesc tot ce mi-ai făcut şi tot ce-am simţit?

— Mi-am făcut datoria, spuse Patulea stins.

— Exact… datoria ta era să mă torturezi, a mea să tac.

— În cazul acesta, amândoi ne-am făcut datoria. Azi, când ăla te ochea… M-am gândit pentru o clipă că… Ar fi fost simplu, să… Şi iarăşi mi-am făcut datoria…

— Şi cu asta suntem chit, nu? Te înşeli, Patulea… Dar ceilalţi pe care i-ai torturat la fel de savant şi de neomenos ca pe mine? … Cei care n-au avut puterea să reziste şi vor purta toată viaţa, ca pe o rană, clipa aceea când n-au mai putut suporta… şi râsul tău frumos, ca-n filme, în faţa neputinţei lor de a rezista şi a umilinţei lor… Totul se plăteşte şi se va plăti…

Patulea grăbi paşii. Roman trebui să facă un efort ca să-l ajungă din urmă.

— Perfect… Am lucrat la siguranţă, am torturat comunişti, i-am trimis la ocnă… Asta a fost meseria mea. Nu pot să schimb trecutul şi nici nu vreau. Mă urăşti, e clar, e limpede… Mie îmi eşti indiferent… Spune-mi sincer, ce pot să fac? întrebă Patulea şi se opri în faţa lui Roman atât de brusc, încât acesta se lovi de el.

— Nu ştiu, răspunse Roman după o îndelungă tăcere. Chiar dacă te-aş ierta eu, nu te iartă ceilalţi… Asta e, nu te iartă istoria, dacă nu ţi se pare prea mare cuvântul, zise Roman şi îşi văzu mai departe de drum.

Patulea îl urmă, cu toate că trecuse de mult de locul unde ar fi trebuit să se despartă ca să poată ajunge acasă.

— Da, probabil asta e, spuse Patulea, cu o singură condiţie, domnule Roman… Dumneata vorbeşti de pe poziţia învingătorului, dar aş vrea să-ţi aduc aminte că intrarea

dumitale în circuitul social, după mine fără merite şi pe uşa din dos, nu înseamnă încă victorie… Nu vreau să-ţi propun nimic compromiţător, niciun pact în care n-am crede niciunul dintre noi… Dar dacă istoria despre care zici că nu mă iartă va trage mai devreme sau mai târziu concluzii nefavorabile în ce te priveşte, să ştii că şi atunci n-o să-mi fac decât datoria.

— Ce să înţeleg, domnule Patulea? Mă ameninţi în numele unor evenimente pe care le consideri favorabile dumitale?

— Dimpotrivă, domnule Roman, cel ameninţat în numele unor asemenea posibile evenimente sunt eu… Şi asta ţi-o spune un om aflat deasupra convingerilor politice… Rămâne însă de văzut dacă vor învinge convingerile dumitale… De aceea te fac doar atent, că până una alta trebuie să colaborăm, indiferent de sentimentele care ne animă… Nu eu sunt de vină că ne-am întâlnit şi n-am cui reproşa că soarta mi te-a adus în cale… Nici n-am de gând să-mi dau demisia, aşa cum mă hotărâsem la început, deoarece sunt convins că, cu toate insuccesele dumitale repurtate într-o singură zi, n-ai face-o nici dumneata! Atunci ce ne rămâne de făcut? Să ne pândim unul pe altul, în fiecare clipă, în orice împrejurare, lucru care mi se pare de nesuportat, sau să ne punem de comun acord asupra unor principii de muncă, duşmanul meu principal nefiind dumneata şi sper că nici eu în această clipă… Cu alte cuvinte, îţi ofer cinstit colaborarea mea în aceste condiţii date şi aş dori ca, fără să fiu permanent, suspectat, să-mi acorzi încrederea şi să pot lucra eficient… Scorţea e duşmanul principal pentru noi şi cred că prinderea lui trebuie să fie singurul nostru scop… Mi-e greu să iau pe seama mea cea mai mică răspundere în această atmosferă de suspiciune unilaterală, deoarece îţi declar, domnule Roman, că din partea mea… Evenimentele ulterioare vor dovedi clar pe ce poziţii va trebui să mă situez, dacă bineînţeles, un Scorţea sau altul ca el ne va da posibilitatea să mai fim printre cei care mai pot avea convingeri…

— Unde stai? întrebă Roman, direct, ca şi cum până atunci numai la asta se gândise.

— La câţiva paşi… Nu vrei să urci până la mine? Bineînţeles, dacă după discuţia asta sinceră şi prietenească nu te temi că o să-ţi bag cianură în vin.

— Ca să fiu sincer nu m-aş mira de nimic… zise Roman zâmbind şi fădnd cale întoarsă împreună cu Patulea.

10

Patulea locuia la etajul patru al unui bloc cu şapte etaje, construit în urmă cu vreo douăzeci de ani de un arhitect care se mulţumise să-şi pună deasupra intrării principale, doar iniţialele I. M. Urcară cu liftul, o construcţie austriacă, după cum observă Roman, atent la cel mai mic amănunt.

Apartamentul era destul de modest, faţă de ceea ce îşi închipuise Roman că va găsi. Se gândise că Patulea, îmbrăcat totdeauna foarte elegant şi cu gust, era proprietarul a cel puţin cinci camere. În realitate poposiră într-un hol nu prea mare din care se vedeau trei intrări: primele două spre dormitoare, iar a treia, spre dependinţe. Era moştenirea nevestei lui Patulea, din partea tatălui ei, ofiţer de cavalerie, mort, în primul an de război, undeva pe lângă Odessa. Doamna Paltulea, o femeie mică de statură, slabă, cu zâmbetul mereu pe buze, nu se miră că bărbatul i-a adus oaspeţi fără să fie anunţată. Era îmbrăcată ca o gospodină oarecare, purtând peste rochia simplă un şorţ cu două buzunare mari, în formă de inimă, unul de culoare roşie, altul de culoare verde. Fără prea multe invitaţii, doamna Patulea aşeză faţa de masă şi cu toate protestele lui Roman, îi puse în faţă o farfurie şi alături tacâmuri de argint. Câteva clipe Roman rămase singur.

Patulea intrase în una din încăperile pe care Roman le observase de la început. Din camera alăturată se auzi o voce de copil. Doamna Patulea se afla la bucătărie şi Mihai îşi zise că numai un om smintit ca el putuse accepta, mai mult, provoca o astfel de vizită. Fusese din cale afară de curios să vadă cum locuieşte Patulea, o curiozitate aproape bolnăvicioasă; în concepţia lui un om ca subcomisarul trebuia să fie singur cuc, fără familie. Nici el nu ştia de ce şi-l închipuise aşa. Nu putea realiza existenţa unei familii, calde, ordonate, aşa cum îşi dădea seama că era familia lui Patulea, atâta vreme cât stăpânul ei avusese îndeletniciri care prin natura lor eliminau orice căldură. Iată-l, deci, în casa şi la masa omului care-l torturase, „civilizat”, nu-i vorbă, dar în esenţă fără milă, deoarece, după Roman, nu contau urmele externe ale torturii —văzuse destule şi din astea

–, ci cantitatea de inumanitate folosită, indiferent prin ce mijloace de constrângere, împotriva individului, pentru a-l face să mărturisească. Crezuse că Patulea era burlac, că va putea să continue discuţia cu el; nu ca să-l convingă că nu avea şi nu avusese dreptate; că în relaţiile dintre ei, mai devreme sau mai târziu, avea să răbufnească trecutul, ci pentru a descoperi mecanismul lăuntric al acestui om aparent delicat, care numai cu câteva ore înainte – trebuia să recunoască – îi salvase viaţa. De ce-o făcuse? Era oare convins că, într-adevăr, istoria avea să fie împotriva lui şi avea nevoie, într-o situaţie nefericită, de mărturia umană a unui om cu care se dovedise cândva atât de inuman? Nu, mai mult ca sigur că nu despre asta era vorba. Patulea nu putea crede că vor veni vreodată comuniştii la putere, nici n-avea de ce să creadă: evenimentele interne şi externe erau departe de a-l putea convinge de o asemenea ipoteză. Dar dacă lucrurile stăteau aşa, atunci în numele căror porniri acţionase? Reţinuse pe drum cuvintele prin care Patulea se mărturisise ca un om al datoriei, atât şi nimic mai mult, dar oare putea să existe o datorie în sine, fără explicaţii şi fără convingeri? El stătuse la închisoare şi suportase tratamentul câinesc al temnicerilor aproape cu bucurie, bucuria omului convins că va veni ziua tuturor judecăţilor şi plăţilor, că ţara, această ţară, se va transforma într-o zi în altceva. Cum putuse Patulea să acţioneze fără un crez, fără o convingere, ca un simplu executant? Dacă Patulea făcea parte, intr-adevăr, din această categorie a simplilor executanţi, însemna că de fapt aparţinea, unei categorii umane inferioare ori lui Roman o asemenea concluzie nu i se părea nici adevărată şi deci nici oonvingătoare. În cele două zile de când venise la Comisariat se uitase peste dosarul lui: o foaie de hârtie cu câteva date destul de sărace. Avea studii superioare, era fiul unui şef de post dintr-o comună oarecare; deci, nimic deosebit. Atunci? După câte îi spuseseră tovarăşii lui în închisoare, şi după câte ştia şi el, nu existau oameni eliberaţi de o clasă sau alta, iar dacă existau, atunci mai devreme sau mai târziu, în focul evenimentelor, ei se vor alinia, fără doar şi poate, uneia dintre ele. Dar marile evenimente nu sosiseră oare? Şi dacă sosiseră, în ce categorie intra Patulea? Roman voi să elimine din minte cazul lui personal, considerând că în felul acesta elimină şi doza crescută de subiectivism. Era conştient de acest lucru dar, chiar şi aşa, fără

antecedentele lui, nu-l putea în niciun caz repartiza pe Patulea în categoria din care făcea el, Roman, parte şi oricât se căzni să dea dovadă de indulgenţă ajunse până la urmă la concluzia că evenimentele vor demonstra că subcomisarul, oricâtă paradă făcea în privinţa lipsei de convingeri politice, va adera la convingeri potrivnice comuniştilor. Se mustră că provocase şi acceptase invitaţia de a veni aici. Cedase unei curiozităţi pe care de aici înainte trebuia să şi-o refuze cu orice preţ. Poate ar fi fost cu mult mai bine să se ridice de la masă şi profitând de absenţa gazdelor să se facă nevăzut, dar chiar în clipa aceea apăru Patulea, ţinând de mână un puşti de vreo zece ani, iar la câteva minute intră şi soţia lui cu o tavă pe care sarmalele aburinde răspândeau un miros ademenitor.

— Ţi-am mai spus, Mihai, că numai fetele fac aşa când se prezintă, de câte ori să-ţi mai spun? interveni doamna Patulea, dojenindu-şi copilul fără prea multă ardoare.

— N-ai spus dumneata că ţi-ai dorit o fată şi că băieţii fac numai rele? Uite m-am purtat…

— Mihai, interveni Patulea voind să aplaneze un conflict pare-se mai vechi.

— Sunteţi frânţi de oboseală, constată doamna Patulea. Poate domnul comisar locuieşte departe, puteţi dormi aici… Vă aştern pe canapea…

— Da, strigă puştiul, voios de o asemenea perspectivă, care i-ar fi dat dreptul să nu se culce imediat…. Şi povestim toată noaptea, continuă el adresându-se lui Roman. Isprăvile tatii le cunosc…

— Nu pe toate, spuse cu un zâmbet straniu Patulea.

— Vă rog mult de tot, rămâneţi aici, insistă băiatul frecându-şi capul de mâna lui Roman, în dorinţa fierbinte de a-l convinge. Trebuie să ştiţi o mulţime de lucruri…

— În ce clasă eşti? îl întrebă Roman, încercând să schimbe subiectul.

— În clasa a doua B, la Cantemir… Am noroc că nu mi-e mama învăţătoare, că ceilalţi băieţi din A spun despre ea că e foarte severă… şi te-au poreclit nu-ţi spun cum… zise puştiul adresându-se de data asta maică-si. Pun pariu că nici nu ştii cum te-au poreclit…

— Hai, acum pentru tine gata, la culcare, mâine la opt trebuie să fii la şcoală…

După ce înhăţă o prăjitură, Mihai Patulea se ridică de la masă şi, înainte de a pleca, se apropie de Roman:

— Mai veniţi pe la noi?

Roman se uită la Patulea, la soţia acestuia, apoi zise:

— Du-te, e târziu…

— Am s-o rog eu pe mama să vă mai cheme, zise Mihai şi cu aceeaşi reverenţă, ca să-i facă în ciudă maică-si, se strecură în grabă pe uşa dormitorului, urmat de doamna Patulea.

Mâncarea fusese gustoasă, iar paharul de vin îl înviorase pe Roman.

Prin uşa pe unde dispăruse băiatul apăru din nou femeia. Se uită mirată la cei doi bărbaţi care, de când se aflau în casă, nu schimbaseră o vorbă. Amândoi tăceau, ca şi cum s-ar fi aflat la foarte mare depărtare unul de celălalt.

De undeva din noapte se auziră câteva împuşcături. Patulea tresări şi se ridică de pe scaun. Dădu perdeaua la o parte, dar în stradă nu se vedea ţipenie de om.

— O fi la gară, în fiecare noapte e aşa, spuse ea adresându-se lui Roman. Când pleacă de acasă nu închid ochii… În fiecare zi mă tem că… n-am să-l mai văd. Groaznică meserie v-aţi ales, conchise femeia, adunând cu calm farfuriile de pe masă.

— Nu face omul numai ce vrea, spuse Roman cu o voce obosită.

— De câte ori nu l-am rugat să renunţe… Oricât, are studii, ar putea deschide un birou de avocat…

— Mă tem că-i prea târziu, răspunse Patulea.

— Omul nu trebuie să uite niciodată că are familie, şi deci răspunderi… Dumneavoastră sunteţi căsătorit, domnule Roman? întrebă femeia şi ca să fie convinsă că n-a făcut vreo gafă se uită întrebător la bărbatul ei.

— Nu, doamnă… N-am avut când…

— Atunci, pentru dumneavoastră e mai simplu, cu mult mai simplu, mai ales că trăim nişte vremuri nesigure… Se spune că şi noi vom deveni…

Patulea o privi pe nevastă-sa dezaprobator şi doamna Patulea ca să nu mai facă cine ştie ce gafă preferă să plece la bucătărie.

Ochii lui Roman se închideau de oboseală. Pleoapele i se lăsau grele peste ochi.

Se ridică de la masă. Se duse până în uşa bucătăriei, mulţumi şi ieşi condus de Patulea.

Nu se mai urcară în lift. Paşii lor sunau pe scara de beton mozaicat, într-un fel aparte, ca două note distincte.

Până în faţa uşii de la parter nu schimbară niciun cuvânt. La despărţire, Patulea îi întinse mâna şi Roman i-o strânse fără afecţiune. Făcu câţiva paşi. Se întoarse. Ar fi vrut să nu-l mai zărească pe subcomisar acolo, ca să nu-i poată spune ceea ce sincer gândea despre el în clipa aceea. Patulea era acolo, în urma lui.

— Nu trebuia să ai familie, domnule Patulea, zise el, şi, vârându-şi mâinile mari în buzunarele scurtei de piele, îşi văzu de drum.

De sub un nor apăru luna. Strada se lumină dintr-o dată, ca apoi, la numai câteva secunde, întreg oraşul să se cufunde într-o întunecime de smoală. La Grozăveşti se auzi o explozie puternică şi o lumină orbitoare tăie bolta în felii. De la Gara de Nord locomotivele începură să fluiere continuu.

— Un sabotaj, îşi explică Roman şi cu grijă, să nu se împiedice, porni spre casă.

11

La câteva ore după explozie luminile se aprinseră din nou pe străzi. Fereastra de la dormitorul lui Patulea se lumină într-o parte şi subcomisarul, atras de pata aceea galbenă, se uită minute în şir la ea. Nu putuse adormi după plecarea lui Roman. Fusese şi el mirat că Roman îl întrebase unde stă şi aproape consternat când auzi că acesta, după invitaţia de circumstanţă, primise să urce la el. Intuise că fostul lui deţinut este curios şi cum n-avea nimic de ascuns, gestul comisarului i se păru până la urmă aproape firesc. Nefirească i se păru însă întreaga lui comportare la masă şi mai ales acele câteva cuvinte la despărţire, ostentative, dacă nu ameninţătoare chiar. Cu siguranţă că acea sentinţă nu-i venise lui Roman de la sine. Ea era urmarea unor gânduri ascunse, a unor concluzii pe care el, Patulea, n-avea de unde să ştie în ce categorie de fapte să le încadreze. Încercă să rememoreze – pentru a câta oară în decurs de două zile – felul cum se comportase cu Roman în beciurile siguranţei; întrebându-se şi acum dacă nu cumva în

timpul interogatoriului sau în mijloacele de constrângere folosite nu pusese ceva de la el, ceva în plus, acel plus de ură personală neinclusă în legi şi paragrafe, capabilă să determine ura definitivă a celui supus supliciului. Căci aşa cum Roman voise să ascundă adevărul, şi după cum îşi aducea bine aminte reuşise, tot aşa el se străduise să-l afle. Pentru cine? Dacă Roman ar fi vorbit, lucrurile ar fi fost foarte simple: n-ar fi urmat tot ce a urmat. Oare, el, în situaţia lui Roman, cum ar fi procedat? Ar fi preferat să suporte umilinţa şi durerea sau ar fi spus de la bun început, păstrându-şi astfel integritatea corporală? „În fond, pentru numele lui Dumnezeu, ce vreau să aflu, de ce-mi mănânc nervii? ‘’ se întrebă supărat că acorda atâta importanţă unui caz din multele pe care le avusese de rezolvat până în clipa când fusese transferat de la siguranţă la poliţie. Am fost plătit să-mi fac meseria şi cred că nu mi-am făcut-o exagerând, ca alţii, lovind cu bastonul sau dând palme. Metoda pe care i-o aplicase lui Roman făcea parte dintr-o experienţă utilizată, cu rezultate favorabile, de nemţi şi în virtutea acestor rezultate erau obligaţi s-o utilizeze şi ei.

Patulea se întoarse pe-o parte. Luă mâna soţiei de pe pieptul lui şi o aşeză alături, cu o oarecare nervozitate, închise pleoapele. Ochii îl dureau. Pe măsură ce îşi dădea seama că de fapt încerca să se justifice în faţa spiritului lui Roman, prezent până şi în patul lui, o stare de excitaţie greu de explicat îl făcu să-şi audă bătăile inimii. Le numără câtva timp, apoi renunţă. Într-adevăr, dacă n-ar fi avut familie, lucrurile ar fi fost cu mult mai simple. Avea dreptate Roman. „Cred că-i dau prea mare importanţă rahatului ăsta“, îşi zise el şi după ce pronunţă cuvintele, se mai linişti. La urma urmei de ce să-i fie frică şi de ce să pară concesiv faţă de un om, numai pentru că viaţa îi sortise să fie puşi amândoi în situaţii limită? N-avea de ce să-şi facă procese de conştiinţă exagerate: în definitiv îşi slujise statul, ţara, nu făcuse nimic din proprie iniţiativă şi după câte ştia acelaşi stat şi aceeaşi ţară – evident în alte condiţii istorice – cerea de la el acelaşi lucru. Atunci? Atunci cum de a ajuns Roman comisar în locul lui Urlescu şi de ce nu l-au numit pe el? O simplă concesie făcută comuniştilor sau un act de slăbiciune din partea guvernului asupra căruia se făceau presiuni de care el habar n-avea?

Neîndoios, era vorba de o slăbiciune trecătoare: poate nici nu era slăbiciune, ci pur şi simplu o tactică necesară în această situaţie grea prin care trecea ţara. Ştia foarte bine că în asemenea situaţii importantă este libertatea naţiunii, indiferent cine contribuie la salvgardarea ei. Făcând acest şir de raţionamente, Patulea avu chiar un moment de destindere. Oboseala îi fugi din trup şi subcomisarul, sculându-se cu grijă, se duse la bucătărie şi îşi aprinse o ţigară. Dădu peste ziarul din ziua aceea. Îl citise sau mai bine zis îl răsfoise, dar pentru că tot n-avea ce face, se uită la pagina întâia. Citi cele câteva rânduri în care se vorbea de „Audienţele de lucru ale Majestăţii sale Regele’’ şi printre alţii citi şi numele unui comunist. Unde mai auzise oare el de numele ăsta? Nu-şi aducea aminte. Simţi cum pe frunte îi apar bobiţe mici de sudoare. Le şterse cu mâneca pijamalei şi se duse la chiuvetă să se spele cu apă rece. Se şterse cu un prosop aflat la uscat pe calorifer şi, în timp ce se aşeza din nou pe scaun, îşi zise că Miclovan ştia el ce ştia de vreme ce îl sfătuise să plece din ţară. „Ei bine, domnule Roman, nu voi pleca’’, zise Patulea de data asta cu voce tare, încât nevasta lui, trezită, strigă din dormitor:

— Radule, cu cine vorbeşti?

— Cu nimeni, dragă, ţi s-a părut, culcă-te…

— Tu de ce nu dormi?

Patulea nu răspunse şi numai după câteva secunde auzi din nou respiraţia egală şi domoală a soţiei.

Trebuia să întreprindă ceva. Posibilele evenimente ce se puteau înscrie în defavoarea lui nu trebuiau sub nicio formă să-l prindă nepregătit. Numai un om nechibzuit — şi el nu făcea parte din categoria acestora – se putea lăsa în voia soartei.

Nu uitase nicio clipă discuţia avută cu Roman pe stradă şi nu uitase remarca lui după ce plecase de la el. Tonul, deşi calm, sunase în sensurile lui adânci a ameninţare şi proaspătul comisar comunist trebuia să înţeleagă că nu se putea discuta cu el de pe poziţii de forţă. Îl cunoştea pe ministrul de interne şi o discuţie cu el i-ar fi dat posibilitatea nu numai să se orienteze mai bine asupra mersului evenimentelor, dar i-ar fi generat şi acea infuzie de energie pe care, oricât ar fi ascuns acest lucru, era limpede, o diluase în întrebări şi frământări inutile. L-au numit comisar… să se descurce. Avea să-şi facă şi pe mai departe datoria, dar în limitele funcţiei lui, fără acea participare

prostească de care dăduse dovadă la atacul băncii, participare pe care nu şi-o putea explica în afara unui calcul instinctiv. De acum înainte îşi va recuza asemenea calcule.

Mai liniştit, se îndreptă spre fereastră. O deschise cu grijă, să nu facă zgomot. Aerul reee al nopţii năvăli asupra lui ca un duş rece. Îi veni în minte Scorţea şi fu aproape fericit că banditul acţiona în sectorul lui. Banda, prin natura ei, intra în preocupările directe ale lui Miclovan, dar poate tocmai acest lucru îl favoriza, dându-i putinţa să acţioneze fără riscuri deosebite. Un om ca Scorţea nu strica să reprezinte rezerva lui de aur, în cazul când scurgerea evenimentelor l-ar fi obligat la măsuri radicale.

Afară se lumina de ziuă. Străzile începeau să se anime. Dinspre Gara de Nord se vedeau alergând vânzătorii de ziare. Ascultă ţipătul lor şi când distinse vocea unuia dintre ei se cutremură. „Un nou guvern, subsecretar de stat la Interne un domn comunist, scoală-te din pat, neamule, şi cumpără Curierul''.

Patulea se îmbrăcă în grabă. Coborî în fugă scările şi fugi în întâmpinarea vânzătorului. Cumpără ziarul şi fără să simtă frigul citi lista noului guvern. Rămase perplex.

Patulea urcă din nou treaptă după treaptă, uitând că liftul era alături şi că nu trebuia să facă niciun efort ca să-l utilizeze. Ajuns la uşă o deschise fără precauţii. Clanţa de la broasca yale sună sec, neprietenos. Se culcă şi stătu cu mâinile sub cap multă vreme.

12

Ieşind de al Ministerul de Interne, Patulea simţi o foame cumplită. Discuţia avută cu o personalitate importantă (cu toate că dacă se gândea bine în ministerul reorganizat doar la suprafaţă şi nu în structurile lui, pe plan ierarhic, acesta nu ocupa una din funcţiile cele mai de seamă) îi dăduse oarecare linişte în privinţa viitorului şi când Patulea se gândi la viitor, se înţelege, nu-l avea în vedere numai pe al lui. Intră în restaurantul lui obişnuit de lângă poştă şi madam Silvia, o veche cunoştinţă, îl servi cu ciuperci la grătar şi cu o friptură în sânge.

Cele câteva fire de pătrunjel verde, amestecat cu unt topit, dădeau muşchiului o aromă aparte. Acest adaus de verde peste roşul crud îi aduse aminte de crăciunurile pe care le petrecuse la ţară, în sânul familiei, de cei doi porci – niciunul nu depăşea optzeci de kilograme – pe care-i tăia taică-său cu ocazia pregătirilor pentru naşterea domnului şi mai ales de obiceiul de a le băga porcilor în gură, înainte de a fi pârjoliţi, câte un şomoiog de paie amestecate cu tulpini de busuioc uscat, ultimele, pentru cinstirea animalelor sacrificate. Cu toate că existau în sat destui măcelari de ocazie, cu asemenea prilejuri, taică-său, Sofron Patulea, prefera să înjunghie singur porcii cu vechea lui baionetă, păstrată din primul război mondial. Fusese cinstit şi apreciat Sofron în satul lui şl după câte îşi aducea bine aminte subcomisarul, taică-său dăduse totdeauna dovadă de o anumită diplomaţie în rezolvarea nu puţinelor treburi săteşti: mai ales că satul se afla undeva pe lingă Şeica Mare, pe valea Târnavelor şi vinul aprindea repede sângele gospodarilor. Nu uita Patulea ordinea care exista în casa lor şi nu-şi aducea aminte să fi ieşit vreodată din vorba bătrânului, om cald la suflet, dar de o disciplină severă. Datoria era la el înainte de toate, şi fără să crâcnească ar fi fost gata să-şl dea şi viaţa dacă îndatoririle muncii i-ar fi cerut-o, numai să fie la înălţimea ordinelor primite de la superiori. În casa lor nu existaseră cărţi în afara unui volum de legi, ajuns ferfeniţă din pricina sârgului cu care le cerceta bătrânul; legi săteşti, legate strâns de activitatea lui şi în afara cărora Sofron Patulea ar fi fost un om pierdut. Numai când ştia că acţionează în virtutea unui anumit paragraf, exprimat cu claritate în tomul lui serios, cu miros de mâncare, îşi permitea să respire uşurat, ca şi cum ar fi primit dezlegare pentru cele ce avea să facă de la un for suprem. Atunci aproape bucuros, se ducea să-şi îndeplinească menirea pentru care „ţara“ îl pusese acolo. Patulea zâmbi la aducerea aminte. Bătrânul era acum la pensie; rămăsese în acelaşi sat ca simplu ţăran „înşcolat“, cum îi plăcea să spună şi îşi petrecea viaţa între cele câteva hectare de pământ pe care le cumpărase înainte de război, şi între o partidă de şeptică, duminică după masa, în compania părintelui Ghideon şi a primarului Hopârtean, ultimii doi ajunşi şi ei la o vârstă respectabilă.

Friptura era nemaipomenit de gustoasă, nu era tare – doamna Silvia îi cunoştea gusturile – şi pentru că muşchiul se dovedea

din cale afară de fraged, Patulea, contrar obiceiului, în loc de apă minerală bău un pahar cu vin negru, sec, tot de Târnave.

Îşi aprinse o ţigară şi răsfoi cele câteva ziare aflate în colecţia de pe bancheta din spate. Nu voi să se uite la „*Scânteia*". Prea avea un ton imperativ.

Prefera *Curierul* şi *Viitorul* şi, pentru comparaţie, *România Liberă*, din această confruntare trăgându-şi propriile sale concluzii. Evident, comuniştii exagerau, exagerau în toate, dar cu toate astea trebuia, era obligat să recunoască, că cei ce semnau acolo cunoşteau starea de spirit a capitalei şi, într-o oarecare măsură, a ţării, lucru deosebit de important pentru el. Din discuţia pe care o avusese la Interne, înţelesese că prin schimbarea radicală a raportului de forţe, situaţia politică era destul de încâlcită, dar, că România, odată ieşită din război, ca participantă directă la zdrobirea fascismului, va avea un cuvânt de spus, nu numai în Balcani, dar şi acolo unde se hotăra soarta bătrânei Europe. Ori, meritul pentru această schimbare de macaz era, în bună măsură, şl al comuniştilor, motiv pentru care forţele politice considerau că o coaliţie guvernamentală era mai mult decât dorită, în acest moment de răscruce pentru ţară şi neam. Dar de aici până la posibila victorie a comuniştilor era un drum foarte lung şi vegheat îndeaproape de puterile direct interesate pentru un anumit echilibru în această zonă a lumii atât de frământată de istorie. Deci, Roman, cu toate aerele lui de învingător, incapabil să vadă fondul lucrurilor, plutea verbal la nivelul de convingere al acelui ziar intitulat „*România Liberă*", pe care Patulea îl aruncă la locul lui, ştiind aproape cu exactitate, după articolul de fond, despre ce anume se vorbea în restul paginilor. Ceea ce i se păru ciudat era determinat de semnăturile unor intelectuali de prestigiu, „intelectuali subţiri" care cine ştie din ce considerente aderaseră la mişcarea plebei, sortită nu peste mult timp eşecului total.

Vinul îi dădu o stare plăcută. Lumea din restaurant i se păru lui Patulea mai veselă ca la început şi chiar el era cu mult mai în voie decât în clipa când trecuse pragul pensiunii familiale a doamnei Silvia.

Uşa de la intrare se trinti cu oarecare ostentaţie şi subcomisarul îşi ridică privirile de la paharul pe care tocmai îl ducea la gură. Era Miclovan. Inspectorul şef al Brigăzii anti-gang îşi roti privirile prin sala mare, căutând pe cineva, dar dând cu

ochii de Patulea se îndreptă spre el, cu mâinile în buzunare. Patulea ştia că acest fel de a umbla al lui Miclovan nu era dovada lipsei de bună-cuviinţă – Miclovan era un om bine educat – ci pornea dintr-o necesitate. În fiecare buzunar avea un pistol, iar degetele arătătoare se aflau permanent pe trăgaci. Nu o dată atentaseră la viaţa lui, fiind considerat duşmanul numărul unu al tuturor celor certaţi cu legea.

Miclovan se aşeză la masa lui, dar în aşa fel încât să fie cu spatele spre zid şi cu faţa spre largul salonului. Îşi puse o mână pe masă, pe cealaltă o ţinu în buzunar şi numai după ce mai cercetă o dată minuţios încăperea, îşi scoase pălăria şi zâmbi relaxat, arătându-şi dantura albă şi sănătoasă, despre care multe femei, care nu reuşiseră să-l aducă în patul lor, spuneau că e falsă.

— Patulea, gurile rele spun că ai şti unde se află bârlogul lui Scorţea, zise Miclovan şi pocni din două degete ca să-şi facă simţită prezenţa. Barmanul îl văzu, înclină din cap şi turnă într-un pahar uzo, băutură pe care Miclovan o bea de preferinţă doar în acest restaurant. De fapt îşi avea şi el, ca orice client serios, restaurantele lui, dar spre deosebire de alţi colegi, niciodată nu-şi permitea să bea aceeaşi băutură în localuri diferite.

Cu tot aerul degajat, Patulea simţi că Miclovan nu era în apele lui şi cu cât întârzia mai mult răspunsul la întrebarea pusă, şeful Brigăzii anti-gang îşi micşora zâmbetul din colţul gurii, până ce acesta ajunse aproape o grimasă.

— Aceleaşi guri rele, reluă Miclovan, mi-au spus că ai încercat să iei legătura cu el. Ce să înţeleg din afacerea asta?

— Ce vrei, zâmbi Patulea, dându-şi o oarecare importanţă, fiind sigur că la mijloc nu era vorba de altceva decât de amorul propriu al lui Miclovan. Sau, şi mai bine, dacă vrei, să nu te iei după gurile rele!

Sosi băutura şi Miclovan o amestecă cu puţină apă, până ce lichidul se făcu alb ca laptele. Începu să soarbă din el.

— Uite ce-i, Patulea… hai să nu mai vorbim în dodii… Aseară am prins un om de-al lui la ieşirea de sub podul Elefterie. Era rănit. Numele tău a fost rostit în casă la Scorţea şi dacă a fost rostit acolo, înseamnă că tu ştii cam pe unde se află şi casa.

— Are mai multe, spuse Patulea, sorbind din vin.

— Vreau să mă înţelegi exact. Nu sufăr de gelozie. Dar mi s-ar părea absurd să facem amândoi acelaşi lucru, mai mult, să ne

încurcăm unul pe altul. Te-am anunţat de fiecare dată când am avut treabă în fieful tău şi n-am acţionat fără tine. Că te fereşti de mine, hai să zicem că orgoliul tău ţi-ar da dreptul la aşa ceva, deşi, în istoria relaţiilor noastre, ar fi pentru prima dată. Nu înţeleg însă de ce nu-l ţii la curent pe Roman. Este superiorul tău. Ca să mă pricepi şi mai bine, am primit dispoziţii să-l ajut şi, după schimbările care au survenit în guvern, am de gând să-l ajut chiar dacă nu voi mai fi solicitat. Voiam să te previn să nu faci vreo prostie. Ţi-am dat un sfat şi n-ai vrut să-l urmezi. Te priveşte. Mie îmi spune nasul că nu peste mult timp vom asista la schimbări şi mai spectaculoase. Te întreb încă o dată ce ai de gând să faci?

Patulea încetă să mai zâmbească.

— M-ai căutat special sau ai venit aici întâmplător?

— Ce importanţă are asta!

— O mare importanţă, spuse Patulea şi dădu paharul din faţa lui la o parte.

— Da, te-am căutat, te-am căutat prin toate locurile pe unde bănuiam că te pot găsi.

— Trebuie să mă simt deci fericit că Miclovan în persoană a pierdut atâta timp să mă găsească, spuse Patulea.

— Eu te-am întrebat ceva şi n-am nici timp şi nici răbdare să continui o discuţie fără sens, zise Miclovan din ce în ce mai nervos.

Patulea îşi aprinse o ţigară şi se uită fix la Miclovan.

— Nu vreau să fiu la cheremul lui Roman. Mai bine zis nu vreau să-i furnizez toate atuurile fără niciun efort din partea lui. Nimeni nu l-a obligat să accepte o asemenea funcţie. Dacă a primit-o totuşi, atunci să-şi bată capul, aşa cum mi-l bat şi eu.

— Deci este adevărat că ştii unde se ascunde Scorţea.

Patulea zăbovi câtva timp cu răspunsul.

— Cred că gurile rele te-au informat greşit… Nu ştiu, spuse Patulea, de data asta fără nimic echivoc în glas.

Miclovan bău ultimele picături de uzo, se uită prin fereastră cum ninge afară, apoi cercetă din nou salonul.

— Patulea, cu câteva zile în urmă mă convingeai că tu n-ai vederi politice. N-am certitudinea că mi-ai spus adevărul în privinţa lui Scorţea şi, de asemeni, mă îndoiesc că ai fost loial cu mine atunci când mi-ai vorbit de apolitismul tău. Numele tău a

mai fost rostit într-un loc, într-un loc destul de periculos, pentru viitorul tău…

Patulea tresări:

— Ce vrei să spui?

— Să nu te joci cu focul şi să nu-ţi faci din Scorţea un aliat împotriva poliţiei. Dacă faci asta vei avea în mine un duşman. Dacă vrei să faci politică şi să intri în fel şi fel de mizerii, te priveşte. Cu ultimul dram de amiciţie, legată de profesia noastră comună, te sfătuiesc însă să nu te bagi unde nu-ţi fierbe oala.

— Mă mir că nu-mi spui că ai de gând să te înscrii la comunişti, zise cu ironie Patulea, fără să comenteze remarcile dure ale lui Miclovan.

— Ai mai insinuat o dată acest lucru şi am râs… De data asta nu mai râd. Eu vreau să-mi fac meseria. Radule, mi se pare că de-a lungul nu prea scurtei noastre cariere ţi-am amintit nu o dată acest lucru. Mi se fâlfâie cine mă conduce şi cine-mi dă dispoziţii. Atâta vreme cât un Miclovan primeşte dispoziţii înseamnă că e viu, că e inclus în circuitul oamenilor activi, că trăieşte. Mie asta îmi e de-ajuns. Pe urmă ştiu eu ce-mi poate mâna şi capul ca să-i oblig să aibă ei nevoie de mine şi nu eu de ei. Dar întrucât, prin felul tău de a acţiona, atentezi la propria mea autoritate, Miclovan este dator să te prevină că n-a fost şi nu va fi niciodată a doua roată de la căruţă. Asta am vrut să-ţi spun, Patulea.

— Dacă înţeleg bine, mă ameninţi…

— Nu, îţi expun doar propriile mele principii.

— Bine, Miclovane… Să nu regreţi aceste principii, puse în slujba unor oameni care mâine sau poimâine vor face ceva pe toate succesele tale poliţieneşti.

— Datoria mea este ca acest poimâine să fie cât mai târziu, eventual peste cât mai mulţi ani.

Miclovan se ridică de la masă. Îşi puse pălăria, apoi cu mâinile în buzunare se îndreptă spre ieşire. Nu lăsase niciun leu pentru uzo. Cei care îl cunoşteau, ştiau foarte bine că Miclovan nu coboară niciodată până acolo încât să-şi plătească consumaţia. Proprietarii de restaurante ştiau şi ei acest lucru şi se simţeau măguliţi să-l aibă ca musafir. Niciodată nu fusese atacat sau prădat un local unde Miclovan avea obiceiul să mănânce. Asta era egal cu atacarea propriei lui case, şi cum casă n-avea – schimba aproape în fiecare noapte hotelul şi patul – răufăcătorii

respectau cu stricteţe prieteniile lui Miclovan şi localurile lui de preferinţă.

13

La ora nouă fix sună telefonul şi Mihai auzi la aparat o voce de femeie, o voce groasă, care-l solicita să se prezinte de urgenţă la sediul partidului, unde tovarăşul Nicolae Savu avea ceva de vorbit cu el.

— Hait, am băgat-o pe mânecă, îşi spuse Roman şi, grăbit, îşi îmbrăcă scurta din piele.

Dacă Nicolae ajunsese să-i transmită un mesaj printr-o femeie şi nu-l sunase personal, însemna că ceva se schimbase în destinul lui şi mai mult ca sigur că Nicolae avea să-l scuture mai abitir, exact de pe noile poziţii dobândite. Voi să-şi închidă pistolul în sertarul biroului, dar până la urmă îşi zise că tot e mai bine să-l ia cu el. Îl băgă în tocul de piele, sub braţul stâng. Parcă avea o gâlmă sau o tumoare rece sub braţ. Coborî scările în fugă, spuse agentului de pază unde se duce şi ajuns în stradă, îi făcu semn lui Alexe.

Maşina trase la scară şi Roman se urcă grăbit.

— La sediu, zise el şi când Alexe auzi destinaţia dădu din cap. Ştia şi el că pentru lucrurile bune nu te cheamă nimeni, în schimb pentru celelalte...

— Poate vă cheamă să vă dea instrucţiuni, spuse Alexe, care trăsese în privinţa chemării lui Roman la sediu, propriile sale concluzii, mai ales că numai cu o seară înainte Roman ieşise pe la miezul nopţii de la Nicolae. Atunci cu siguranţă că-l instruise, acum...

Roman încercă să-şi dea şi el seama pentru ce anume îl putea chema Nicolae, dar pentru că nu ajunse la niciun rezultat se întrebă ce mai face oare fata lui Oarcă, Rosinanda Argintaru. Rămăsese cu acel nume ciudat în cap şi nu o dată, numele fetii îi venea în minte şi se cerea rostit ca o glumă bună. Şi nu se plictisea deloc dacă aceeaşi glumă îi revenea în minte de mai multe ori me zi. Era aproape convins că nu s-ar fi gândit atâta dacă ar fi ştiut exact unde mai auzise de el. Dar pentru că nu-şi

amintea, se mulţumea pur şi simplu să-l rostească şi să se amuze.

— Mă, Alexe, ai auzit tu vreodată de numele Rosinanda?

Şoferul încetini viteza ca să se poată gândi cu atenţie, dar până la urmă ridică din umeri. Acelaşi nume îl citise pe un plic, dar cum nu era sigur îşi permise să întrebe:

— Fata aia la care aţi fost, tovarăşe Roman?

— Lasă fata, eu te-am întrebat dacă înainte ai mai auzit undeva de…

— Nu, precis n-am auzit, răspunse scurt Alexe.

— Asta-i, că eu am auzit, dar nu ştiu unde… Adică ştiu unde, eram în închisoare şi ne uitam pe fereastră cum un catâr căra hârdaiele cu murdărie… Şi atunci unul din celulă a zis: „Uite biata Rosinanda unde a ajuns“.

— Păi nimic mai simplu, tovarăşe Roman, s-o întrebăm pe ea, cine să ştie dacă nu aia care poartă numele?…

Roman nu mai avu timp să-l contrazică. Maşina stopă în faţa sediului şi Roman, din câţiva paşi, fu la biroul de informaţii.

— Salut, tovarăşe Roman, i se adresă omul ordinii, un fost muncitor de la Malaxa, cu care îşi făcuse ucenicia împreună.

— Ce faci, Anghele, nu te-am văzut de-un car de ani, se bucură Roman, dar pentru că pe coridor nu erau numai ei, Anghel deveni dintr-o dată important şi îi spuse pe un ton oficial:

— Vă rog, buletinul, tovarăşe Roman, ştiţi, duşmanul de clasă…

Roman strâmbă din nas şi îşi scoase din buzunar buletinul.

— Bravo, mă Anghele, pentru asta ţi-ai lăsat tu strungul? întrebă Roman în glumă.

Anghel nu-i răspunse şi Roman îşi văzu de drum.

Nicolae nu mai lucra în demisolul unde vorbise cu el numai cu o seară înainte. O femeie îi spuşe că-l găseşte la etajul întâi şi Roman îşi zise că avusese dreptate pe drum presupunând că intervenise o schimbare în viaţa prietenului său.

În anticameră dădu de o secretară pistruiată care bătea la maşină cu ţigara în gură. Câtva timp Roman nu spuse nimic, aşteptând ca scrumul cenuşiu din vârful ţigării să se împrăştie deasupra claviaturii cu litere. Se vede treaba însă că femeia avea o mult prea mare experienţă, deoarece exact în clipa când scrumul se răsuci ca un vierme, gata să cadă jos, ea se opri din bătut şi îşi scutură mărăşeasca într-o scrumieră de sticlă.

— Ce doreşte tovărăşelul?

Vocea îi sună cunoscut şi lui Roman nu-i mai rămăsese decât să spună:

— Mi-aţi telefonat să viu la tovarăşul Nicolae: Roman Mihai, se recomandă el.

— Da, da, spuse femeia şi făcându-i semn să aştepte, intră în încăperea alăturată.

Nicolae stătea la birou, cu ochelarii pe vârful nasului, mort de oboseală. Dintr-o ochire Roman înţelese că amicul lui a primit o funcţie nouă pe linie de partid, dar nu apucă să-l felicite, că Nicolae şi începu să-l apostrofeze:

— Rău, foarte rău, spuse el cu vocea răguşită din pricina fumatului şi a nesomnului. Şi dacă apare în „Dreptatea" că domnul comisar comunist… anchetând un jaf îşi manifestă solidaritatea cu bandiţii?… Pe motiv că cei jefuiţi sunt burghezi? Minunat, te felicit… Ai înţeles perfect lupta noastră împotriva proprietăţii…

Roman îşi încleştă fălcile:

— Ascultă, Nicolae… nu m-am putut abţine când i-am văzut pe îmbuibaţii ăia…

Nicolae se ridică de la birou, îşi îmbrăcă haina, se îndreptă spre chiuveta care se vedea în dosul unei perdele şi se spălă pe faţă.

— Trebuia să fi luat şi tu ceva din casă, în cazul ăsta, spuse Nicolae ştergându-se pe faţă cu o batistă destul de murdară, scoasă din buzunar. Asta-i una la mână. Doi: am primit un telefon de la Interne… Te-ai apucat să-l ameninţi pe Patulea cu focurile veşnice ale luptei de clasă…

Roman îşi încleştă pumnii şi spuse cu o voce de tunet:

— Nicolae… dacă tu ai ajuns să mă critici pentru nemernicul ăsta, atunci… se înecă nemaiştiind ce să spună. Tu ştii cine e acest Patulea?

— Dar tu ştii cine a fost ministru de interne când ai fost arestat? Tu ştii care partid era la putere atunci? Păi, hai să ne luăm noi doi, eu şi cu tine, să-i zdrobim pe toţi, acum – Nicolae se uită la calendar – în ziua de 11 decembrie 1944. Să fii tu ministru şi eu poate rege… Asta-i judecată de comunist? Ai primit o sarcină, ai primit indicaţii precise şi dacă nu le duci la îndeplinire, vei răspunde în faţa partidului.

Nicolae dezbrăcă haina, se aşeză la masă, îşi scoase din sertar pachetul cu ţigări şi îl întinse spre Mihai:

— Ia, mă, şi nu fi supărat pe mine… Sunt sigur că acum o secundă erai gata să scoţi pistolul, ca un şerif, şi să mi-l pui pe masă în semn de demisie. Aşa-i?

Roman râse. Exact la acest lucru se gândise.

— De ce nu pricepi, Mihai dragă, că ăştia sunt încă o forţă, aş zice forţa principală în această ţară şi că până la victoria noastră asupra lor drumul nu va fi simplu şi nici uşor. De ce să le dăm prilej să mestece pe contul nostru fel şi fel de bârfe?… Dragă Mihai, mă crezi că de patru zile şi patru nopţi n-am închis un ochi? Mă crezi că nevasta, comunistă, mă, nu o oarecare, mi-a pus în vedere că dacă după şapte ani de închisoare eu înţeleg să-mi petrec tot timpul la sediu, atunci ea trebuia să se socotească mai fericită când eram la dos, că acolo cel puţin mă vedea la vorbitor. Şi colac peste pupăză îmi mai faci şi tu necazuri. Habar n-ai ce scandal au făcut ăia de la Interne… Că punem în funcţii oameni nepricepuţi… Ce ţi-a trebuit, mă, să sari pe tancul lui Scorţea?… Dacă nu eram într-o şedinţă veneam la tine şi… Ştiu, nu ţi-e simplu… Crezi că mie mi-e? Cui, la urma urmei, îi e uşor?… Şi Scorţea ăsta care ne râde în nas… Dacă vrei să ştii eu cred că anume acţionează în sectorul tău, să te facă de baftă… Ieri în guvern au râs un sfert de oră pe chestia cu tancul… Au râs, că ăla e deştept, dar nu ne-au spus pe faţă că ai noştri sunt proşti… Din toate fac probleme, Mihai dragă, din toate… Ori noi, aşa cum suntem, trebuie să le dovedim că suntem mai buni ca ei… Ei au o tradiţie a conducerii, chiar dacă e vorba de o tradiţie proastă, noi n-avem decât tradiţia luptei, ori între a lupta politic şi a conduce practic, să mă ia dracu, mă Mihai, e o diferenţă ca de la cer la pământ… Când a trebuit să semnez primul act, m-a apucat durerea de cap Mihai, băiete…

Nicolae îşi stinse ţigara. De oboseală şi fum ochii îl lăcrimau.

— Ce mai face nea Pavel?… Tu de ce dracu nu te însori?… Uite cum umbli… Eu, cel puţin, am nasturi la cămaşă… Văd că tu n-ai niciunul.

— Cu cine să mă însor?… Cine din tagma mea se duce după un poliţai, Nicolae? Tu nici nu ştii ce perdaf mi-a tras tata… Şi pe urmă de ce să mă însor?… Ca să-mi zică şi mie nevastă-mea ce-ţi zice ţie?

— Tu să-i spui lui Pavel din partea mea să nu-ţi mai facă atmosferă pe la depou, că am auzit eu ceva, că-l pun în discuţie de nu se vede… Tu faci o muncă de partid şi el trebuie să înţeleagă…

— Până în vecii vecilor, Nicolae… dar pe Scorţea ăsta să ştii c-am să-l prind, să nu mai râdă dumnealor…

— Lasă, Mihai, spuse Nicolae concesiv, văzând că Roman se învineţeşte la faţă de ciudă, cine râde la urmă o să râdă mai bine… Nu ştiu dacă vom avea timp, dar de râs noi vom râde şi va fi fericire şi pe uliţa noastră, cum a spus tovarăşul Stalin…

— Numai de-ar veni fericirea aia mai iute, Nicolae…

— Numai şi numai de noi depinde, de puterea noastră de muncă, de mintea noastră, Mihai.

Mihai ieşi. Ajuns jos, în dreptul ghişeului de informaţii, îşi aduse aminte de ceva şi sub privirile mirate ale paznicului alergă înapoi la Nicolae. Din uşă, respirând greoi, îl întrebă:

— Nicolae, mai ţii minte, în închisoare un tovarăş s-a uitat în curte şi când a văzut măgarul a zis: biata Rosinanda… De ce-a zis de măgar aşa?

Nicolae se ridică de la birou speriat. Secretara care auzise întrebarea îşi scăpă scrumul pe literele maşinii de scris. Era sigură că tânărul care s-a întors val-vârtej nu e în toate minţile…

— Mi se pare că Rosi… Rosinanda aia de care zici e o carte… sau într-o carte… dar ce te-a apucat, Mihai?… Sper că nu eşti bolnav!

— Cum carte, dacă i-a zis Rosinanda măgarului? insistă Mihai. Nu-i nimic, las că aflu eu, zise el şi, sub privirile căscate ale secretarei, ieşi din sediul partidului.

Ajuns la maşină, Alexe se uită atent la Roman. După cum arăta şeful lui se părea că perdaful n-a lăsat asupra lui urme prea mari.

— Alexe, din foc, din iarbă verde, de la bibliotecă, de unde ştii tu, să-mi faci rost de Rosinanda.

Alexe se uită în oglinda retrovizoare să vadă chipul comisarului. Nu-i zări decât o parte din obraz şi partea aceea era neînchipuit de palidă.

Ninsoarea se înţeti. Dinspre nord răbufniră mai întâi, printre zidurile caselor, câteva pale de vânt, timide, apoi fulgii începură să cadă oblic, în pături dese, cosind cu tăiş de gheaţă tot ce întâlneau în cale. Becurile rare de la stâlpi începură să se clatine, conurile de lumină să se legene şi ele, prinzând în tifonul alb fluturii dezorientaţi ai zăpezii.

Maşina în care se afla Patulea se opri la câţiva zeci de metri de un hotel din Calea Griviţei. Ştergătoarele de parbriz mai făcură o cursă greoaie pe sticla înveşmântată în alb, apoi se opriră undeva pe la jumătatea drumului. Prin parbriz nu se mai văzu nimic. Şoferul coborî în stradă şi pentru o clipă interiorul maşinii se umplu de albul de afară. Se întoarse şi-i făcu semn cu capul lui Patulea:

— A intrat înăuntru, domnule subcomisar.

Patulea coborî şi el. Portiera din spate se deschise şi Grigurcu, ridicându-şi gulerul paltonului, se luă după subcomisar, ţinându-şi o mână la gât şi alta în buzunar. Intrară în holul hotelului.

Patulea se duse la recepţie, băgă legitimaţia sub nasul omului de serviciu şi întrebă ceva în şoaptă, în timp ce Grigurcu, prin uşa batantă de la restaurant, privi înăuntru.

— Tu urcă cu liftul, eu merg pe jos, spuse Patulea şi ca un locatar oarecare începu să urce scările în spirală, peste care era aşternut un covor de culoare vişinie.

Grigurcu ajunse primul la etajul trei. Se postă în faţa unei uşi vopsite în alb. Din câţiva paşi, Patulea fu lângă el. Grigurcu bătu de două ori. Nu se auzi niciun răspuns. Patulea mai ciocăni o dată şi atunci se auzi cheia în broască şi vocea unei femei care întrebă cine e.

Grigurcu se uită la Patulea şi, la un semn al acestuia, când rotaţia cheii se opri, împinse uşa cu umărul. O femeie de vreo treizeci de ani încercă să strige, dar Grigurcu îi arătă ţeava pistolului şi femeia se linişti ca prin farmec.

— Bună, Jeni, spuse Patulea intrând în cameră.

Jeni tocmai îşi dezbrăcase rochia. Rămăsese în furou şi un ciorap îi atârna desprins din port-jartier, peste genunchiul alb-gălbui, cu uşoare irizaţii de fildeş. Patulea se uită la uşa băii şi văzând halatul i-l aruncă femeii.

— Îmi pare rău, Jeni, că prietenul meu s-a purtat brutal, dar altfel riscam să rămânem pe dinafară, adică exact ceea ce nu doream…

— Ce vrei de la mine? întrebă femeia legându-şi cordonul de la halat peste talia subţire.

Patulea se uită prin încăpere fără să răspundă. Îi plăcea camera fetei, patul alb, un Louis XVI cu două noptiere autohtone, cu vopseaua aurie aruncată cam fără gust peste trandafirii albi de la mijlocul sertarelor. În încăpere plutea un parfum dens, înecăcios, amestecat cu fum de ţigară, dilatat la maximum din pricina caloriferului încins care fâsâia, pe la ventil, destul de puternic. Din când în când, câte o picătură de apă cădea în borcanul aşezat sub robinetul caloriferului, aducând liniştii încordate un adaus aproape comic.

Jeni se aşezase între timp pe pat şi îşi ridicase ciorapul căzut. Pentru o clipă, Grigurcu transpiră văzând piciorul lung, alungit sub halatul din satin de culoare roz.

— Un singur lucru vreau, Jeni, unul singur, spuse Patulea şi după ce îşi aprinse o ţigară se aşeză pe un scaun, nu înainte de a-l elibera de rufăria de corp aruncată acolo în dezordine. Unde se află la ora asta Scorţea? Te-am urmărit de pe Bărăţiei, ai ieşit de la el, la scurt timp te-am urmat, apoi din pricina viscolului te-am pierdut şi pe tine şi pe el. Vreau să-ţi spun de la început că nu-l arestez, n-am probe şi chiar dacă aş avea, n-am motive temeinice s-o fac. Dimpotrivă. Cum ştiam că mai devreme sau mai târziu ai să revii la hotel, te-am aşteptat, dar după rochia atârnată pe dulap îmi dau seama că ai venit doar să te schimbi.

Femeia se ridică în picioare. Ochii negri, mari, uşor migdalaţi, îl cercetară cu atenţie pe Patulea. Mai avusese de-a face cu comisarul în termeni destul de calmi şi ştia că nu făcea parte dintre oamenii care nu se ţin de cuvânt. Dar dacă, cu alte prilejuri, nu-şi făcuse prea mari probleme să răspundă direct la întrebările puse, de data asta, fiind vorba de Scorţea, lucrurile se schimbau. Nu voia să rişte.

— I-adevărat că am fost cu el, dar nu mi-a spus unde se duce…

Grigurcu se apropie de pat, dar Patulea făcu un semn cu capul şi agentul se retrase, respectuos, lângă uşă.

— Ţi-am spus, vreau doar să ştiu unde se află şi nimic mai mult.

— Şi dacă-ţi spun că nu ştiu?
— În cazul ăsta îmbracă-te şi vino cu noi.
— Unde mă duceţi? întrebă fata speriată, retrăgându-se uşor spre noptieră.
Grigurcu se dovedi însă mai îndemânatic şi, împingând-o cu brutalitate, ajunse primul şi scoase din sertarul noptierei o Beretă cu prăsele de sidef.
— Pune-l la loc, zise Patulea plictisit şi Grigurcu îndeplini ordinul cu un respect nedisimulat, întorcându-se pocăit la locul de unde plecase.
Patulea se apropie de fată şi se aşeză lângă ea pe pat. Simţi moliciunea saltelei şi, fără să vrea, făcu comparaţie cu salteaua lui de acasă, cu mult mai tare şi mai neîmbietoare. Calm, cu palma deschisă ca un eventai, o prinse pe Jeni de gât şi începu să strângă. Încercarea fetei de a ieşi din strânsoare se dovedi zadarnică. Mâinile ei încercară câtva timp cu disperare să descleşteze degetele comisarului, dar până la urmă forţele o părăsiră. Dădu de câteva ori din picioarele ei lungi, apoi rămase nemişcată, cu ochii bulbucaţi, îndreptaţi spre tavan. Patulea se ridică şi-i făcu semn lui Grigurcu. Acesta alergă în baie, veni cu o cană plină cu apă şi o aruncă peste capul femeii. Jeni se trezi. Scuipă apa din gură, se şterse cu dosul mâinii pe faţă. Rimelul întins pe obraz dădea chipului ei un aspect aproape grotesc.
— Trebuia să mă întâlnesc cu el la 11, la barul Colorado.
— Prosopul, spuse Patulea şi Grigurcu se execută grăbit.
Jeni se şterse pe obraz, apoi începu să sughiţă uşor.
— Brută…
— Vii la bar la unsprezece şi jumătate, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Dacă încerci să-l anunţi, faci cea mai mare prostie din viaţa ta. O să-l pierzi şi pe el şi vei avea de-a face cu noi.
Patulea se strâmbă uşor. În odaie, peste mirosul de parfum, stăruia acum altul, un miros iute, de transpiraţie. Se îndreptă spre uşă. Ieşi primul, după el Grigurcu. După ce închise, agentul stătu câtva timp cu urechea lipită de uşă. Din cameră, în afară de câteva înjurături grosolane, nu se auzi altceva nimic. În stradă, Patulea se uită la ceas. Era zece şi jumătate. Se urcă în maşină şi în douăzeci de minute ajunse în spatele barului Colorado.
Cunoştea foarte bine barul, inclusiv intrările lui mai puţin folosite de marele public. Urcă cu liftul până la etajul şase al

blocului din apropiere, apoi pe o scară de serviciu coborî în subsolul comun al celor două imobile. Nu-i fu greu să ajungă în depozitul de băuturi al barului, iar de acolo, direct în camera directorului, Aristide Zanidis, un grec rotofei, cu mustaţa căzută pe oală.

Când Patulea îşi făcu apariţia, Zanidis, îmbrăect într-un smoc impecabil, făcea socoteli într-un registru. Zanidis nu era atât de surprins de apariţia subcomisarului cât de altceva. Se ridică de la masă, se duse la uşă, îi încercă clanţa, apoi mirat întrebă cu un zâmbet voit tâmp:

— Poate îmi spune domnul subcomisar pe unde a intrat, ca data viitoare să-i fac o surpriză şi să găsească intrarea zidită?

— Iar te-ai îngrăşat Zanidis, pun pariu c-ai mai pus pe tine cinci kilograme… Ar trebui să ai puţină decenţă, suntem în război, oamenii mor de foame şi de boli, şi dumneata…

— Eu nu sunt în război, eu am pierdut războiul, răspunse Zanidis cântat, apăsând pe litera s într-un fel comic, încât fiecare cuvânt avea o şuierătură specială, ca şi cum ar fi ieşit din gâtlejul unui om cu limba tăiată de la jumătate.

Zanidis trase un scaun la masă, scoase, dintr-una din lăzile aflate lângă perete, o sticlă de whisky, o deschise grăbit şi turnă într-un pahar, nu înainte de a-l cerceta la lumina becului dacă e suficient de curat.

— Zanidis, una din cele trei camere rezervate oaspeţilor de seamă e ocupată la ora asta. Ca să nu pierd timpul de pomană şi să caut eu prin labirintul acestor ganguri, poate îmi spui cu precizie care…

— Domnule comisar, ce plăcere, nu v-am văzut de mult, nu refuzaţi să beţi un pahar cu mine… Adus cu sacrificii, pe cuvântul meu de grec onest…

— Domnule Zanidis, e păcat ca o asemenea băutură să stea nevândută şi mai păcat de dumneata să schimbi acest costum pe altul vărgat…

— Camera a treia, albastră, domnule comisar, dar vă rog dacă se poate fără pac, pac… Am oroare de război…

Patulea se strecură pe uşa capitonată cu pluş şi Grigurcu îi luă locul, tocmai când directorul voise să apese pe un buton..

— Şi dumneata, domnule, dumneata pe cine cauţi?

Grigurcu se uită la butonul alb prins pe o latură a biroului şi, calm, tăie firul cu briceagul apoi, cu o curiozitate reală se uită la

patron. Bău paharul de pe masă şi se instală în locul lui Zanidis. Îşi scoase cărţile din buzunar şi începu să-şi facă o pasienţă în timp ce Zanidis îşi trecea nervos, printre degete, un şirag graţios din chihlimbar.

15

Patulea parcurse un coridor slab luminat. Din câţiva paşi ajunse în faţa unei uşi capitonate în albastru. Din spatele uşii nu străbătea până la el niciun zgomot şi, după ce se convinse că încăperea era goală, se postă în nişa din dreapta uşii, în dosul unui leandru cu frunzele lucioase de parcă cineva le-ar fi uns cu ulei. Auzi paşi moi, ca de pisică, şi fără grabă îşi scoase pistolul. Văzu un bărbat înalt, cu pălăria de fetru trasă pe ochi, cercetând grăbit coridorul. Omul lui Scorţea, – Patulea îl recunoscu –, făcu un semn discret cu capul şi pe coridor se auziră alţi paşi, de data asta paşi grei, apăsaţi, care făcură să vibreze spaţiul dreptunghiular al coridorului, luminat discret de becul încorsetat într-un abajur din sticlă de Murano.

Patulea îl văzu pe Scorţea cum înaintează degajat, îmbrăcat într-un palton subţire din păr de cămilă. Obrazul îl strălucea uşor, iar mustaţa în formă de furculiţă urma mişcarea buzei drepte, întinzându-se uşor spre capăt. Nu apucă Scorţea să pună mâna pe clanţă că Patulea îi apăru în faţă şi banditul simţi în dreptul inimii ţeava neprietenoasă a pistolului. Omul lui Scorţea voi să se repeadă, dar acesta îl calmă cu un gest al degetului arătător de la mâna dreaptă, un gest ce voia să spună, de fapt, că ajutorul, oricare ar fi fost el, era tardiv.

— Nicio mişcare, Scorţea, altfel trag, spuse Patulea destul de tare ca să audă şi omul din spatele lui Scorţea.

Plictisit, Scorţea ridică mâinile în sus şi pe două din degetele de la mâna stângă scânteiară diamantele mari ale inelelor.

Cu mâna stângă, Patulea scoase de sub braţul lui Scorţea un pistol cu butoi, cu ţeavă scurtă şi după ce se uită la el, îl aruncă impasibil omului rezemat de zidul coridorului în aceeaşi atitudine de apărare de la început.

— Unde putem sta de vorbă? întrebă Patulea.

După pistolul aruncat lui Cioacă, Scorţea îşi dădu seama că subcomisarul n-are de gând să-l aresteze.

— Bagă tunurile în buzunar, Cioacă, şi rămâi afară, spuse Scorţea şi lăsându-şi mâinile în jos apăsă pe clanţa de la uşa albastră.

Primul intră Scorţea, apoi Patulea, nu înainte de a se convinge că Cioacă a îndeplinit întocmai ordinele primite.

Cioacă zâmbea şi Patulea, vârându-şi pistolul în toc, intră şi el.

— Mă mir, domnule Patulea, dumneata, socotit cel mai subţire sticlete din câţi are poliţia majestăţii sale, să doreşti să stai de vorbă cu mine? Înseamnă, domnule, că sau eşti la mare ananghie sau că ţi-au dat un picior în fund şi vrei să intri maistru în echipa mea de deparazitare?

Scorţea umplu două pahare cu o băutură verzuie, ridică paharul şi bău de unul singur, plimbând mai întâi lichidul prin gură.

Patulea dădu paharul la o parte şi aşezându-se pe scaun îl privi pe Scorţea drept în faţă:

— Uite ce-i, Scorţea… Te am la mână… Nu, nu… nu cu asta, arătă el spre pistol. De mai bine de o lună de zile te puteam prinde când aş fi dorit. Îţi ştiu patru ascunzători, îţi cunosc depozitele, oamenii de legătură, ştiu cu cine trăieşti… Bănuieşte şi Miclovan că te am la mână şi dacă cu mine ţi-e greu, cu el ţi-ar fi foarte greu, deoarece din înfruntarea cu el până acum niciunul ca tine n-a scăpat viu… Peste câteva zile urma să începem „plasa“… Eu aş fi fost avansat… mă rog, cum se întâmplă, iar tu… Ştii singur ce te-ar fi aşteptat…

Scorţea se uită atent la Patulea, mai bău un gât din lichidul verzui, apoi mijindu-şi ochii întrebă:

— Şi?

— Au intervenit date noi, nu te privesc… Mi-am schimbat şi eu punctul de vedere în privinţa dumitale…

— *Dumitale*, sublinie Scorţea. Înseamnă că acest punct de vedere s-a schimbat radical. Cât îmi ceri? Nu? Doar nu mi-ai spus *dumneata* de florile mărului… Înseamnă că asta mă costă al dracului de mult…

Patulea se uită la pahar, zâmbi cu jumătate de gură şi cercetă eticheta de pe sticla cu formă ciudată. Îşi încreţi fruntea, apoi se lumină la faţă şi luând paharul înghiţi lichidul cu miros de smochină.

— Mult, în orice caz, spuse el după ce se şterse la gură, dar asta vom vedea mai pe urmă. Sper că n-ai plasat încă valuta confiscată de la Miclea…

— Se mai găseşte câte ceva, răspunse sibilinic Scorţea, râzând cine, ştie de ce cu gura până la urechi, arătându-şi dantura îmbrăcată în aur.

— Uite ce e, Scorţea, zise Patulea cu o voce sigură, de om de afaceri. Te-ai organizat bine, recunosc. Eşti un şef, dar asta mai poate ţine o lună, două: până la urmă tot ai să cazi, chiar dacă eu mă fac că nu te cunosc… Dacă nu te lichidează poliţia, te va lichida un alt Scorţea, mai deştept ca tine şi mai bine organizat. O să apară şi din ăştia… Miza pe care ţi-o ofer eu e cu mult mai mare… Şi dacă eşti de acord cu ea s-ar putea s-o mai ţii încă un an, doi, până se vor aranja într-un fel lucrurile… Pe urmă o să-ţi spun când e momentul să te retragi, să-ţi cumperi o casă la ţară şi să creşti găini…

Scorţea râse din nou, dar ochii lui cu sprâncene groase îl urmăreau atent, neştiind încă unde vrea să ajungă ajutorul de comisar cu miza de care îi vorbise.

— Domnule Patulea, pe cuvânt dacă înţeleg ceva…

Patulea îşi turnă vin în pahar, bău în înghiţituri mărunte şi continuă:

— Trebuie să dai activităţii dumitale un sens, o consistenţă, un scop, dacă vrei. Ştiu că ai o armată de oameni, că-i plăteşti bine: în fond ai de unde, nu-ţi plâng de milă… Dar ca să poţi supravieţui şi să te încadrezi termenului pe care ţi l-am dat, trebuie să cheltui o parte din bani; o parte bună, în scopuri mai înalte. Cu alte cuvinte, domnule Scorţea, în loc de cincizeci de oameni, eu vreau să ai de partea dumitale câteva mii. Iar aceşti oameni, la un semnal, să facă ce vrei, ce doreşti, la nevoie să pună mâna pe arme şi să te urmeze ca pe un profet.

Faţa lui Scorţea deveni dintr-o dată rigidă, palidă: intuia propunerea lui Patulea, fără să o înţeleagă încă prea bine. Sensurile ei începeau însă să-i hrănească orgoliul. Se şi vedea într-o postură aparte, de profet, dar un profet de tip special, cu puteri discreţionare, conducând, nu din beciuri găunoase şi camere înţesate cu miros de băutură şi de fum, ci liber, în văzul lumii şi apărat de lume. Chipul îi deveni din nou zâmbitor, semn că visul de o clipă se topise şi că suspiciunea şi curiozitatea încercau să-l macine din nou.

— Uite despre ce-i vorba, domnule Scorţea, continuă Patulea, apropiindu-se şi mai mult de faţa celuilalt.

Pe măsură ce Patulea povestea, Scorţea trecea de la o stare la alta, de la incertitudine la convingeri precise, capul lui mereu pus la contribuţie alimentându-se cu vorbele subcomisarului şi scoţând din el scheme ale unor planuri de acţiune gata de pus în practică. Mâna lui zăbovi o clipă în aer, apoi se aşeză lăptoasă peste mâna lui Patulea şi acesta, la atingerea aceea rece, avu o senzaţie de jenă şi de cumplită amărăciune. O fracţiune de secundă avu sincera dorinţă de a pune mâna pe pistol şi de a face ceea ce nu făcuse niciodată: să tragă, o dată, de două ori, să îşi descarce întreg încărcătorul în gura aceea aurită care râdea satisfăcută de tot ce el spusese acolo. Clipa de încordare trecu, dominată de alta, de calm, ca până la urmă şi calmul să fie învins de dorinţa de a-i servi lui Roman o lecţie, o altfel de lecţie decât aceea pe care i-o administrase cu ani în urmă. Nu, n-avea de ce să-i pară rău că utiliza forţa brutală împotriva unui alt fel de brutalitate, mai umană, dar primitivă şi ea. Ameninţărilor lui Roman le va răspunde printr-o altă ameninţare, mai abilă şi mai eficientă. Forţei îi va răspunde prin forţă, convingerilor fanatice prin fanatism dictat de dorinţa de a supravieţui şi de a învinge, alături de toţi cei ce voiau să supravieţuiască şi să învingă grelele încercări. Asta era. Nu putea sta deoparte. În consecinţă nici nu trebuia să se gândească prea mult la calitatea prietenilor, din moment ce prietenii erau de acord să fie cu el, de partea lui. Nu se mai gândea că Scorţea e un simplu bandit, dacă banditul sărea în sprijinul lui. Pe urmă, pe urmă n-avea decit să se descotorosească de el; istoria n-a dat niciodată câştig de cauză decât învingătorilor, indiferent de mijloacele prin care au ajuns să învingă.

16

În demisolul comisariatului, cele zece camere de arest provizoriu vuiau din nou. Patulea avusese dreptate. În mai puţin de o săptămână râvna agenţilor dăduse roade şi cei eliberaţi de Roman – cu singura deosebire că acum erau cu mult mai mulţi

la număr – făcuseră cale întoarsă în beciurile poliţiei. Revoltaţi la culme, deţinuţii urlau cât îi ţinea gura, fără un motiv bine determinat. Regulamentul era respectat cu stricteţe; mâncarea sărăcăcioasă, asemănătoare unei lături, era distribuită la timp, tinetele scoase la orele prescrise, interogatoriile se ţineau lanţ, iar cei găsiţi vinovaţi erau urgent trimişi mai departe, cu dosar cu tot, Parchetului. Cu toate astea, vacarmul continua şi avea un caracter voit politic. La început pe unul din hârdaie cineva scrisese cu cretă: „Jos comuniştii'', dar gardianul de pază luă inscripţia drept o glumă şi nu reacţionă în niciun fel. Era pentru prima dată că nişte arestaţi de drept comun aveau asemenea ieşiri. Nu fusese informat de acest incident nici Patulea, dar nici Roman. La nicio jumătate de oră, cele serise pe butoi fuseseră preluate de deţinuţii din celulele alăturate şi acum întreaga pivniţă, unită într-un glas, striga aceeaşi lozincă.

Roman, aflat într-un interogatoriu, auzi gălăgia, dar nu-i dădu nici el o atenţie aparte, mai ales că textul rostit îşi pierdea până în biroul lui sensul din pricina nenumăraţilor pereţi şi a coridoarelor întortocheate. Numai când deschise uşa ca să se îndrepte spre casă auzi clar ce anume strigau deţinuţii. Rămase o clipă locului ascultând, apoi făcu agentului în subordine un semn şi coborî scările. Exact în acelaşi timp, apăru pe uşă şi Patulea, venit de „pe teren'' şi fără să se mai dezbrace alergă şi el spre subsol. Când Roman deschise uşa de la coridorul unde se aflau arestaţii, în urechi îl loviră jignitoare cuvintele care, neîndoios, îi erau adresate lui. Nimeni în comisariat, în afara lui, nu era comunist şi fără doar şi poate că acest lucru îl aflaseră şi deţinuţii.

La vederea lui Roman, oamenii din dosul gratiilor se retraseră grăbiţi. Se mai auziră câteva voci răzleţe, apoi încetară şi ele. Roman era roşu la obraz de indignare.

Patulea făcu semn gardianului şi acesta văzând un tânăr obraznic care continua de unul singur să strige, îl lovi cu bastonul de cauciuc.

— De ce loveşti? se auzi vocea tunătoare a lui Roman şi gardianul aşteptând din partea lui Patulea un cuvânt de apărare se uită spre acesta, dar subcomisarul nici nu-l luă în seamă.

— Tu ce cauţi aici? întrebă Roman, pe un tânăr care îşi ţinea sub braţ cele câteva ziare nevândute. Îl văzuse în ziua când

luase primul contact cu comisariatul, bătându-se la colţul străzii cu câţiva huligani.

— S-au bătut, domnule Roman, unul dintre ei a fost dus la spital, explică Patulea.

— Dacă ne-am bătut de ce ne-aţi ridicat numai pe noi?… Pe ceilalţi de ce i-aţi lăsat să fugă? întrebă tânărul revoltat. Nu vă convine că vindem presa oamenilor muncii, asta e! spuse tânărul ştergându-se cu mâna murdară la ochiul umflat şi vânăt.

Primul impuls al lui Roman fu acela de a cere cheia şi de a da tânărului drumul, dar se abţinu.

— E adevărat că pe ceilalţi nu i-aţi arestat? întrebă el şi Patulea, înainte de a răspunde, ridică impasibil din umeri.

— Am arestat ce-am putut prinde…

— Parcă-mi spuneai, domnule Patulea, că nu e bine să… În orice caz, ceva cu clasele sociale… se bâlbii Roman, nemaiaducându-şi aminte exact cele ce îi spusese subcomisarul cu câteva zile înainte. Văd însă că încurci borcanele şi dumneata… Şi deoarece eu sunt mai mare aici, îmi voi permite în acest unic caz să-mi iau răspunderea personal, pentru eliberarea… Hai, mă, cară-te, spuse Roman tânărului, după ce, la cererea lui, gardianul deschisese cu o cheie mare uşa.

— Cine a mai fost arestat odată cu el? întrebă Roman.

Se auziră câteva voci.

— Îi cunoşti, sunt de-ai tăi? se interesă Mihai uitându-se la tânărul abia eliberat.

— Da, ei sunt, uitaţi avem hârtii, de la „Scânteia“, că vindem acolo, spuse băiatul şi scoase din buzunar o hârtie mototolită.

Fură eliberaţi încă patru tineri.

— Cine a mai fost arestat cu ocazia bătăii pentru ziare? întrebă încă o dată Roman, dar din dosul drugilor de metal nu se mai auzi nicio voce.

— Păcat, domnule Patulea, din spirit de dreptate, dacă ar fi fost vreunul, îl eliberam şi pe el… aşa…

— Domnule Roman, vreau să vă informez că în zadar vă adresaţi mie, nu eu am efectuat arestarea…

— Mă adresez dumitale ca unui subaltern şi nu ca autorului arestării. Şi dacă se poate, aş vrea ca ordinele mele de comisar şef să fie şi ordinele dumitale… dacă se poate… Ascultaţi, mă, derbedeilor… V-am dat o dată drumul ca un prost, a doua oară s-a terminat… Şi dacă vă mai aud pe unul că strigaţi „Jos

comuniştii'', aveţi de-a face cu mine… Cineva v-a pus la cale… E clar… Vreau să ştiţi că eu sunt comunist, că am fost închis, dar nu pentru potlogării… Şi unor potlogari nu le dau voie să murdărească cuvântul de comunist!… Înţeles?

— Noi suntem liberi să avem opinii, se oţărî un tinerel mai spălat.

Roman îşi aduse aminte după fotografia din dosar că tânărul era un abil hoţ de colecţii de mărci poştale.

— Ai dreptul la opinii când eşti liber… N-ai decât, atunci, să te duci să manifestezi împotriva comuniştilor dacă îţi dă mâna… Până atunci… gardian, la carceră cu el… Dacă nu vă place mutra mea, n-aveţi decât să operaţi în alte sectoare. Gardian!… Astăzi le suspenzi mâncarea, mai spuse Roman şi grăbit urcă scările urmat de Patulea.

— Domnule Patulea, aş vrea să ştiu cine i-a instigat şi dacă se poate să-mi explici de ce s-au ridicat tocmai împotriva comuniştilor şi nu a liberalilor de exemplu…

— Nu ştiu, domnule comisar… Nu sunt nici comunist, nici liberal…

Roman ar fi vrut să-i dea lui Patulea un răspuns usturător, tocmai îi venise ceva pe limbă, dar îşi aduse aminte de Nicolae şi de perdaful primit la sediul partidului. Îşi înghiţi cuvintele odată cu saliva.

Vru să coboare, dar vorbele lui Patulea îi atraseră atenţia şi îi dovediră cât de cuminte fusese că se reţinuse să-i arunce subcomisarului în obraz, exact ceea ce gândise cu o clipă înainte.

— Îmi permit să constat, domnule comisar, că însăşi prezenţa mea aici vă enervează…

— Greşeşti, Patulea, mă enervează al dracului prezenţa mea şi… dar Roman, şi de data asta refuză să-şi ducă gândul până la capăt.

În stradă îl aştepta Alexe.

Se urcă în faţă, lângă şofer, şi trânti portiera cu putere, încât în cabină se ridică un nor uşor de praf.

„E cătrănit şeful", îşi spuse Alexe şi temător din cale afară că are să-l enerveze şi mai mult, tăcu chitic.

Numai pe la jumătatea drumului, când Roman se uită în oglinda retrovizoare, observă că îu spate se află o femeie.

Se întoarse brusc, speriat aproape şi în primul moment voi să-şi ducă mâna la pistol. Recunoscu însă figura femeii şi rămase descumpănit, neştiind cum ajunsese ea acolo.

Se uită la Alexe, gata să-l înghită de furie, dar şoferul cu candoare şi calm răspunse:

— Mi-aţi spus să fac rost de Rosinanda... Era la şcoală, că m-am şi mirat de ce mi-aţi zis să mă duc la bibliotecă, spuse Alexe, bucuros că prezenţa tinerei, în sfârşit, îl va îmbuna pe comisar.

Rosinanda, îmbrăcată într-un loden, cu vioara pe genunchi, se uita înainte fără să spună nimic. La început avusese impresia că este ridicată din pricina cine ştie cărei porcării făcută de taică-său, apoi refuză acest argument – tatăl ei nu ieşise încă din închisoare – apoi îi fu pur şi simplu frică, fără a mai căuta un motiv.

— De ce m-aţi căutat, domnule Roman? întrebă fata şi Roman nu răspunse, deoarece maşina tocmai oprise în faţa casei.

Coborî, deschise portiera din spate ca să coboare Rosinanda, apoi se îndreptă cu ea spre poartă, ca şi cum anume avusese nevoie de ea, s-o aducă acasă.

—Când să viu la dumneavoastră, tovarăşe Roman? întrebă Alexe, dar Roman, în afară de un, mormăit, nu-l onoră cu alt răspuns.

„El îmi spune s-o aduc şi tot el e supărat'', îşi zise Alexe şi cătrănit demară cu o viteză aşa de mare, încât, maşina, din pricina derapajului, aproape că se răsuci în loc.

— De ce mi-aţi spus să vin, domnule Roman? întrebă fata oprită în faţa porţii, neştiind dacă trebuie să intre sau nu. S-a întâmplat ceva cu tata? V-am spus doar că nu mai am relaţii cu el şi că de zece ani nu l-am văzut, cu toate că în răstimpul ăsta a mai ieşit de două ori din închisoare...

— Domnişoară, începu Roman, scărpinându-se cu o mână la ceafă. Să fiu al dracului dacă deşteptul ăsta n-a înţeles totul pe dos, zise el arătând cu capul spre maşina care tocmai trecea colţul. Eu am zis să-mi aducă o carte... Rosinanda... Sau aşa ceva... Nu? Trebuie să existe aşa o carte, şi el mi te-a adus pe dumneata... Acum, că ai venit, să intri... Ce zici?

— Eu aş zice, domnule Roman, că ar fi mai bine să merg acasă...

— Acum, dacă ai venit până aici, de ce să mergi acasă?

În curte apăru Pavel. Se uită la poartă şi văzându-l pe Mihai cu o fată căscă gura.

— Poftiţi, poftiţi, că tocmai vă aşteptam, se fâstâci el. Am ciorbă de cartofi şi Debreţini… fără nimic, fierţi şi cu sare şi dacă nu vă miroase, ceapă… Că mi-a spus mie Mihai că are o vizită şi…

— Las-o baltă, tată… Ce ţi-am spus?… Nu ţi-am spus nimic, o să creadă domnişoara că sau eu o mint sau dumneata o minţi… Acum, domnişoară Rosinanda, alege şi dumneata, ia din ce a spus fiecare ce-ţi convine mai mult, zise Roman şi o pofti să intre.

Pe la garduri îşi făcură apariţia câteva femei curioase şi îndată vorbele se auziră aruncate peste uluci:

— Nu-i urâtă, tu…

— Ba-i chiar frumoasă… Are gura cam mare, dar…

— Lasă, doamnă Maria, că n-o are mai mare ca dumneata, că a dumitale se aude în fiecare zi până la Depou, se simţi dator să se amestece Pavel, bucuros că în casa lor, în sfârşit, intra o femeie.

Domnişoara Argintaru intră în camera din faţă şi Roman rămase surprins că masa era pusă cu grijă. Lângă farfuriile adânci se odihneau tacâmurile. Numai în dreptul farfuriei lui, Pavel îşi pusese lingura de lemn, în casă neexistând decât două linguri de metal. Până şi pâinea neagră era tăiată felii, lucru rar, iar într-o sticlă aburea ţuică fiartă.

Roman îşi simţi fruntea umedă. Se uită la taică-său nemaiînţelegând nimic şi din sigur pe sine, cum era la început, deveni ca un şcolar care a făcut şi, căruia, la rându-i, i s-a făcut o farsă.

— Dragii mei, eu mai am puţină treabă la bucătărie, spuse Pavel şi se retrase.

Rămas singur, cu fata, Roman o ajută să se dezbrace, apoi turnă ţuică în pahare.

— Domnişoară, pe cuvânt, dacă am pus eu ceva la cale…

— Să ştii, că nu era nevoie să mă luaţi pe sus, ca pe o hoaţă… Puteai să-mi spui şi veneam singură. Nu aşa, cu de-a sila, spuse ea, bând ţuica din pahar dintr-o înghiţitură, după care se duse la bucătărie să-l ajute pe Pavel.

Singurul fericit dintre toţi era Pavel. Mâncă grăbit, bău îndoit şi după ce se şterse la gură cu dosul mâinii, îşi luă cufăraşul şi le spuse că are treabă la depou.

„Minte, îşi zise Roman, nu intră în tură decât dimineaţa” şi drept confirmare îl văzu pe taică-său intrind pe furiş la doamna Maria.

— Ajută-mă la vase, eu le spăl, dumneata le ştergi, spuse domnişoara Argintaru şi Roman se supuse, fără să crâcnească, incapabil să se opună sau să lege măcar două cuvinte. Doar din când în când, în timp ce făcea drumul de la sobă la dulăpiorul de vase, trăgea cu coada ochiului spre picioarele ei subţiri.

Când ajunse pentru a nu ştiu câta oară la buffet, Roman zări un petic de hârtie şi înţelese misterul până atunci nedezlegat. Era un bilet de la Alexe: „Tovarăşe Pavel, fă masă mare că şeful mi-a dat ordin să-i aduc o fată”.

— Îl împuşc, îşi zise Roman, dar supărarea îi trecu repede şi începu chiar să fluiere.

Din dosul gardului, Pavel şi doamna Maria ascultau cântecul pe două voci venit din bucătărie.

— A dat dumnezeu, Pavele.

— E învăţătoare, şopti încet tatăl lui Mihai, cu teamă parcă să nu fie auzit din curtea vecină.

— Dar ceva avere are, Pavele, că femeia fără avere e ca găina fără pene,…

— Noi, Mario dragă, suntem comunişti, noi nu ţinem la aşa ceva, răspunse Pavel băţos.

— Lasă, că şi comuniştii trebuie să mănânce…

— Asta-i drept, dar cu trei salarii, gândeşte-te şi tu… Of, numai de-ar fi bună de copii. Să-mi facă un regiment, să nici nu ştiu cum îi cheamă când i-oi chema la masă.

17

Rosinanda Argintaru se trezise de mai bine de o oră, dar cu toate astea nu voia să coboare din pat. Cu puiul de pernă sub cap, cu genunchii îndoiţi şi aduşi – sub cele două pături, cu care se acoperea în loc de plapomă – până sub bărbie, se gândea la ziua care trecuse. Acum era în vacanţă – prima zi din vacanţa de

Crăciun – dar nu vacanţa era aceea care o făcea să zăbovească atât de mult în pat. Nu ştia cum să rânduiască toate amănuntele petrecute cu o zi în urmă şi cu atât mai mult nu era capabilă să explice gestul lui Roman. Nici în clipa de faţă nu ştia dacă Roman o invitase, în felul lui copilăresc, sau prezenţa ei acolo era datorată unor încurcături, aşa cum susţinuse el sus şi tare. De fapt nu se petrecuse nimic deosebit. Mâncase împreună cu el şi cu tatăl lui, spălaseră vasele împreună, suportase privirile lui destul de curioase şi seara, nemaiavând ce vorbi, se duseseră la un spectacol la Trianon.

Domnişoara Argintaru, aducându-şi aminte de teatru, luă de pe noptieră programul tipărit pe două foi şi începu să citească zâmbind cu plăcere.

Dacă ai vre-un parapon,
Du-te azi la Trianon..
Căci actualul său spectacol
E un adevărat miracol,
Noi filme ţin programul:
Spirite cu kilogramul.
Vreţi şi alte indiscreţii?
Atunci iată interpreţii:
Betty Boop e eroina,
Delicioasă bat-o vina…

Domnişoara Argintaru băgă programul sub pătură şi fixă iar tavanul, încercând să găsească pe albul pictat de muşte explicaţia pentru tot ce trăise – şi trăise intens şi nu fără spaimă – cu o zi înainte.

,,Tot ce se poate că n-a mai avut de-a face cu femeile", îşi zise ea aducându-şi aminte cât de stângaci îi atinsese el umărul. Nici nu ştia dacă Roman o făcuse premeditat sau întâmplător, dar important era că o făcuse. Mai avusese de-a face cu bărbaţi. Nu voise ea, voiseră alţii, apoi îi plăcuse şi ei, până ce ajunsese la vârsta să înţeleagă, cu ajutorul unei vecine, că dacă o ţine tot aşa va ajunge în Crucea de piatră şi încă rău de tot. Dacă nu era lipsită de minte, era cu desăvârşire lipsită de frumuseţe, ori bărbaţii când se duc la femei nu dau banii pe minte ci pe altceva, şi ea trebuia să-şi folosească mintea, aşa o sfătuise femeia. Intrase la filatura de bumbac, se calificase, apoi, împrietenindu-se cu o fată ambiţioasă o urmase întocmai şi se

puse pe învăţat. Cântase de mică prin diferite birturi cu vioara ca să-şi câştige traiul şi pentru că era singurul lucru pe care îl ştia cu aproximaţie, îşi zise că n-ar strica să intre la şcoala de muzică de doi ani. Urmară ani de nopţi nedormite până îşi termină şcoala normală. Era prea obosită ca să mai aibă timp de altele şi mai ales de cele de care se ocupase înainte. Consideră că trecuse prin nişte experienţe şi nu-i părea rău. Crescută singură, fără mamă şi cu un tată ajuns pe căi greşite socotea că ajunsese chiar bine. Ar fi vrut să-şi găsească un prieten, dar pentru băieţii din cartier se socotea prea aleasă, iar pentru domni, nu depăşea stadiul de madamă de cartier. Şi pe urmă îşi dădea singură seama că nu era prea frumoasă. Tocmai asta o surprinsese la Roman.

În drum spre casă, când ea îl întrebase direct ce-i place la ea, în cazul când într-adevăr putea să-i placă ceva, el răspunsese că „picioarele şi gura ei mare“, adică exact ceea ce credea că are mai urât.

Dădu păturile la o parte şi se sculă. Se cercetă în oglindă; îşi ţuguie buzele, se strâmbă cât putu mai urât cu putinţă, apoi râse arătându-şi dinţii foarte frumoşi. Uite, de dinţi nu-i spusese nimic.

„Să ştii că n-am nicio pretenţie, dacă vrei poţi să nu mai vii“, îi spusese ea la plecare, dar acum ar fi dorit din toată inima să mai vie. Nu-şi făcea visuri şi nici nu-şi făcea planuri în privinţa unor legături trainice, adică cu popă şi biserică. Nu era aiurită. Întâlnise pentru prima dată în viaţa ei gingăşie şi se legase de ea ca înecatul de un pai. Şi ar fi vrut să se înece, dacă ar fi putut, in fiecare zi. Ochii mari, negri – mari pe măsura gurii – se fixară din nou în tavan şi domnişoara Argintaru începu să numere urmele lăsate de muşte alandala, dar mai ales în jurul becului.

Oricât ar fi vrut să-şi umple capul cu altceva, gândul se întorcea din nou la Roman care, după trei ani de puşcărie, mângâiase prima femeie şi această primă femeie fusese ea. N-o deranja că era comunist şi nici că lucra la poliţie şi nu se supărase că n-avusese bani nici măcar să-i ofere o ciocolată. „Măi să fie al dracului”, îşi spuse ea şi se aşeză din nou în pat.

Îşi cuprinse picioarele cu braţele într-o îmbrăţişare calmă, dar îşi dădu seama că de fapt dorea cealaltă îmbrăţişare şi se temu că după atâta vreme, furiile începutului să nu pună din nou

stăpânire pe ea şi din fată săracă dar cinstită, cum îi zicea lumea, să nu ajungă numai săracă.

Pe stradă se auzi o voce groasă anunţând ceva la megafon.

Rosinanda Argintaru se îmbrăcă grăbită şi cu o jenă străină ei până atunci, acoperi cu pătura cearceaful boţit, care mai păstra urme de miros bărbătesc.

Ieşi la poartă. O maşină mică, de culoare neagră, care avea instalat deasupra ei un difuzor, două camioane, iar la urmă de tot câteva căruţe încărcate cu brazi, apăruseră în colţul străzii.

— Doamne, ce s-o fi întâmplat? întrebă o vecină de-a domnişoarei Argintaru, ducându-şi mâna la gură.

Numai când văzu lumea îngrămădită în jurul camionului, ca şi cum s-ar fi vândut ceva foarte ieftin, domnişoara Argintaru înţelese că pe strada lor, unde de obicei nu treceau decât căruţele cu lemne, se petrecea ceva. Explicaţia veni îndată când difuzorul începu să cârâie din nou:

— Doamnelor şi domnilor, un mic cadou de Crăciun din partea Societăţii Oastea domnului, prezidată de domnul Scorțea… Domnul Scorţea oferă de Crăciun familiilor nevoiaşe şi cu copii, îmbrăcăminte, încălţăminte şi câte un pom de Crăciun.

Din curţi femeile ieşiră buluc şi înaintea lor copiii aflaţi în vacanţă.

Domnişoara Argintaru crezu o clipă că are vedenii. La o poartă apăruse un om şi acel om semăna leit cu taică-său, cu toate că era mai gârbovit de spate şi mai îmbătrânit de ani. Nu, nu era nicio amăgire, el era, în carne şi oase, fostul domn Argintaru, acum având un nume cu mult mai simplu: Oarcă.

Domnişoara Argintaru uită de camioane – de fapt încă erau departe de locul unde se afla ea – şi strigă spre partea cealaltă a străzii, fără însă să se mişte de lângă poartă:

— Hei, tată, dumneata eşti?

Oarcă privi spre locul unde se afla fata şi după ce clipi de câteva ori, răspunse, uitându-se însă nu la Rosinanda, ci la camionul împotmolit într-un şanţ săpat din toamnă pentru pompa de apă şi rămas aşa. Îl acoperise zăpada şi şoferul nu băgase de seamă. Lumea dădea o mână de ajutor şi Oarcă era atent tocmai la acest lucru.

— Am venit de ieri, zise el, simplu.

— Am primit scrisorile de la tine… De când ţi-am devenit aşa de dragă?

Oarcă ridică din umeri:
— Nu mi-ai devenit mai dragă; am zis să-ţi scriu, să nu zică ăia că eu mă liberez şi n-am pe nimeni… Nu-ţi fie teamă, nu-ţi cad pe cap... Am auzit c-ai făcut şcoală…
— Pot lua şi tovarăşii, se auzi vocea de la difuzor, sunând de data asta destul de ironic.
Rosinanda, la răspunsul tatălui ei, trecu drumul şi se opri în faţa omului de la care moştenise şi picioarele şi gura mare. Numai ochii nu erau ai lui. Ai lui Oarcă erau mici, cu vinişoare roşii şi n-aveau pic de astâmpăr.
— Dacă n-ai unde sta, poţi dormi o noapte la mine, da nu mai mult, zise ea cu gândul la bucuria de care se despărţise în clipa când coborâse din pat.
Oarcă se uită atent la fată, o măsură din cap până în picioare şi în privirile lui se cuibări tristeţea.
— Ţi-am făcut mult rău, măi fată…
— S-o crezi mata… La cine stai?
— La nea Guşică, o zi două, în gazdă…
— Din cadourile domnului Scorţea pot lua şi tovarăşii, se auzi de data asta şi mai distinct vocea de la difuzor
— Tu ce eşti, mă Oarcă, tovarăş sau domn? întrebă un bărbat sprijinit în cârjă şi cu spatele rezemat de gard.
— Hoţ, mă, dar nu sunt aşa de mare ca ăştia, spuse el şi se îndreptă spre camion.
Lumea era parcă nebună. Strada gemea de oameni şi cei care luaseră o dată din darurile domnului Scorţea se îmbulzeau din nou. Începu bătaia, apoi strigătele, apoi ocările celor care erau îndepărtaţi să nu primească porţie dublă. Oarcă luă un pantalon şi o pereche de izmene, iar domnişoara Argintaru dând zdrăvan din coate luă şi ea o pereche de bocanci bărbăteşti şi un brad. Bocancii nu-i plăceau, n-avea ce face cu ei, dar pomul verde o bucură peste măsură.
— Săru mâna, domnule, săru mâna, striga o femeie care alerga după maşina neagră pe care era instalat difuzorul, încercând din mers să sărute mâna omului care se gândise şi la ea.
Pe faţa femeii curgeau lacrimi de recunoştinţă şi cu toate că de două ori era să ajungă cu un picior sub roată, nu se lăsă bătută până nu apucă mâna în care era ţinut microfonul sărutând-o cu evlavie, după care, făcând un pas în lături,

îngenunchie şi făcu câteva mătănii adânci. Genunchii femeii lăsară urme apoase în zăpada topită.

— Să vă dea dumnezeu sănătate că v-aţi gândit şi la noi, murmură un bătrân.

— Pot lua şi tovarăşii, continuă vocea. Comuniştii numai izmene... Doamnelor şi domnilor, preşedintele Scorţea vă urează sărbători fericite!

— Cine-o fi Scorţea, mă Oarcă? întrebă acelaşi bătrân, acum înarmat cu două perechi de bocanci şi o pereche de izmene pe care le ţinea pe după gât ca pe un fular.

Oarcă, preocupat să-şi schimbe pantofii cu bocancii pe care îi dăduse Rosinanda, nu răspunse.

— Ăştia comunişti, mă Achime, nu sărăntocii tăi, spuse un bătrânel fălindu-se cu paltonul mult prea larg pentru statura lui puţină, adresându-se unui bărbat voinic şi cine ştie de ce mofluz, cu toate că luase şi el o pereche de bacanci.

— Băga-te-aş unde ştiu eu, linge-blide! răspunse Achim şi supărat intră în curte, trântind poarta cu toate puterile..

— Şi ce-ai de gând, tată, să faci, dacă ai venit? întrebă Rosinanda, din cauza frigului săltându-şi greutatea când pe un picior când pe celălalt.

— Deocamdată descarc la Obor... P'ormă oi vedea... Ţara asta e mare... Dar de furat să ştii, nu mai fur...

— Ai mai zis dumneata...

Oarcă îşi aduse aminte că într-adevăr mai zisese. Ridică din umeri.

— Ţi-am adus de la Aiud nişte chiloţi... Am vrut să-i dau doamnei Guşică, dar nu-i intră nicio bucă în ei, zise Oarcă şi scoase din buzunar un pacheţel în care se vedea ceva de culoare roz.

— Dă-i altcuiva, tată, mai spuse Rosinanda şi porni spre casă. La câţiva paşi se opri însă şi zise: Îţi mulţumesc că mi-ai dat numele de Rosinanda, îmi poartă noroc!...

— Eram beat şi unul acolo... a zis, şi eu...

Dar domnişoara Argintaru era pe partea cealaltă a drumului. N-o interesa cum au ajuns să-i dea un asemenea nume. Era mulţumită că-l avea.

Noaptea, Galeriile Lafayette fuseseră literalmente golite de peste douăzeci de oameni înarmaţi, iar numai la o oră întreaga Mandravelă se bucurase de darurile domnului Scorţea. Nici nu se împărţise încă ultima pereche de bocanci şi agenţii îi aduseră lui Roman la cunoştinţă tot ce se întâmplase acolo. Înainte de a coborî în stradă, telefonul sunase de câteva ori, dar Mihai, fiind sigur că nu putea fi căutat decât de Nicolae, preferă să nu răspundă. Era convins că aflase şi el despre furt şi despre împărţirea hainelor şi Roman voia să evite o discuţie în care toate fulgerele aveau să se îndrepte din nou aspura lui. „Îi e uşor să critice”, îşi spuse Mihai, în timp ce se urca în maşină.

Îi spuse lui Alexe unde să-l ducă şi căzu pe gânduri. Făcuse rost de două camioane de la administraţia Galeriilor şi trimisese câţiva agenţi să strângă lucrurile împărţile de Scorţea. Ştia ce-l aşteaptă şi de furie, auzi şi Alexe, cum dinţii îi trosniră din pricina încleştării.

Încă de la manifestaţia făcută de deţinuţi în subsolul Comisariatului, Roman intuise că cineva intervenise, cineva dintre oamenii lui şi la fel de sigur era că şi împărţirea hainelor într-un cartier de oameni săraci nu era un simplu act de binefacere. Îi explicase lui Nicolae că nu-i era uşor să lucreze cu agenţi lipsiţi de devotament şi cu un subcomisar, aparent corect, atent chiar, dar în mod logic profund ostil. Ca să se debaraseze de ei avea nevoie de argumente palpabile, ori motive întemeiate nici Patulea şi nici agenţii săi nu-i ofereau. Se achitau cu conştiinciozitate de sarcinile primite, chiar cu un anumit zel, dar nu-i putea urmări pe fiecare în parte să vadă cum acţionează şi mai ales ce discută cu reţeaua largă de informatori cu care aveau de-a face. Aparent totul decurgea normal, dar din puţina lui experienţă, îşi dădea seama că de fapt el singur reprezenta o tabără, ceilalţi, la un loc, alta. Îi sugerase lui Nicolae că ar fi cazul să-i schimbe, dar Nicolae îi râsese în nas şi îl făcuse să-şi aducă aminte de situaţia politică în care se aflau, situaţie care nu permitea decât o colaborare bazată pe încredere, atât cât se putea, şi nimic mai mult. „Uite unde duce încrederea’’, îşi mărturisi Roman cuprins de furie. Era sigur că ideea era plină de tâlc. Scorţea fura, n-avea obiceiul să împartă

ce fură şi nimeni nu-şi aducea aminte să fi făcut vreun act cât de mic de binefacere.

Ar fi vrut să discute cu cineva toate aceste lipsuri, dar n-avea cu cine. Nu se putea duce pentru fiecare fleac la Nicolae şi chiar dacă s-ar fi dus, mai mult ca sigur că i-ar fi dat dreptate, dar cu asta discuţia s-ar fi încheiat. Nici el nu-l putea ajuta mai mult. „Ajută-te, deraia te-am pus acolo, găseşte soluţii”, îi spusese odată şi se convinsese într-adevăr că altceva n-avea de făcut. Ar fi vrut să-i mărturisească gândurile lui Alexe, dar şoferul, de la încurcătura cu Rosinanda, făcea pe supăratul. „Am fost pus aici să fiu şofer, nu pentru altceva”, îi spusese Alexe cu o zi în urmă şi bosumflat îşi vedea de condusul lui. O clipă Roman se gândi că Patulea ar fi amestecat în toată această afacere, dar până la urmă refuză să creadă.

Îi părea rău că după perdaful tras de Nicolae nu găsise timp să vorbească cu Patulea, să-i spună deschis că greşise dându-i de înţeles că îi despărţea o prăpastie fără fund. N-o făcuse la început din convingere, apoi, după ce trecuseră câteva zile, din jenă, ca până la urmă să renunţe definitiv, zicându-şi că doar n-o să-şi ceară scuze unui om pe care în adâncul inimii îl ura sincer. Cu toate astea, în momentele de calm, îi dădea dreptate lui Nicolae. Nu se putea munci suspectând pe fiecare om care nu era comunist şi, mai ales, în situaţia în care se afla, nu putea să lucreze de unul singur. „Aştia-s oamenii, cu ăştia trebuie să lucrezi”, ’tu-le mama lor, îşi zise Roman şi se uită cu coada ochiului spre Alexe.

Şoferul, cu mâinile strânse pe volan, îşi vedea însă de condus, tras cât mai mult spre stânga, lângă portieră, ca între el şi Roman să existe un spaţiu liber cât mai mare.

Roman îşi scoase tabachera şi îşi aprinse o jumătate de ţigară. În ultima vreme îşi făcuse obiceiul ca în timpul liber să-şi răsucească ţigările şi să le taie cu lama în două. De câteva ori îşi vărsase tot tutunul în maşină. Se adaptase noilor condiţii. O jumătate de ţigară era suficientă pentru un drum, oricât ar fi fost el de lung, mai ales că de la o jumătate de ţigară nu se făcea în maşină fum decât pe jumătate, adică exact atât cât să nu-l facă pe Alexe şă tuşească. Acum îi părea rău că-şi tăiase ţigările.

Se foi pe banchetă, apoi plictisit că maşina mergea încet pe drumul lunecos, privi afară.

Ningea din nou cu fulgi mari, lăptoşi. Lumea pestriţă îşi vedea grăbită de treburi, iar din coşurile caselor fumul se împrăştia alandala: presiune atmosferică coborâtă, cel puţin aşa îi explicase cineva în închisoare şi el n-avea niciun motiv să nu creadă.

Roman aruncă capătul de ţigară în scrumiera făcută de Alexe (o cutie mică de conserve, lustruită cu şmirghel) şi îşi întinse picioarele...

— Deştept Scorţea ăsta, zise dintr-o dată Alexe, nemaiputând suporta nici el tăcerea.

Roman se bucură că şoferului îi trecuse supărarea şi ca să întreţină conversaţia întrebă cât mai rapid cu putinţă.

— De ce crezi tu, mă Alexe, că au făcut asta?

— Simplu, din bunătate sufletească... Îmbraci un cartier sărac şi venim noi comuniştii să-l dezbrăcăm. Bine cusută...

Deci şi Alexe gândea la fel şi faptul ăsta îl bucură pe Roman.

— Da ce crezi, mă Alexe, că numai noi suntem deştepţi, tu şi cu mine?

Când ajunseră la capătul unei străzi, se auziră vociferări şi Roman nu se îndoi de motivul lor.

După nici două sute de metri, maşina ocoli din nou o stradă. Gălăgia şi animaţia ca şi înjurăturile de aici veneau. Roman coborî şi se îndreptă spre primul camion. Câţiva agenţi se luptau cu o femeie care nu voia în ruptul capului să lase din mână paltonul, un palton de copil. O fetiţă de vreo zece ani se ţinea de fusta mamei, iar cu cealaltă trăgea şi ea de palton: cu siguranţă că paltonul fusese al ei...

— Domnule comisar, ce facem cu nenorociţii ăştia? întrebă un agent, dar Roman parcă îşi pierduse graiul. Stătea locului ca o stană de piatră, privind la spectacolul din faţa lui. Îl cuprinse o imensă ruşine.

Văzând că cel numit comisar nu se amestecă, femeia trase de palton cu putere, puse stăpânire pe el, apoi, ca ieşită din minţi, începu să-l lovească pe agent peste cap. Oamenii începură să prindă curaj. Din spatele porţilor zăvorâte până atunci, ca agenţii să nu poată intra în curţi, îşi făcură apariţia mai multe femei şi bărbaţi. Un agent fu trântit la pământ, iar o femeie înfuriată lovi în el cu piciorul. În aer plesni o împuşcătură şi cei ieşiţi din curţi făcură cale întoarsă, lăsând pe terenul de bătaie hainele furate din camion.

— Mihai, a venit un domn şi ne-a dat haine şi acum ăştia ni le iau.

Era domnişoara Argintaru, dar Roman, încă perplex, nu putu scoate o vorbă.

— Tovarăşe Roman, păi ăştia dacă stăm aşa, ne omoară, spuse Alexe şi de-abia în clipa acea comisarul tresări.

Se apropie de locul unde o altă femeie trăgea cu furie de o pereche de izmene, în timp ce alta voia să lovească un agent cu un arac smuls din grădină. Dintr-o îmbrâncitură, Roman dădu femeia la o parte şi agentul îi smulse obiectul disputei, o bluză.

— Nu v-ar răbda dumnezeu, de golani şi anticrişti, murmură femeia cu aracul.

— Tu Mihai, chiar tu? auzi Roman undeva în dreapta o voce cunoscută, dar nu mai avu timp să se întoarcă. O pătlăgea murată, cu miros încins, îi atinse faţa şi pentru o clipă fu orbit.

Se auzi o altă împuşcătură.

— Să nu mai tragă nimeni, strigă Roman înfuriat. Se îndreptă spre agentul care de frică trăsese un glonte în sus…

— Cine ţi-a dat ordin să tragi? întrebă Roman…

— Domnule comisar, eu…

— Trei zile arest şi retrogradare, şi Roman, cu furie, smulse pistolul din mâna agentului.

— Tot pe ăia săraci îi dezbrăcaţi, fire-aţi ai dracului să fiţi, auzi Roman şi când se întoarse o văzu lângă el pe doamna Maria, vecina lui de casă.

— Cum ai ajuns aici, doamnă Maria?

Nu ajunse să-şi ducă gândul până la capăt…

— Am să te spun lui tactu, mă Mihai, ce faci cu oamenii… Că în loc să ne laşi să luăm şi noi, te porţi ca un duşman, spuse ea, şi dând din mâini se îndepărtă…

— Domnule comisar, unii s-au ascuns prin case… Ce facem?…

— Percheziţie, sună sec, ordinul lui Roman…

Din capătul celălalt al străzii mai sosiră câţiva agenţi încărcaţi de haine. Aruncară îmbrăcămintea în camion şi intrară prin curţi.

Oamenii se resemnară. Mulţi dintre ei văzând pe noii poliţişti aduseră singuri „cadourile” primite…

— Ia-l ca amintire, auzi Roman şi când se răsuci spre stânga văzu lângă el un brad, gătit la vârf cu panglici şi pe ramuri purtând încă urmele de bomboane.

Era domnişoara Argintaru.

Roman îşi muşcă buzele şi tăcu. O altă femeie îşi descălţă bocancii în văzul lumii, îi aruncă la picioarele lui şi mândră se îndreptă desculţă spre casă.

— Săturaţi-vă! mai strigă ea, de la poartă, izbucnind în lacrimi.

Primul camion fu încărcat vârf şi porni greoi scârţâind din arcuri. Roman strigă către şofer să meargă la Galeriile La, Fayette şi scuturându-şi picioarele de zăpadă se îndreptă transpirat spre gardul unei curţi. Îşi scoase şapca şi cu mâna se şterse pe frunte. În faţa lui se opri un om şi Roman, la început nu-l recunoscu. Numai când se uită a doua oară, un zâmbet îi înflori pe buze.

— Ce faci, Oarcă?

Oarcă se uită la Roman, rece, duşmănos, şi voi să treacă mai departe.

— Nu aşa rău ca dumneavoastră…

Mâna lui Roman întinsă prieteneşte rămase nestrânsă şi Mihai şi-o retrase încet, cu vădită jenă…

— Ce-i mă, sau…

— În închisoare parcă ziceai că săracii sunt talpa ţării şi aşa şi pe dincolo şi acum… Văd că tot pe ei îi jupuiţi… De, tu te-ai ajuns, ăştialalţi, dumnezeu cu mila şi biciul pe ei…

— N-am timp şi nici chef să-ţi explic, Oarcă…

— Ce să-mi explicaţi? Se vede cu ochiul liber…

Oarcă îşi desfăcu cu migală şireturile de la bocanci, apoi îi scoase încet şi calm îl aruncă în camionul ajuns aproape de el…

— Adu-mi, te rog, doamnă Guşică, pantofii mei de lux, zise Oarcă în bătaie, de joc şi femeia aflată în spatele porţii se îndreptă spre casă.

— Hai cu mine, Oarcă, spuse Roman, vreau să stăm de vorbă, îi propuse Roman pe un ton prietenesc, dar fostul puşcăriaş scuipă lângă picioarele lui cu o tehnică nemaipomenită şi dădu din cap.

— Am avut de-a face destul cu stideţii, îmi ajunge, răspunse el şi luând pantofii scâlciaţi şi rupţi din mâna doamnei Guşică, începu să se încalţe…

— Ia-l, spuse Roman răspicat unui agent, şi Oarcă se simţi înşfăcat de umeri şi târât spre maşină…

Din partea cealaltă a drumului, se îndreptă alergând spre Oarcă domnişoara Argintaru. Dar înainte de a ajunge la Oarcă, acesta fu urcat în maşină şi camionul porni spre capătul străzii…

— Mihai, mai putu să zică ea, înghiţind de spaimă în gol.

— Acum câteva zile spuneai că nu mai vrei să ai de-a face cu el, i-o reteză scurt Mihai şi urcându-se în maşină porni şi el în urma camionului.

19

Uşile grele de metal de la depozitele Galeriilor La Fayette se dădură în lături scârţâind, făcând loc camioanelor cu îmbrăcăminte. În urma inventarului făcut pe loc, se constată că din mărfurile furate nu lipseau decât vreo sută cincizeci de perechi de chiloţi de damă, opt perechi de bocanci, optzeci de perechi de izmene bărbăteşti şi zece paltoane de copii. Roman semnă procesul verbal şi în timp ce preşedintele consiliului de administraţie îi mulţumea călduros „pentru gestul unic în istoria furturilor de la acest magazin”, de a se înapoia lucrurile „înstrăinate ilegal”, Roman îşi suflă nasul zgomotos. Nu mai aşteptă sfârşitul alocuţiunii cu fraze alese şi ieşi. Afară, lângă Buick, îl aştepta Miclovan. Roman se miră că şeful brigăzii anti-gang era acolo.

— Te felicit, domnule comisar, îi spuse Miclovan şi Roman crezând că felicitarea era serioasă şi sinceră, că la mijloc nu era o glumă, îşi scoase încet mâna din buzunar, fiind convins că după cuvintele lui Miclovan va urma acea strângere de mână firească în asemena ocazii. Miclovan însă nu numai că nu-şi scoase mâna din buzunar, ci, cu o oarecare ostentaţie, o îndesă şi mai mult.

— Văd că vă interesează activitatea mea, domnule Miclovan, spuse Roman. E pentru a patra oară când, întâmplător sau nu, sunteţi de faţă exact unde mă aflu şi eu.

Miclovan râse, arătându-şi dantura albă, îşi scoase din buzunar ţigările şi, aprinzându-şi o regală, se uită pe sub borul pălăriei la Roman.

— Întâmplător, domnule comisar, cu totul întâmplător… Nici n-aş fi trecut pe aici dacă n-ar fi fost cazul să vă felicit pentru imensa popularitate pe care v-aţi dobândit-o pe ziua de azi. În istoria Mandravelei veţi rămâne un personaj de seamă, cu toate că în locul dumitale aş face tot ce mi-ar sta în putinţă să nu mai trec pe-acolo…

— Mi-am făcut datoria, domnule Miclovan…

— Cu succes şi mai ales cu sârg…

— Ce vreţi să spuneţi?

— Nimic deosebit, atâta doar că ar trebui să-ţi cunoşti mai bine colaboratorii şi, ce-i mai important, să nu te întorci noaptea prea târziu cu damele, într-un cartier unde de azi înainte Scorţea va fi adevăratul stăpân…

Roman se încruntă. Dacă până atunci Miclovan zâmbise – deci cuvintele lui puteau fi interpretate în orice fel – ultimele fraze le rostise grav şi Mihai nu se îndoi nicio clipă că şeful Brigăzii anti-gang nu îi vorbise în glumă. Voi să-i spună că e treaba lui ce face şi că nu trebuie să dea socoteală nimănui, dar în locul vorbelor tăioase se pomeni zicând cu totul altceva.

— Vă sunt recunoscător, domnule Miclovan…

— Nu acum… Când vei ajunge ministru, să nu uiţi că Miclovan ţi-a dat un sfat, zise el zâmbind din nou şi, aruncând ţigara, se uită câteva clipe la jarul care se stingea, topind în jurul lui zăpada.

— Dacă voi ajunge ministru am să-mi aduc aminte, intră Roman în joc râzând cu poftă..

— Dumneata glumeşti, dar eu am vorbit serios… Nasul meu, domnule Roman, nasul meu, mai zise Miclovan şi cu mâinile în buzunar se urcă în maşină.

Roman rămase o clipă pe gânduri uitându-se după broasca pe patru roţi a lui Miclovan, dar aducându-şi aminte de ceva, se îndreptă spre grupul de gardieni care îl aşteptau în holul magazinului, îl văzu şi pe Oarcă şi apucându-l de braţ, nu fără o anumită brutalitate, îi zise agentului căruia i-l dăduse în pază:

— El vine cu mine.

Roman aproape îl târî pe Oarcă până la maşina lui, dar Alexe lipsea. Roman claxonă de câteva ori. Şoferul nu veni. Se plimba,

nervos cu mâinile în buzunare, fără măcar să ia aminte la sunetul claxonului, pe trotuarul din dreapta al străzii.

Roman coborî.

— Ce te-a apucat? N-ai auzit că te chem?

— Nu mai merg cu dumneavoastră. Eu, dacă aşa stau lucrurile… Să dezbrăcăm oamenii în toiul iernii… oameni săraci pentru care…

Roman nu-l lăsă să termine…

— Urcă în maşină că altfel te cârpesc de nu te vezi! Şi tu-mi dai lecţii?

Roman îi împinse din spate şi Alexe, cu greutate, se urni din loc şi se urcă la volan. Când ajunseră în faţa unui birt, în apropierea casei lui Roman, comisarul îi spuse lui Alexe să oprească.

— Haideţi să bem o ţuică…

— Eu nu beau, spuse Alexe, cu fruntea aplecată pe volan…

— Atunci du-te învârtindu-te şi dimineaţă la şapte să vii la mine şi să-mi raportezi că te-ai purtat ca un mucos sentimental.

— Asta s-o crezi dumneata c-am să spun…

— Atunci cel puţin rumegă.

Crâşma in care intrase Roman cu Oarcă n-avea decât o singură încăpere, afumată, şi patru mese. Mirosea a oţet şi vin, a resturi de mâncare. Înăuntru era mai frig ca afară.

— Dă-i drumul, spuse Roman şi după ce se aşeză la masă, îl trase pe Oarcă de mânecă să se aşeze şi el. Hai zi-i că m-am purtat ca un stăpân, că m-am ajuns, că tot ce ţi-am spus în închisoare nu erau decât simple minciuni şi că de când m-am născut n-am visat altceva decât să fiu comisar, ca să iau şapte piei de pe oamenii săraci.

— Judec cum judecă oamenii, spuse Oarcă şoptit, fără să se uite la Roman.

— Judecată de găinar, Oarcă, filosofie de găinar… Poate crezi că mi-a făcut plăcere… Hoţia e hoţie, indiferent cine e păgubitul şi cine se bucură de furt… Măcar atâta lucru trebuia să ştii ca hoţ cu pretenţii…

Oarcă îşi scoase din buzunar o ţigară. Şi-o aprinse. Patronul, un bărbat burtos, cu mustaţa căzută pe oală, legat la mijloc cu un şorţ cândva alb, acum mai mult cenuşiu şi cu marginile umede, le aduse o sticlă cu vin şi două pahare.

— Pentru asta m-ai arestat, ca să-mi ţii încă o lecţie?

— Nu te-a arestat nimeni, Oarcă… Şi nu te-aş fi adus dacă n-aş avea nevoie de tine… Şi dacă un om ajuns – Roman sublinie ultimul cuvânt în bătaie de joc – are nevoie de unul ca tine, înseamnă că omul ajuns n-are pe nimeni în jurul lui, că e singur şi, ca să-ţi fac şi mai mare plăcere, neputincios… Şi nu fă pe prostul cu mine, că nu-ţi merge… La închisoare erai mai sprinten la minte…

— Poate, dar atunci nu erai comisar… Şi dacă îmi aduc bine aminte, nici nu-i iubeai prea tare…

— Şi nici tu pe criminali… dacă nu mă-nşală memoria, aveai o vorbă: „Eu sunt un hoţ cinstit”.

Roman duse paharul la gură şi bău vinul de o culoare incertă din câteva înghiţituri. Îi făcu semn lui Oarcă, dar acesta nu se atinse de pahar…

— Ştii că ieri banda lui Scorţea a omorât trei oameni? Scorţea, prietenul săracilor…

— Nu lucrez pentru el, răspunse Oarcă.

— Ai să lucrezi, mâine, poimâine ai să tragi poate în mine… Să nu te mire… Voi, ăştialalţi, aveaţi… cum dracu-i zicea… Da… Onoarea voastră… El nu; ucide… Nu te miri că ţi le spun, ţie, toate astea?

— Ba mă mir…

— Miră-te, că şi eu mă mir… Dar n-am cui să i le spun…

Roman îşi mai turnă un pahar de vin. De data asta îl bău dintr-o dată. Mărul lui Adam nici măcar nu tresări…

— Mai ţii minte când m-au scos de la specială şi m-au dus la voi? N-am să uit niciodată paharul ăla cu apă şi faptul că te-ai arătat mai om decât alţii. Ăla de m-a schilodit luni de zile, lucrează acum cu mine şi trebuie să-i strâng mâna în fiecare dimineaţă, să-i zâmbesc ca să nu creadă că, doamne fereşte, îl urăsc, că am ceva cu el… Ideea cu hainele nu poate fi a lui Scorţea… Bag mâna în foc, dar culmea e că nici nu ştiu a cui poate fi… Vor să mă dea peste cap, asta-i… De fapt dacă nu strângeam hainele, presa lor ar fi scris că pactizez cu hoţii, numai ca să nu-mi jignesc clasa din care fac parte… Adică exact judecata ta şi a mucosului ăla de Alexe, pe lângă care politica a trecut cum trece câinele pe lângă gard, lăsând doar ici colo câte-o urmă… Tu pricepi că sunt singur, că trebuie să scuip în mine şi tot eu să înghit? Bea, ce stai? Nu-ţi dau otravă.

Oarcă luă paharul, îşi clăti gura cu o înghiţitură şi scuipă vinul lângă el.

— Poşircă, zise el, fără alt comentariu..

— Te-ai boierit…

— Niciodată n-am băut vin prost… Am mâncat prost, am dormit prost, dar vin prost… Şi să ştii că dacă m-ai adus aici ca să mă amestec în ciorba lui Scorţea m-ai adus de pomană…

— Nu te-am adus pentru asta… Te-am adus să-ţi spun că ţi-am cunoscut fata…

— În schimb ea nu vrea să mă cunoască…

— Din câte mi-a povestit nici nu mă mir…

— Am fost tânăr, prost, am crezut că lumea e a mea şi că pot face cu ea ce vreau… Şi n-am făcut altceva decât să-mi bat joc de ea…

— Ea şi-a bătut joc de tine…

Oarcă nu răspunse. Se uită la paharul cu vin şi fără să-l mai guste îl bău într-un fel ciudat, turnând lichidul direct în gura larg deschisă, fără să apropie paharul de buze. Îşi turnă şi al doilea pahar şi după ce-l bău în acelaşi fel, îi făcu semn patronului cu un gest şi acesta înţelese că e vorba de rom, şi nu de orice cantitate de rom, ci de o litră…

— Să ştii că n-am de gând să te târăsc acasă… zise Roman, când văzu romul pe masă.

— Casă, murmură Oarcă şi scoase cu degetul gros bucata de dop din pahar… Ai fost cu ea la cinema… Mi-a spus doamna Guşică… S-a lăudat la tot cartierul…

— Şi azi era să-mi spargă capul…

— Spune drept, te-ai dus cu ea din milă faţă de mine, din obligaţie?..,

— Ce importanţă are...

— Are, că oricum, e fata mea, chiar dacă ea nu mă recunoaşte drept tată…

— M-am dus c-am vrut să mă duc.

Oarcă îşi bău romul de data asta încet, ca şi cum ar fi băut ceva deosebit de ales…

— Din toate prostiile pe care mi le-ai spus acolo, şi Oarcă arătă cu degetul în spate într-un loc nedefinit, am înţeles un singur lucru… Că am trăit cam de pomană… Şi tot un lucru mi-am pus în cap… Odată ieşit… De-aia i-am şi scris… Eu care nici nu prea ştiu să scriu.

Oarcă îşi răsuci o ţigară din tutunul lui Roman. O lipi vreme îndelungată, dorind parcă în răstimp să-şi adune gândurile răvăşite.

— Şi ce te împiedică să te schimbi? întrebă Roman, intuind ce-şi pusese în cap Oarcă.

Oarcă se ridică. Îl văzu pe Roman că scoate bani să plătească şi fără să zică nimic, lăsă şi el pe masă o sută de lei…

— Ai fost invitatul meu, spuse Roman…

— Asta ar însemna sa te iert pentru ce-ai făcut astăzi…

Afară începu din nou să ningă. Fulgi mici, trecuţi parcă prin ciur…

— Dacă o să am nevoie să-mi ţii o lecţie-politică zdravănă, care să-mi treacă fix pe lângă urechi, unde te pot găsi?

— În sectorul ăsta nu-i decât un Comisariat… Sectorul doi Negru.

—Sectorul Negru… Suflet negru… spuse încet Oarcă…

Cu mâinile în buzunare, călcând prin stratul de zăpadă cu pantofii lui găuriţi, legaţi cu sârmă, Oarcă urcă strada. Câtva timp, Roman se uită după el, dar Oarcă nu se întoarse.

20

Pensiunea doamnei Cujbă „Ca în familie” – cel puţin aşa scria cu vopsea albă pe zidul cafeniu al clădirii – era găzduită de o casă cu un etaj, undeva la marginea Dudeştilor.

La etajul de sus se ajungea printr-o scară interioară, iar la subsol şi parter se cobora pe alta, în directă legătură cu prima. Ambele scări treceau prin faţa camerei doamnei Cujbă. Când fusese construită clădirea, cam prin anul 1928, scările erau dispuse altfel, ca şi camerele, dar necesităţile unei pensiuni „serioase" o obligaseră pe madam Cujbă să ia măsuri de precauţie. Oricine intra sau, mai ales, ieşea din casă, trebuia să se strecoare prin gangul îngust, să se frece, aproape, de uşa patroanei, o uşă cu geam în dosul căreia lumina electrică nu se stingea niciodată. În felul acesta, madam Cujbă putea şti la orice oră din zi şi din noapte numărul exact al pensionarilor, aflaţi în casă, neexistând aproape nicio posibilitate să fie trasă

pe sfoară. La etaj, din cele trei camere iniţiale, doamna Cujbă făcuse una singură, în care paturile suprapuse, în număr de douăzeci şi patru, aveau saltele de paie, cearceafuri şi câte o pătură fiecare. Acesta era salonul ,,lux“ şi doamna Cujbă se lăuda cu el, nevoie mare, deosebita lui calitate fiind — după cum spunea ea clienţilor vremelnici – că nu cunoscuse în viaţa lui urme de ploşniţe sau de alte gângănii.

La parter locuia bărbatul doamnei Cujbă, paralizat de ambele picioare, de care madam Cujbă avea o grijă aproape maternă. Doamna Cujbă fusese în această casă femeie de serviciu, iar după moartea soţiei lui Cujbă, acesta o luase cu forme legale de nevastă. De atunci pentru ea, domnul Cujbă însemnase totul. El era acela care ţinea registrul de evidenţă al locatarilor, doamna Cujbă nepreaştiind să scrie şi să citească.

La subsol era un alt salon, tot cu paturi suprapuse, fără urmă de saltele şi pături. În locul pernelor erau paie, cu teaca lucie şi frumos mirositoare şi ca gângăniile să nu-şi facă cuib nici aici, printre paie erau presărate din belşug tulpini de coada şoricelului şi pelin. În salonul de „sus“ preţul unui pat era de şaizeci de lei pe noapte, adică exact preţul unei pâini, în timp ce jos, la „comun“, preţul era pe jumătate, pentru cei ce plăteau înainte, şi egal cu cel de sus pentru clienţii care îşi achitau datoria o dată la lună. Jos locuiau în majoritate olteni, veniţi la Bucureşti să facă avere. Cu toate că aveau bani şi puteau plăti înainte, preferau să plătească lunar, având certa impresie că rulând banii ce se cuveneau chiriei, timp de o lună de zile, câştigul era de partea lor. În salonul de sus dormeau clienţii aleşi, care nu zăboveau mai mult de o noapte sau două, fapt pentru care doamna Cujbă nu făcea altceva decât să treacă cearşafurile boţite de pe un pat pe altul, având în inima ei credinţa că de fapt a pus altele, curate. Nu era un secret pentru nimeni că printre oaspeţii de noapte care poposeau în salonul de sus, cei mai mulţi dintre ei erau certaţi cu legea, dar pe doamna Cujbă n-o interesa legea de vreme ce nu avea pretenţia ca pensionarii să se legitimeze. Poate şi din această cauză, salonul era plin până la refuz. Closetul era unul singur, în fundul curţii: din scânduri şi cu un Isus Cristos colorat, prins în pioneze, ca omul în timpul uşurării să aibă vreme să mediteze şi asupra celor sufleteşti; la nevoie să se căiască de faptele rele şi necugetate.

Oarcă cunoştea destul de bine acest loc şi după ce se despărţi de Roman, schimbând un tramvai şi mergând cale de alte patru staţii pe jos – tramvaiele nu circulau decât până la ora douăzeci şi unu – ajunse la pensiunea doamnei Cujbă.

Doamna Cujbă, îndată ce auzi cele trei bătăi în poartă, ieşi în gang şi îşi propti capul în rama despărţiturii înguste, să vadă cu cine are de-a face la ora aceea, destul de târzie pentru vreme de război. Scuipă sământa de bostan din gură cu o iuţeală fantastică, aruncă între dinţii măcinaţi alta şi deschise zâmbind larg. Oarcă era un client vechi şi om de onoare. Niciodată nu-i făcuse probleme cu chiria şi, ce era mai important, îi trimisese destui clienţi, aşa că paturile din salonul de sus, prin bunăvoinţa lui, rar fuseseră în suferinţă. Păcat că Oarcă era mai mult închis decât liber, fapt pentru care doamna Cujbă nu prea beneficiase de bunele lui intenţii.

— Săru’ mâna, madam Cujbă, ce mai faceţi, ce mai face domnul Cujbă, cum vă merg afacerile? întrebă Oarcă, punând dintr-o dată trei întrebări, ca femeia să aleagă pe cea care i-ar fi convenit mai mult.

— Dragă domnule Oarcă, de patru ani, adică de atunci de când mata ai intrat să-ţi faci iar stagiul, am intrat şi eu la menopauză şi am în trup şi cap nişte chestii şi vise, ca să nu zic de nervi; Lică, săracu, umblă cu căruciorul, cu toate că afacerile merg, că eu sunt zi şi noapte la post, răspunse madam Cujbă la toate trei întrebările deodată, ca să nu rămână datoare cu nimic. „Rămâneţi peste noapte sau în trecere”, mai întrebă ea şi râse larg din buzele groase şi umede, când văzu că Oarcă scoate din buzunar un pachet de ţigări americane.

Cadourile celor întorşi după o lungă absenţă îi făceau doamnei Cujbă o plăcere deosebită, ele fiind nu numai un gest de afecţiune pentru patroană, din partea statornicului prieten al casei, dar, după valoarea lor, şi un semn grăitor despre starea buzunarelor celui care îi trecea pragul. Doamna Cujbă adora ţigările, mai ales la cafea, şi de când contrabanda pusese în vânzare ţigări tari, cu o cămilă lucioasă pe pachet, le primea cu o deosebită plăcere, având destui clienţi cărora să le revândă surplusul.

— Cum a fost la dos, domnu Oarcă, dumneata eşti un om fin, sper că n-aţi avut păduchi, că numai ieri am schimbat cearceafurile şi ştii că la mine e ca lacrima…

— N-am dus-o chiar aşa prost, doamnă Cujbă, spuse Oarcă, urmând-o pe femeia a cărei lăţime în şolduri nu i-ar fi permis nimănui să meargă pe coridorul îngust alături de ea. S-au schimbat şi închisorile: oameni subţiri, politici, că de, doamnă Cujbă, evenimentele ne-au aruncat şi pe noi în politică… Se primeau pachete şi dacă vrei să ştii ţi-am adus de acolo şi o ciocolată, dar în gară am adormit lângă o sobă şi toată s-a topit…

— Era de calitate, de-aia s-a topit, spuse doamnă Cujbă cu părere de rău şi se strecură în cămăruţa ei în care se vedeau pe pereţi nenumărate chipuri de sfinţi. Într-un colţ, o candelă fumega uşor.

— Gogulete e pe-aici? se interesă Oarcă. Doamna Cujbă se întristă – lucru ce se citi pe întreaga ei figură.

— A decăzut, domnu Oarcă… Nu-i prea merg treburile… De o lună de zile e a patra oară când schimbă „luxul” cu salonul comun, dar acum iar e sus, că Lică m-a rugat să fiu cu el o doamnă… Joacă împreună table şi Lică al meu, suflet de înger, ştie să preţuiască, ca să zic aşa, pretenia… Deci pentru el ai venit?

— Să-l văd, am o treabă, spuse Oarcă şi ca din nebăgare de seamă mai scoase din buzunar un pachet de „Camel“.

— Dar văd că stai bine, domnu Oarcă… Dacă n-ai ceva boli poţi trece întâi pe la Elviruţa, tot curată a rămas.

Madam Cujbă lovi cu falanga noduroasă a unui deget în tăblia mesei de stejar şi în uşa, aflată chiar vis-â-vis de cea a patroanei, apăru o femeie între două vârste, îmbrăcată într-o rochie roşie, ce se unduia, cu nasturi de sus până jos, prinsă acum la mijloc numai într-unul, ca să se vadă cămaşa de noapte roză de dedesubt. Elviruţa îşi aruncă leneşă un picior înainte, ca să se poată ghici forma plină a piciorului şi cu o voce adormită întrebă, în timp ce cu greu îşi înfrângea un căscat…

— Vii, domnu Oarcă, sau nu vii, că-s obosită…

— Nu viu Elviruţo, altă dată, zise Oarcă şi-i întinse şi ei o ţigară, din pachetul aflat pe masa doamnei Cujbă…

— Merci, spuse Elviruţa şi îşi aprinse ţigara, de la ţigara doamnei Cujbă…

— Aşa-i că nu s-a schimbat, Oarcă? Eu zic că-i mai frumoasă… Face două meserii şi-i prieşte. Că dacă n-ar fi ea nici nu ştiu ce-aş face cu curăţenia…

Elviruţa intră în camera ei, căscând, de data asta, zgomotos, iar Oarcă porni pe scările ce duceau spre salonul de sus.

Gogulete era un bărbat de vreo patruzeci şl cinci de ani, după cum îl arătau chipul adormit şi sforăitul destul de gros.

Oarcă îl mişcă de umăr şi Gogulete sări ca ars. Prima lui intenţie fu aceea de a se repezi la uşă…

— De ce nu spui, bă, că eşti tu şi că ai venit, zise el, cu voce joasă ca să nu-l audă vecinii de pat, care dormeau şi ei duşi, sforăind fiecare în felul lui.

— Am nevoie de tine, Gogulete, spuse Oarcă şi cel solicitat, fără să întrebe cu ce anume îi putea fi de folos, coborî din pat şi cu sprinteneală începu să se încalţe.

Gogulete era mic de statură, cu ochii de un verde stins, iar părul vâlvoi, era uns din belşug cu ulei de nucă, din această pricină având un uşor miros de mucegai.

— Îl scot la plimbare, doamnă Cujbă, spuse Oarcă trecând din nou prin faţa ei şi ca să lase o impresie cât mai bună, scoase din buzunar câteva sute de lei pe care, netezindu-le, le puse pe masă.

— Dinainte, poate voi avea plăcerea să dorm şi eu…

— Domnu Oarcă, totdeauna aţi fost un domn… Poate când veniţi o trezesc pe Elviruţa, la ea focul nu se stinge niciodată, îşi cumpără lemne pe banii ei… Şi pe Lică îl las din când în când, că viaţa omului e scurtă şi domnul a zis să ne bucurăm de ea, mai ales acum, că afară e frig şi să aveţi grijă să nu răciţi.

Oarcă şi Gogulete ajunseră în stradă. Era într-adevăr destul de frig. Ningea uşor şi fulgii zăboveau într-o plutire lină, temători parcă să se aşeze pe cenuşiul caldarâmului unde aveau să fie terciuiţi în picioare.

21

După aproape o oră de mers pe jos, Oarcă şi Gogulete ajunseră undeva la marginea Bucureştilor.

Ningea în continuare, de data asta pieziş, din pricina vântului ce se iscase în câmpia largă a Bărăganului. Stâlpii de telegraf dispăruseră; ai fi crezut că te afli într-un sat oarecare dacă undeva în depărtare nu s-ar fi văzut luminile depoului I.T.B. și nu

s-ar fi auzit clopotele stârnite de vatmanii întorşi din ultimele curse. Un câine lătra a pustiu, iar la un colţ de stradă, ca să nu îngheţe cişmeaua, cineva proptise manivela cu o scândură şi apa şiroia cu presiune direct în canal.

Pe lângă Oarcă şi Gogulete trecu o birjă. Omul de pe capră încetini crezând că are de-a face cu nişte muşterii târzii, dar când se uită mai bine şi văzu îmbrăcămintea celor doi, dădu bice cailor slabi şi înjură în surdină.

— Oarcă, suntem prea bătrâni, mă, să ne apucăm de altă meserie… La urma urmei, pentru un an de libertate, un an de puşcărie nici nu-i aşa mult…

Oarcă nu zise nimic. Mergea cu capul aplecat înainte în umărul tovarăşului său de drum, ferit măcar în partea aceea de vântul tot mai puternic.

Sub paşi, zăpada începuse să scârţâie.

— Poate n-ar strica să ne adunăm şi noi, câţiva tovarăşi mai vechi, de încredere, să facem o bandă pe cinste… Tu ai fi bun de şef, eşti mai vechi în meserie… Nu mai rentează să dai lovituri mici, la buzunare… Mai ieri l-am căutat pe unul de ou şi ce crezi c-am găsit în loc de portofel?… Un pachet cu ceai… I l-am dat doamnei Cujbă, se spală cu el pe faţă, zice că ajută la ten… De ce dracu taci?… Tot drumul n-ai scos o vorbă… Numai eu mi-am răcit gura…

— Zi-i, zi-i, te ascult, îl încurajă Oarcă pe Gogulete…

Oarcă nu vorbea din două motive: unul că nu prea avea ce să spună, al doilea, din pricina dintelui din faţă. Cum deschidea gura, şi dintele dădea de aerul rece începea să-l doară la rădăcină, durere ascuţită de care scăpa numai dacă apăsa partea bolnavă cu vârful limbii…

— Toţi se organizează… Şi numai ageamiii lucrează cu şişul… De-alde Carcalet… Pistoale mitralieră, aur nu altceva… Şi nu e personal calificat, nu e maiştri… Mai dăunăzi mă căută Lăscărică, omul lui Semaca… Acu în ceartă cu Scorţea, se au la cuţite… A zis că dacă merg la ei, capăt haine, intru în tain fix: o lună pregătire ca să învăţ să trag şi pe urmă… Am zis că aştept, că mă gândesc şi după ce-a plecat l-am urmărit… Aşa m-am întâlnit cu Cioacă, de la Scorţea… A zis că la ei e complect personalul şi m-a înjurat, a zis să mă dau de-o parte că put… Chiar put, Oarcă?

Oarcă se opri în drum, adulmecă aerul, apoi porni din nou.

— Aşa, o idee..

— O idee e cu totul altceva, bă!

Mai merseră o sută de metri şi se opriră între zidurile unei case dărăpănate.

— Uite colo stă, Cişmeaua Teilor, număru doi, dacă nu m-a minţit. Cioacă, cu toate că e băiat de cabinet, a lucrat la început cu mine, adică a învăţat de la mine şi mi-e recunoscător… Vezi casa din faţă? Aia e aşa de ochii lumii, acolo stă unul de pază, atâta tot… Prin pivniţă e o legătură cu casa cea din spate: iese direct dedesubt în caz că e groasă. De acolo au legătură cu strada Ialomiţei, în spate. Adică, ce mai, lucrează oamenii frumos, cu planuri şi siguranţă… Şi doar ştii ce rahat era Scorţea înainte de război… majur la popotă, pe urmă a condus un pluton de execuţie şi l-au făcut ofiţer… Acolo a căpătat sânge rece… Când trage, trage ca-n brânză… N-are mamă, n-are tată, conchise Gogulete, pentru care ultima formulă însemna că la nevoie Scorţea ar fi tras şi în maică-sa şi în taică-său, în cazul că i-ar fi avut…

— Mi-ai fost de mare folos, Gogulete, zise Oarcă tropăind încet din picioare…

— Dar de la mine nu ştii nimic, Oarcă… Pentru o chestie ca asta nu mai apuc Văcăreştiul, dar nici la Sfânta Vineri nu ajung… Direct Dâmboviţa…

— Nicio grijă, Gogulete, eu încă n-am dat la fund pe nimeni…

— Mie-mi spui, nea Oarcă? Păi matale totdeauna ai fost un domn… Dar ce treabă ai cu Scorţea? Sau ţi-a făcut viaţa amară?

— Nu, Gogulete, mai nimic n-am cu el…

— Fii atent şi ai grijă, oamenii lui au un întreg arsenal… Ştii cât primeşte Cioacă şi Mână lungă că-l păzesc? O avere, nea Oarcă, pă cuvânt… Trăiesc ăia ca-n sânul lui Avram… Acu eu mă duc, pentru gineală îl poţi folosi pe băiatul meu: n-are decât paişpe ani, dar o s-ajungă a-ntâia, pă cuvânt… Spirit de observaţie, mână iute, picioare expres… Lucrează cu Gioală, a zis că eu sunt bătrân, mama cui l-a făcut de golan… Da, altfel, băiat bun… Luna trecută el mi-a plătit contul la madam Cujbă, suflet de aur femeia aia, domle, pă cuvânt…

După ultimele cuvinte, Gogulete se făcu nevăzut, cu totul prin altă parte decât pe acolo pe unde veniseră. După câteva minute se întoarse gâfâind, speriat că n-are să mai dea de Oarcă.

— Uitai, fire-aş să fiu ... Ţi-am văzut domnişoara la Trianon... Eram la intrare, la înghesuială... Ştii cu cine era, Oarcă... Mori dacă auzi... Cu unul ajuns şef la poliţie... Mă Oarcă, tu nu lucrezi pentru ăia, mă, nu-i aşa? că dacă tragi la ham pentru rege, nu te văd bine, mă...

— Fii liniştit, Gogulete... Eu cu fata n-am nimic... N-am văzut-o de zece ani... Nu vrea să ştie de mine...

— Trage-i un toc de bătaie, Oarcă... E sânge din sângele tău. Sau fă ce vrei, mai zise el şi se topi din nou în noaptea neagră ciuruită doar de albul fulgilor şi tăiată în zdrenţe umede de vânt.

Oarcă intră în dărăpănătura de lut şi câtva timp se uită la poarta pe care i-o arătase Gogulete. Locul unde se afla era bun de pândă, în schimb oricine ar fi intrat la Scorţea ar fi fost greu de recunoscut din cauza întunericului. Or, el voia să ştie dacă, într-adevăr, Scorţea locuia acolo sau nu.

Ieşi din ascunzătoare. Vântul se înteţise şi aproape îl răsturnă. Îşi făcu socoteala dacă e bine sau rău să rămână pe strada Cişmeaua cu Tei, Scorţea putea foarte bine să iasă sau, la nevoie, să intre prin partea cealaltă şi atunci n-avea cum să-l vadă. Trebuia să găsească un loc de unde să poată supraveghea dintr-o dată cele două intrări, altfel pânda putea să fie zadarnică. Propti cu spatele un gard vechi, căzut într-o parte şi privi în jur. La nici cincizeci de metri văzu o casă cu un cat şi cu pod înalt. Oarcă îşi zise că numai de-acolo ar fi putut ţine sub observaţie locurile de care el avea nevoie. Dar dacă în casă locuiau tot oamenii lui Scorţea? Riscul meseriei, conchise el, şi, fără să mai zăbovească, trecu pe lângă casă de câteva ori, s-o observe cât mai bine, apoi dintr-o curte mică, în fundul căreia se vedea o căsuţă de paiantă, sări gardul. Se făcu ghem şi câtva timp urmări în tăcere intrarea de la casa cu un etaj. Geamurile erau întunecate. Câini nu existau în curte, altfel mirosul lui le-ar fi dat fără îndoială de veste.

Se strecură printre cei câţiva pomi, depăşi intrarea principală şi ajunse în stânga casei, unde se vedeau nişte magazii. Cu deosebită agilitate se urcă pe una din ele, iar de acolo, căţărându-se pe o antenă groasă de brad, ajunse la luminatorul de la pod. Spre norocul lui, sticla era spartă şi Oarcă se strecură în pod. Înăuntru era cu mult mai cald. Prin luminator nu putea vedea însă mare lucru. Zărea numai o parte din strada Ialomiţei, ori tocmai intrarea care-l adusese acolo îi scăpa ochiului; era cu

mult mai în spate. Bâjbâi prin pod până ce se obişnui puţin cu întunericul. Se lovi de coşul încă cald, apoi cu capul de ţigle şi după felul cum bătea vântul îşi dădu seama că se află în partea unde trebuia. Ridică cu grijă capătul unei ţigle, propti sub ea o cutie de chibrituri scoasă din buzunar şi privi afară. Locul de pândă era perfect. Se vedeau ambele intrări ca-n palmă, dar ce era mai interesant că în faţa lui Oarcă se deschidea o altă privelişte, care-l făcu să-şi caşte ochii de mirare. Cu toate că în cartier nu era lumină electrică, prin fereastra mare din curtea vecină, un bec îşi arunca suta de volţi cu o putere aproape orbitoare asupra unui pat, iar în pat – se distingea foarte clar – era o femeie într-o poziţie mai mult decât ciudată. Mâinile îi erau legate de la încheieturi, de barele de metal ale patului, la fel şi picioarele, încât femeia era ca un X răstignit. Dintr-o dată lumina se stinse şi în locul ei se aprinse alta de culoare roşie, dar la fel de puternică. Însemna că în casă mai era cineva. După numai câteva minute lângă femeia goală apăru un bărbat, îmbrăcat elegant, ţinând într-o mână un pahar şi o sticlă. Bărbatul, întors cu spatele spre fereastră, se aşeză pe un scaun şi începu să bea privind la trupul aflat într-o nemişcare de animal doborât. Bărbatul mai umplu o dată paharul, dar de data asta nu-l mai duse la gură. Aruncă conţinutul peste trupul femeii şi Oarcă văzu că răstignita începe să se mişte nervos. Bărbatul lăsă sticla jos şi începu să se dezbrace. Lumina din roşie se făcu verde şi umbra omului rămas acum numai în cămaşă se proiecta într-un fel aparte pe pereţi. În clipa aceea, Oarcă tresări. Îl recunoscuse pe Scorţea. Voi să se ridice de la locul lui şi să plece: ceea ce voise să afle, aflase, nu mai avea de ce pierde timpul, iar spectacolul oferit de Scorţea, odată înregistrat pe retină, îşi pierduse din farmec. Tocmai în clipa aceea însă în cameră îşi făcu apariţia un om: era Cioacă, nu era nicio îndoială, îl recunoştea după nasul lui coroiat şi strâmbat spre stânga. Scorţea vorbi ceva cu el, apoi îşi puse din nou cămaşa şi haina pe el şi privind într-o oglindă ce nu se zărea din pod, începu să se pieptene.

„Cu siguranţă că aşteaptă pe cineva sau vrea să meargă undeva, altfel nu s-ar fi îmbrăcat aşa grăbit'', îşi spuse Oarcă şi în curând una din supoziţiile sale se adeveri.

Din strada Ialomiţei se văzură apărând doi oameni. Unul era Cioacă, al doilea era un necunoscut, îmbrăcat în palton cu blană

la gât, iar pe cap cu o căciulă de astrahan, trasă mult peste ochi.

Oarcă se gândi că dacă Cioacă a intrat cu omul prin partea aceea a curţii, mai mult ca sigur că avea să-l conducă, în cazul că acesta nu rămânea acolo, pe partea cealaltă, adică prin Cişmeaua cu Tei. Scoase cutia cu chibrituri de la locul ei şi după ce se asigură în toate privinţele, luă o cămaşă şi o pereche de izmene, întinse pe o frânghie şi le băgă în sân. Coborî în curte.

Ajuns la casa dărăpănată, Oarcă îşi scoase albiturile furate. Îi ţineau rece, dar pipăindu-le, îşi dădu seama că erau de calitate, aşa că nu voi să renunţe la ele. Le îndoi cu grijă, apoi le băgă în buzunarele mari de la haină, buzunare cu destinaţii speciale. Se aşeză pe o bârnă căzută la pământ şi îşi duse mâinile la frunte. Simţi că-l apucă somnul. Ca să nu doarmă, se gândi la fata lui, la viaţa ei, dar din viaţa ei el ştia atât de puţine, încât nicio amintire mai ca lumea nu voi să se anime în spatele ochilor lui obosiţi de veghe. Era totuşi mândru că fata nu intrase în mocirla cartierului, mai bine zis că ştiuse prin propriile ei puteri să iasă din ea şi era şi mai bucuros că Roman o însoţise la cinema. Roman era un bărbat, nu o otreapă oarecare şi Oarcă se înveseli şi crezu că peste capul Rosinandei a coborât din ceruri chiar Maica Precista, cu toate darurile ei. Nu-şi făcea sânge rău că Rosinanda nu voia să ştie de el şi că se ţinea cu nasul sus. Din punctul lui de vedere ar fi fost anormal să se poarte altfel şi nici nu voia să facă cum îl sfătuise Gogulete, adică acolo unde nu reuşise cu inima să reuşească cu bâta. Intenţionase să se întoarcă la ea, să-şi schimbe felul de viaţă, dar odată liber, înţelesese că felul lui de viaţă nu e chiar aşa de simplu de schimbat şi că preţul cerut pentru această nouă viaţă, la care se gândise în închisoare, era mult prea mare, chiar dacă în el ar fi intrat şi dragostea recâştigată a Rosinandei. Era suficient că ea ajunsese ceva, că nu se vindea pe doi poli ca altele. Cât despre el, Oarcă nu-şi făcea probleme. O pâine, prin mijloacele lui, nu era chiar aşa de greu de câştigat.

Auzi un fluierat uşor şi Oarcă tresări. Lângă cişmea un om făcea semne cu mâna. Era Cioacă, iar cel chemat de semnalul lui era bărbatul îmbrăcat în paltonul negru cu blană la gât. Deci avusese dreptate, intraseră pe-o parte şi ieşiseră pe alta.

Lângă cişmea cel doi se despărţiră şi omul îmbrăcat în palton o luă spre oraş în timp ce Cioacă se întorcea spre Cişmeaua cu

Tei. După ce se făcură nevăzuţi, unul în curtea cu gard înalt, iar celălalt după colţul străzii, Oarcă ieşi de la locul lui şi cu paşi de vată trecu de partea cealaltă a drumului. Îl urmări pe străin de la distanţă.

Noaptea era întunecoasă, străzile neluminate, dar Oarcă cu auzul lui fin înregistrase cadenţa paşilor şi intensitatea lor şi nu-i fu teamă că-l pierde pe cel din faţa lui. Când omul urmărit ajunse sub primul bec, de unde începea şi drumul asfaltat, acesta îşi ridică gulerul de la palton, se uită în urmă, dar nevăzând pe nimeni, porni mai departe. Oarcă nu-l scăpă însă din plasă. Se ţinu în spatele lui până în colţul străzii Viting şi într-un loc bine ales pândi să vadă ce face. Bărbatul intră într-un bloc cu şapte etaje. Oarcă aşteptă în stradă până ce la unul din etaje se aprinse becul; numără caturile până ajunse la cel luminat şi fără să stea mult pe gânduri urcă şi el scările oprindu-se la uşa de sub care se vedea pânza subţire a luminii. Aprinse un chibrit şi citi pe uşă, săpat în metal galben, numele: Radu Patulea.

„Măi al dracului, cu ce oameni a-ntâia are legătură Scorţea“, îşi zise Oarcă, cuprins de o sinceră invidie şi simţind abia acum oboseala, se duse la Gara de Nord să-şi petreacă restul nopţii în sala de aşteptare.

22

De o zi şi o noapte, Roman nu părăsise Comisariatul. Repartizase pentru fiecare agent câte trei, patru deţinuţi din arestul de la subsol şi, ca să dea celorlalţi exemplu, îşi notase şi el patru nume. Timp de optsprezece ore, cu două pauze de o jumătate de oră, cât mâncase la birtul din colţ, încălzise scaunul de la birou.

Cel mai mult durase interogatoriul unui tânăr tăcut, în vârstă de douăzeci de ani, slab ca o arătare, învinuit de încercare de omor prin lovire. Voise să-şi ucidă tatăl. Lovitura pe care i-o

dăduse cu toporul fusese destul de puternică, dar tatăl său supravieţuise, cine ştie cărei minuni, şi tânărul, recunoscându-şi vina, nu cerea altceva decât să fie condamnat la moarte, să se termine fără însă a fi dispus să vorbească nimic despre mobilul crimei. Roman ar fi putut foarte bine să-l dea pe tânărul Foişteanu pe mâna lui Patulea sau să-l treacă în sarcina directă a celor de la judiciara prefecturii, dar curiozitatea şi dorinţa, totodată, de a-şi încerca propriile posibilităţi în arta interogatoriului – aşa-i spusese Patulea că interogatoriul e o artă – îl obligaseră să se chinuie ore în şir cu întrebări sâcâitoare, unele dintre ele de-a dreptul prosteşti, numai să ajungă la un liman. Dar limanul nu se întrezărea, tânărul recunoscându-şi fapta şi cerând să fie pedepsit exemplar. Degeaba îl făcuse Roman să înţeleagă că nu era suficient să-şi recunoască fapta, că mai trebuia s-o şi argumenteze, s-o explice logic, pentru ca astfel recunoaşterea lui să fie luată în considerare. Dar Nicanor Foişteanu, fiul comerciantului en-gros, Zinade Foişteanu, mare cerealier, continua să tacă la toate insistenţele comisarului, uitându-se – culmea – direct în ochii lui, ca şi cum privirile lui goale şi obosite erau suficientă mărturie. Timp de aproape cinci ore, Roman îşi păstrase calmul, nu ridicase tonul, nici nu-i băgase tânărului lumina orbitoare a becului de pe masă în ochi, aşa cum făceau ceilalţi. Trimise un agent să le aducă la amândoi câte o cafea, dar până la urmă Roman fu nevoit să bea el cafeaua arestatului, deoarece, cel obosit la culme se dovedise a fi el. La un moment dat, Roman îşi pierduse răbdarea. Se ridicase de la masă, venise în faţa tânărului cu pumnul încleştat, gata să lovească şi ar fi lovit cu sete dacă în aceeaşi clipă nu i-ar fi venit în minte un alt om de statura lui şi dacă în locul lui Nicanor nu s-ar fi văzut pe el. Deci iată că viaţa, vrei nu vrei, te pune şi în situaţii din astea, îşi spuse Roman şi îşi aduse perfect de bine aminte că primul lui interogatoriu cu Patulea durase şaisprezece ore şi Patulea nici măcar nu se ridicase de pe scaun şi nici nu-l ameninţase.

Se aşeză ruşinat la locul lui, galben la faţă ca ceara şi tăcu vreme îndelungată, nesocotind faptul că nu era singur şi că Nicanor ar fi putut interpreta muţenia lui ca o abdicare. De la un timp, Roman uită cu desăvârşire că Nicanor era acolo: încerca să-şi amintească nopţile şi zilele lui de nesomn… Trecuse aproape o săptămână fără să spună ceva şi apoi, Patulea, poate

plictisit – aşa cum era şi el acum – recurse la mijloacele sale de constrângere, fără însă ca acestea să se dovedească a fi mai eficace decât simplele şi calmele întrebări formulate din dosul biroului. Roman, deşi nu-şi dusese gândul la îndeplinire, deşi nu lovise, prin intenţia de care fusese conştient şi prin care voise să-şi înfrângă propria oboseală şi, deopotrivă, cerbicia acelui om cu chip de ceară, se trezi disculpându-l pe Patulea exact în măsura în care îl şi acuza. Dar imediat, compară situaţiile şi îşi zise că el nu omorâse pe nimeni, nu fusese criminal şi nici arestat ca atare. Cu toate că din această comparaţie el avea câştig de cauză, părerea de rău pentru gestul necugetat era trează şi dureroasă.

— Ce s-a întâmplat cu dumneavoastră, domnule comisar? întrebă Nicanor, conştient că schimbarea bruscă de pe faţa lui Roman nu era schimbarea survenită în chip firesc, din cauza oboselii, ci alta, pornită dinăuntru şi marcată pe faţă într-un fel de sfârşeală totală.

Roman zâmbi. Ascunse faptul că omul care îl torturase lucra acum cu el şi dintr-o pornire aproape prietenească îi povesti lui Nicanor că voise să-l lovească şi că se oprise din motive cu totul şi cu totul personale. Nu se sfii să-i spună ce anume îl oprise, apoi uitând că el e comisar şi în faţa lui se afla un prezumtiv criminal, îi povesti de anii lui de închisoare, de bătăile primite, de orele lungi de nesomn în care agenţii se perindau unul după altul ca să-i ia interogatoriul.

Nicanor îl ascultase pe Roman cu atenţie. Afară se lumina de ziuă. Ridicându-se de pe scaun se duse la fereastră şi întors cu spatele, tânărul începu să-i mărturisească lui Roman cum încercase să-şi omoare tatăl şi de ce. Povestea era simplă. Toată viaţa, Zinade Foişteateanu îl umilise, socotind că nu e capabil de nimic. Suprema umilire a fost faptul că îl obligase să se căsătorească cu amanta lui pentru a scăpa de scandal. Nicanor se declarase de acord, ajunsese şi el la concluzia că era un om slab, incapabil de vreo hotărâre proprie şi consimţise, mai ales că fata îi plăcea. Dar legăturile dintre nevasta lui şi taică-său fură reluate la scurt timp şi Nicanor n-a putut să mai suporte. Nu-i părea rău de ceea ce făcuse, mai ales că gestul lui o lovise cel mai tare pe Ea. Ea îl terfelise în fel şi chip, Ea îi sugerase planul şi după ce îl îndemnase la acest act oribil, tot Ea fusese aceea care anunţase poliţia. Abia după o noapte de arest

Nicanor înţelesese că de fapt Ea cumpănise totul în capul ei. Dacă bătrânul comerciant avea să moară şi fiul lui urma să fie închis, cel puţin pe viaţă, atunci, cu întreaga avere la îndemână, ar fi putut trăi după bunul ei plac.

Roman îl ascultase pe Nicanor alte ore în şir, fiind atent la fiecare amănunt şi la urmă avu impresia că Nicanor nu e vinovat cu nimic, că de vină erau ceilalţi. Îi veni foarte greu să-i spună toate astea tânărului; el trebuia să întrebe şi să consemneze în scris cele auzite, nu să dea verdicte. Verdicte urmau să dea cei de la tribunal.

În acele ore trăite în aceeaşi atmosferă şi în acelaşi fum acru de ţigară, se statornicise între ei o legătură invizibilă dar reală, şi acea legătură îl făcea pe Roman să se simtă neînchipuit de prost şi de nelalocul lui. Îşi povestise viaţa – o parte din ea – dintr-o pornire necalculată, fără să sconteze pe o sinceritate reciprocă, şi confesiunea lui descătuşase alta, numai că în virtutea acesitei mărturisiri crima lui Nicanor intra dintr-un capitol în altul şi pentru asta tânărul putea să plătească cu propria lui viaţă.

Roman încheie procesul verbal şi înainte de a-l întinde tânărului zăbovi cu mâna deasupra lui, simţindu-se epuizat total. Obţinuse mărturisirea prin povestirea propriei lui umiliri şi chiar dacă n-o făcuse deliberat, chiar dacă nu scontase pe dezgheţul sufletesc al lui Nicanor, faptul că tânărul se dezvăluise tocmai în urma povestirii lui, îi lăsa în gură un gust amar.

— Nu vă faceţi procese de conştiinţă, domnule comisar…

— Poţi să nu semnezi, dacă nu vrei.

— La ce bun, răspunse tânărul Foişteanu şi îşi maltrată numele pe hârtia de proastă calitate cu voluptatea sinucigaşilor care pregătesc pentru cei ce rămân în viaţă ultimele amănunte ale propriului lor sfârşit.

Nicanor plecă dus de un agent şi în locul lui apăru un tânăr spilcuit, cu sprâncenele subţiri, pensate, uşor arcuite în sus, cu buzele roşii şi cărnoase, mişcându-se într-un fel ciudat.

În clipa aceea pe uşă intră Patulea şi la vederea tânărului începu să zâmbească, mai ales că văzu pe chipul lui Roman, în afara unei cumplite oboseli, o mirare copilărească.

— Ce mai face domnul Fifi? întrebă Patulea şi abia în clipa aceea Roman înţelese cu cine avea de-a face.

Dar nici povestirea plină de intonaţii feminine, de gesturi voit delicate, prin care tânărul voia să dovedească celor doi poliţişti cât de ingrată este lumea că nu vrea să recunoască splendoarea unei asemenea îndeletniciri, nu reuşi să-l scoată pe Roman din starea de apatie în care intrase.

Domnul Fifi, client vechi, avu o singură rugăminte, să fie închis într-o celulă cu oameni delicaţi, cât mai curaţi cu putinţă. Ieşi din cameră mişcându-şi şoldurile ostentativ, încât lui Roman îi veni să verse.

Fără să-şi dea seama, din primul moment Roman se dovedise mai amabil cu Patulea şi faptul că şeful comisar îi cedase scaunul cu un gest aproape prietenesc îl făcu pe Patulea să se întrebe ce se întâmplase cu Roman, a cărui agresivitate era prezentă chiar şi atunci când nu se manifesta în niciun fel.

— Domnule Roman, îmi permit să vă atrag atenţia că ritmul de muncă pe care vi l-aţi impus este neomenesc. Nu uitaţi că sunteţi singur, că deţinuţii sunt mulţi, că interogatorii veţi avea în fiecare zi… Dacă n-aveţi nimic împotrivă, lăsaţi-mă să continui eu…

Roman se duse în camera alăturată şi o vreme se auzi curgând apa.

— Nici urmă de obiectele furate de la Miclea, spuse Patulea, după ce Roman se întoarse uşor înviorat la faţă.

— Da, aseară târziu am primit un telefon de la fostul deputat, întors cu grăbire de la muncile agricole, spuse Roman voind să fie ironic fără să reuşească însă, deoarece Patulea nu schiţă nici măcar un zâmbet…

— A mai rămas unul, lichidează-l dumneata, spuse Roman şi se îndreptă spre cuier… Se pare că este destul de greu să se respecte regulamentul, constată tot el… Interogăm doi sau trei pe zi şi în schimb arestăm zece… În aceste condiţii, e clar că n-avem cum să-i ţinem la noi numai douăzeci şi patru de ore, aşa cum prevede…

De data asta Patulea zâmbi şi îl aprobă pe Roman din priviri.

Intră un gardian şi cătuându-l din ochi pe, Roman luă poziţie de drepţi în faţa lui…

— Cineva insistă să vă vadă, zice că e o chestiune personală de mare importanţă pentru dumneavoastră.

Roman făcu un semn cu capul şi după câteva minute îşi făcu apariţia Oarcă.

În locul cămăşii murdare şi boţite purta una albă cu guler tare şi o cravată în carouri atârna de sub mărul lui Adam, amândouă definind noua stare socială a lui Oarcă.

— Ce-i, Oarcă? întrebă Roman şi chipul lui topit de nesomn se lumină dintr-o dată.

Oarcă voi să spună ceva, dar privirile lui întâlniră ochii lui Patulea şi cravata în carouri făcu un mic salt din pricina înghiţiturii în gol.

— Hai, mă, stai jos, răsuceşte-ţi o ţigară, mai spuse Roman şi ca Oarcă să nu se simtă stânjenit îi trase scaunul mai aproape. Se aşeză şi el pe unul din fotoliile din faţa biroului.

— Mulţumesc, m-am lăsat de fumat, spuse Oarcă, urmărind cu coada ochiului mişcările lui Patulea…

— Cum te-ai lăsat de fumat, mă? întrebă Roman sincer, din pricina oboselii fiind incapabil să-şi dea seama că de fapt cu fostul lui tovarăş de puşcărie se petrecea ceva.

— Acum două minute, zise el şi trase discret cu coada ochiului spre Patulea…

— Domnul Patulea, comisar adjunct, zise Roman, bănuind că Oarcă nu vrea să vorbească în faţa unui străin.

— N-am avut onoarea, spuse Oarcă şi dintr-o dată, înveselit, zise: Am venit să-mi ţineţi o lecţie politică, domnule Roman…

— Mă Oarcă, sunt mort de oboseală, dacă ai ceva să-mi spui, spune-mi. Nu te sfii, faţă de dumnealui n-am niciun secret…

Patulea se încruntă uşor şi se aşeză pe scaunul de la birou, unde stătuse până atunci Roman.

— Ai găsit ceva? Ştii, spuse Roman întorcându-se spre Patulea, cu Oarcă am stat împreună în închisoare… E drept, din cauze diferite, dar…

În clipa aceea se auzi uşa trântită şi când Roman se întoarse, scaunul lui Oarcă era gol.

Roman se ridică grăbit şi ieşi, dar Oarcă mai iute de picior, ajunsese în stradă. Mihai îl înjură în gând, se enervă şi renunţă să coboare până jos şi să-l strige pe Oarcă. Se întoarse în birou…

— Naiba ştie ce l-a apucat, îl scuză Roman şi neştiind nici el de ce fugise Oarcă, ridică din umeri şi îşi luă şapca din cuier.

Patulea scria ceva pe o foaie de hârtie şi părea cu totul indiferent la explicaţiile lui Roman. De aceea întrebarea pe care o puse sună obişnuit…

— Acest domn Oarcă v-a promis colaborarea?

— Mi-a promis pe dracu… La ăştia nu ştii niciodată ce le umblă prin cap, ca dovadă…

— Domnule Roman, în cazul Scorţea nu ne putem bizui pe informatori. Se tem… Şi nicio razie masivă n-ar da rezultate acum… Cartierul în care stă ţine cu el, nu cu noi…

— Dar de unde ştii, domnule Patulea, că am vrut să-l întrebuinţez în cazul Scorţea? întrebă Roman fără niciun gând ascuns…

— Mi s-a părut, în sfârşit, alte cazuri n-ar merita această osteneală… Avem o singură pasăre rară, zise el şi-l fixă calm pe Roman…

Roman se îndreptă spre uşă. Înainte de a deschide se pomeni spunând…

— Azi noapte m-am gândit la dumneata. N-ai sughiţat?

— N-am avut timp, domnule Roman. Când pun capul pe pernă, m-am dus… Dar, dacă îmi permiteţi, în ce sens v-aţi gândit la mine?

— În mai multe… În orice caz, unul dintre ele îmi zicea că poate n-am dreptul să te judec… Roman se opri… Lasă, am să-ţi spun altă dată, când creierul o să-mi lucreze mai bine… Acum am acolo gelatină, şi Roman se bătu cu degetul pe frunte… Aseară am cumpărat cafea, dacă doriţi, e şi zahăr… Mai zise şi, salutându-l cu o cordialitate pe care Patulea nu i-o cunoscuse până atunci, plecă.,

Patulea aşteptă câteva minute apoi se duse el singur la arhive şi căută dosarul lui Oarcă. Îl cercetă câtva timp în tăcere, apoi, căzând pe gânduri, se aşeză din nou la birou.

Două lucruri nu înţelegea Patulea; de ce îşi schimbase Roman atitudinea faţă de el şi ce amestec avea Oarcă în viaţa lui Roman. În orice caz, plecarea bruscă a fostului hoţ îi spunea subcomisarului că la mijloc era o necunoscută şi că intra în obligaţia lui s-o dezlege. Dosarul lui Oarcă nu-i spusese mare lucru: dosar de hoţ obişnuit, de mic pârligar păgubos, atâta tot. Patulea voi să se îndrepte spre cabinetul lui, dar în clipa aceea sună telefonul. Era Oarcă. Patulea îl recunoscu după vocea găunoasă şi respiraţia şuierătoare.

— Domnul comisar e în misiune, aici Patulea…

De cealaltă parte receptorul fu pus în grabă în furcă. Patulea rămase pe gânduri apoi alergă spre biroul lui.

23

După ce sunase la telefon Comisariatul şi la capătul firului dăduse iar de Patulea, Oarcă simţi că-l apucă spaima. Comisarul adjunct era în legătură cu Scorţea şi hotărât Roman nu ştia de asta nimic. Trebuia neapărat să-l anunţe cât mai iute cu putinţă pe Mihai. În acelaşi timp, ştia că trebuie să fie cât se poate de atent şi să nu dea nimănui de bănuit de legăturile lui cu Roman. Făcuse o greşeală că se dusese la comisariat, dar în afară de comisariat nu avea altă adresă. Ar fi fost cu mult mai bine să-i spună Rosinandei, dar, date fiind relaţiile lor, socotise că n-are niciun rost să-şi amestece fiica în treburi neplăcute şi pentru el. Ceea ce nu făcuse la început, voia să facă acum şi schimbând mai multe tramvaie, ajunse în Mandravela.

La acea oră din zi n-ar fi dat nici de Gogulete, aflat mai mult ca sigur la „lucru“ în faţa cine ştie cărui cinematograf sau birt împuţit din Bucureşti, locurile lui de predilecţie de unde putea să fure „cinstit” un ban.

N-o găsi acasă pe Rosinanda. Curtea era pustie. Ceilalţi chiriaşi se aflau la treburi şi Oarcă, neavând ce face, se aşeză pe pragul de lemn din faţa uşii. Ştia de la bun început că n-ar trebui să se amestece în treburile lui Scorţea şi cu toate astea un îndemn lăuntric îl determina s-o facă. Stând pe pragul fiicei lui, îi era ruşine să recunoască care anume era acest îndemn. „Gânduri de om bătrân şi prost care visează cai verzi pe pereţi”, îşi zise el şi îşi aprinse o ţigară.

Îl cuprinse frigul. În afară de haina şi pantalonii de postav şi bineînţeles izmenele furate cu două seri înainte, nu mai avea nimic altceva pe el şi închisoarea, cât era ea de închisoare, îl dezobişnuise de frig. Se căută prin buzunare şi dădu de un şperaclu. Fără să stea prea mult pe gânduri, deschise uşa şi intră în odaia Rosinandei. Soba era caldă încă şi Oarcă după ce zgândări jarul cu un lemn, aruncă deasupra lui câteva vreascuri uscate şi în câteva clipe focul începu să pâlpâie. Mai băgă două lemne de stejar. Căldura răspândită în cameră îl cuprinse plăcut şi nu numai trupul i se încălzise, ci şi altceva. Era trist. Niciodată n-avusese senzaţia vinovăţiei ca acum, în clipa asta când se afla

la masa propriei sale fiice, stând însă fără voia ei. Văzu câteva farfurii nespălate aşezate într-un lighean şi Oarcă, încălzind apă pe sobă, le spălă, zăbovind cu spălătoarea îndelung asupra lor. Şi vasele erau calde aici, şi până şi sufletul lui, făcut parcă din piatră, se înmuiase. Aşeză vasele în dulăpior, mătură prin cameră şi îşi zise în sinea lui că fata era o proastă, că numai o proastă poate dă cu piciorul unui ajutor care nu cerea nimic în schimb. Văzu pe pat cuvertura şi marginile ei brodate şi ca prin vis îi veni în minte nevasta lui, dar oricât se strădui să-i adune trăsăturile şi să facă din ele un chip omenesc, el refuză să se închege. Trecuseră mulţi ani de la moartea ei. N-o avusese prea dragă nici atunci, iar după aceea, viaţa îl făcuse atent cu altele şi ea se topise încet din memoria lui. Acum oricât încerca s-o reînvie nu reuşea. „Înseamnă că nu merită”, se justifică şi văzând pe masă hârtie şi creion, la început din lipsă de altceva, voi să se joace, apoi îi trecu în gând că n-ar strica să-i scrie fetei lui măcar un rând, dar după prima literă îşi dădu seama că scrisul e lucru greu. La închisoare îl ajutaseră alţii să-şi scrie scrisorile. Nu mai ştia a doua literă, în schimb a treia se aşeză cuminte pe hârtie. Voise să scrie „Dragă Rosinanda”, dar îi ieşise „Daă Rinanda”. Spaţiile goale dintre cuvinte îi dădură de înţeles că dacă ar fi mers înainte tot aşa, cu siguranţă că fata n-ar fi priceput nimic. Făcuse două clase primare, dar de atunci parcă trecuse o veşnicie şi în veşnicia aceea el numai cu cuvintele nu avusese de-a face. Rămase mulţumit, totuşi, că putuse face şi atât şi ca să treacă vremea se uită la poza de pe perete, în care fata lui zâmbea în faţa unui buchet de flori. În schimb, în toată casa nu găsi nicio urmă care să-i spună că Rosinanda se gândise din când în când la el şi Oarcă recunoscu că de toate astea nu era vinovat decât el singur.

Fusese tânăr şi prost, o dusese mai mult în chefuri. După un chef se apucase cu alţi prieteni de prostii şi uite aşa ajunsese hoţ. Mai întâi de ruşine, apoi din obişnuinţă, refuzase să mai dea pe acasă şi oamenii uită, n-ai ce-i face, îşi zise filozofând, dorind de fapt să găsească justificări pentru lipsa de afecţiune a fiicei sale.

Zări sub pat o pereche de ghete şi nişte pantofi murdari şi se simţi dator să-i cureţe. Îi lustrui sârguincios cu mâneca hainei. Voi apoi să-şi facă un ceai, dar găleata era goală şi atunci, fluierând, se duse în stradă după apă.

Umplu găleata şi intră în curte, dar când se întoarse să tragă zăvorul, observă pe marginea cealaltă a drumului un om în civil, cu mâinile în buzunare, cu pălăria trasă pe ochi şi lui Oarcă, cu experienţa lui de om hăituit, nu-i trebui prea mult timp să înţeleagă că omul îl pândea pe el. Spaima de moment se topi repede şi se bucură că era nevoit să-şi piardă urma şi să se dovedească mai deştept ca sticletele de afară. Duse găleata în casă, mai băgă un lemn pe foc, apoi turnă apă peste jar ca să iasă fum pe coş şi omul din stradă să înţeleagă că vânatul se afla înăuntru. Închizând cu grijă uşa, se strecură apoi prin dosul grădinii şi dintr-un salt fu în cealaltă stradă.

Când ajunse la tramvai îşi aprinse o ţigară, aproape liniştit, dar liniştea lui nu ţinu mult. Civilul era în spatele lui, cu mâinile în buzunare şi un rânjeit prevestitor de rău îi schimonosea faţa. Oarcă îşi luă un bilet până la capătul liniei şi se strecură printre călătorii încă rari la ora aceea. Se întoarse să vadă dacă este urmat şi se linişti aproape când observă că sticletele sau cine o fi fost el, era la un metru în spatele lui, agăţat cu mâna de cureaua din tavan. „Are ceas de aur“, constată Oarcă, chinuindu-se să-şi dea seama dacă urmăritorul lui era într-adevăr sticlete sau cu totul altceva. Se chinui în zadar. Spre centru, tramvaiul se aglomeră şi Oarcă înghiontindu-se sări aproape din mers. Nu făcu nici douăzeci de paşi şi simţi în spatele lui o răsuflare grăbită şi usturoiată. Se întoarse. Un alt civil, altfel îmbrăcat, venea în urma lui şi râdea. În privinţa asta nu era nicio îndoială, era sigur că lui îi râdea. Dacă până atunci Oarcă luase urmărirea în glumă, acum începea să se teamă, deoarece în viaţa lui nu i se întâmplase să fie urmărit de doi oameni în acelaşi timp şi atât de deschis. Ajunse la concluzia că se punea ceva la cale. De ce se țineau de el atât de aproape şi de ce, dacă era vinovat cu ceva, nu-l arestau? „Păi simplu’’, îşi răspunse tot Oarcă şi la gândul că era aşa cum presupunea el, o uşoară transpiraţie îi apăru pe faţă. Trebuia cu orice preţ să-l anunţe pe Roman că Patulea era în legătură cu Scorţea şi Oarcă se căi că pierduse în casa Rosinandei atâta timp fără să găsească o soluţie. „Nu-i nimic, împuţitule îţi vin eu de hac“, spuse Oarcă şi văzând uşa deschisă a unui tramvai sări din mers. Uşa se închise în urma lui şi urmăritorul, nemaiavând altceva de făcut, începu să alerge ca un bezmetic în urma tramvaiului. La prima staţie, Oarcă coborî, alergă pe o stradă

mărginaşă, apoi cu un alt tramvai merse până în Dudeşti, unde ştia că locuieşte familia lui Gogulete.

Îl găsi acasă pe băiatul cel mai mare al lui Gogulete, pe Fane, ocupat să scoată din laţ nişte scatii şi să-i bage într-o colivie.

— Ce faci, Fane? întrebă Oarcă aşezându-se şi el pe vine să vadă cu ce se ocupă băiatul… Nu mă mai recunoşti… Nu m-ai văzut de cinci ani…

— Cum să nu te recunosc, nea Oarcă, dar n-am timp…

— Ai crescut, Fane, şi te-ai făcut mare…

— Păi ce să fac?

— M-am întâlnit cu taică-tău şi mi-a zis…

— Şi mie mi-a zis, da acu îs ocupat că vreau să merg în Obor.

— Mă Fane, eu am fost urmărit… Numai tu mă poţi ajuta… Te duci până la Gara de Nord şi acolo întrebi de unul Pavel Roman, şef de tren… Băiatul lui e comisar şi să-i spui să vină în Mandravela, la fata mea, că e ceva al dracului de important…

— Nea Oarcă, pe cuvânt că…

Oarcă scoase din buzunar o sută de lei.

— De ce nu spuseşi aşa, nene, ce dracu, zise Fane şi lăsând scatiii şi coliviile, alergă în casă şi se întoarse gata îmbrăcat.

— Fane, băiatule, vezi că de asta depind multe şi dacă faci treabă ca lumea, s-ar putea, cine ştie când, să-ţi folosească şi ţie…

— Te dăduşi cu poliţia, nea Oarcă, văd eu bine…

— Nu mă dădui, mă Fane…

— Acu mata crez că eu sunt prost…

— Cine-a zis că eşti?

— Cine se dă cu poliţia, moare de cuţit de hoţ, nea Oarcă, zise puştiul şi repetă încă o dată indicaţiile primite de la Oarcă, ca să vadă dacă a reţinut exact…

Fane ieşi pe poartă, iar Oarcă sări gardul din fundul curţii.

Ajuns în strada vecină, Oarcă cercetă cu atenţie. Nu era urmărit. Îşi aprinse o ţigară şi intră la primul birt. Bău o cinzeacă de ţuică, morfoli între dinţii stricaţi o jimblă peste care pusese sare şi ieşi iar în stradă. Se gândi că n-ar fi rău să dea un telefon, dar când se uită în dreapta, un alt rânjet îi dădu de ştire că intrase în plasă. Acum Oarcă nu se mai temea. Ca să-şi bată joc de cel care-l urmărea, se urcă într-un alt tramvai. Merse până în centru, trecu pe jos prin faţa palatului regal şi când ajunse lângă Poştă, se uită iar înapoi. Nu-l mai urmărea nimeni.

Doar o femeie în vârstă, cu o sacoşă rea în mână, mergea legănându-se în spatele lui, gânditoare şi indiferentă.

— S-au plictisit, îşi zise Oarcă şi văzând că se întunecă se gândi că e timpul să se ducă la locul de întâlnire cu Roman. Se opri o clipă locului şi se apostrofă pentru că îi dăduse comisarului întâlnire acasă la fata lui, dar când se întrebă de ce o făcuse, refuză iar cu încăpăţânare să-şi răspundă. Scoase o înjurătură birjerească şi se îndreptă spre Mandravela.

24

Înainte de a ajunge în Gara de Nord, Fane Gogulete întârzie destul de mult pe Calea Griviţei în faţa unui magazin cu păsări şi colivii. Se uită la firmă – totdeauna se uita la firme înainte de a intra în magazine, era un obicei al lui – şi când citi numele acela stâlcit care se termina în „ovschi“, ridică din umeri şi scuipă cu o precizie uimitoare exact pe vârful şoşonului unei cucoane băţoase, înaltă cât un stâlp de telegraf, apoi cu mâinile în buzunare privi mai departe la puzderia de păsări colorate; galbene ca lămâia, de culoarea cojii de portocală, verzi ca frunza de tutun şi altele, tot verzi, dar pe acelea nu mai ştiu cu ce să le asemene. Îi plăceau lui Fane păsările: erau unica lui preocupare şi dacă şcoala ar fi fost făcută numai din discipline în care să se vorbească despre păsări s-ar fi dus şi el să-şi petreacă timpul acolo, cu dragă inimă. Dar, bineînţeles, nu-i plăceau orice fel de păsări. Dacă se ocupa de sticleţi, de vină nu era el, ci clima, care pe aceste meleaguri era neîndurătoare cu înaripatele aflate acum în dosul vitrinei şi la căldură, incapabile să înţeleagă marea lui dragoste faţă de ele. Citise o carte, unica lui lectură, despre o ţară mereu verde, unde papagalii zburau în cârduri, iar pasărea Colibri, mare cât un degetar, umplea desişurile. Acolo ar fi vrut să se nască şi să trăiască Fane. Nu numai că acolo era cald şi încălţămintea nu era o problemă, dar înainte de toate se găseau păsări din belşug şi nu era nevoit, vara de exemplu – să se caţere pe balcoane şi să fure, în marea lui pasiune, câte o colivie, cu cântătoarea dintre gratii cu tot. Stătea vara lângă Băneasa ceasuri întregi să asculte cântecul privighetorilor, dar oricât încercase să le îmblânzească – pusese

mâna pe vreo două – nu reuşise să le facă să cânte în captivitate. Inimă duioasă, nereuşind să le vândă în Obor, le dădu drumul, tot la Băneasa, ca bietele păsări să nu facă singure un drum atât de mare până acolo.

Fane uitase de Pavel Roman, uitase de însărcinarea pe care i-o dase Oarcă. Fascinat de coloritul păsărilor, intră în magazin. Mai erau acolo vreo doi pasionaţi, pesemne de acelaşi neam cu vânzătorul, deoarece vorbeau într-o românească pe care Fane nu o mai auzise prin cartierele Bucureştiului şi doar nimeni ca el nu cunoştea oraşul. În timp ce se uita la o maimuţă cât un pumn, legată cu o zgardă din piele, ascultă, fără să vrea, discuţia dintre cei trei bărbaţi. Spre mirarea lui, oamenii aceia în toată firea, în loc să se bucure de tot ce era împrejurul lor, stăteau aplecaţi deasupra unei hărţi şi cu creionul urmăreau linia frontului. Vorbeau de distrugerea Varşoviei, despre masacrarea evreilor, adică lucruri complet neinteresante pentru el. De fapt odrasla lui Gogulete era fericită că nu era băgată în seamă. Dacă l-ar fi întrebat ce doreşte, ştia el foarte bine, ar fi vrut şi el un canar pătat pe aripi, pe guşă cu roşu, cum nu mai văzuse până atunci decât în poze, dar bani pentru aşa ceva n-avea. Şi cum după o întrebare de acest fel, dacă n-ai bani trebuie să părăseşti magazinul, încercă să găsească o soluţie cât mai comodă ca pasărea aflată în colivie să treacă în posesia lui, fără ştirea patronului, se înţelege. Distanţa până la colivie era însă prea mare şi chiar dacă n-ar fi fost aşa, nu era simplu să deschizi uşa coliviei. În afară de asta, după cum Fane putu să-şi dea seama destul de repede, vânzătorul putea să-şi vadă de ale lui liniştit, deoarece avea un paznic, tot înaripat, guraliv nevoie mare: un papagal, verde cu mov pe spate şi roşu sub aripi, care ţipa dt îl ţinea gura: „Nu pune mâna, praţoviţe, praţoviţe“, Fane nu ştia ce înseamnă cuvântul acela străin, dar îşi zise cu oarecare teamă că pasărea avea vorbirea ei secretă cu patronul şi când văzu că, într-adevăr, unul din cei trei întoarce capul spre el, Fane fu sigur că avea dreptate şi îi trecu deci pofta să mai fure.

— Ce doreşte domnul? întrebă zâmbind vânzătorul. Fane ridică din umeri de două ori şi zâmbi o dată, semn că voia pur şi simplu să se uite. Numai când auzi din gară fluierul unui tren îşi aduse aminte că el venise acolo nu să se uite la canari şi papagali, ci pentru cu totul altceva.

Ieşi din magazin val-vârtej. Ajunse la gară.

Se amestecă printre oameni ca să treacă de controlorul care cerea bani pentru biletele de peron şi văzând un tren garat pe una din linii se duse direct la mecanic. Locomotivele i se păruseră întotdeauna nemaipomenite, iar mecanicii un soi de oameni cu totul şi cu totul speciali. Întrebă de Pavel Roman, şef de tren.

Mecanicul nu răspunse, dar uitându-se mai cu atenţie la puşti, se simţi dator să-l lămurească:

— Numai la biroul de mişcare poţi afla, măi ţâcă, poate e în tură şi atunci e dus la dracu în praznic. Dacă nu e, atunci acolo afli unde poţi da de el.

Fane, fără să mulţumească pentru explicaţii, începu să alerge pe peron cu braţele ridicate de parcă ar fi avut aripi şi în această stare de zburătoare intră în biroul de mişcare al gării plin de ceferişti şi de militari.

— Pavel Roman, Pavel Roman, se gândi câtva timp un impiegat de serviciu şi după ce se scărpină sub chipiul cu banderola roşie soioasă. Îi explică lui Fane că nu poate ca să ştie, dar că în orice caz s-ar putea să-i fie de folos cei de la triaj, unde se formau trenurile…

— Păi nene, aşa nici poimâine n-o să dau de el şi i-a murit băiatul şi e mare nevoie de el, că nevastă-sa săraca plânge şi e singură…

La auzul cuvântului „moarte”, oamenii deveniră mai atenţi şi vreo trei se grăbiră să-l îndrume exact.

Pavel Roman se întorsese tocmai din cursă – însoţise un personal până la Focşani – şi ieşea din baia rezervată personalului de la mişcare.

— Nene, zise Fane, vezi că la gagiii ăia de la biroul de mişcare le-am spus că ţi-a murit pisica. Altfel, nu mi-ar fi spus unde te afli… A fost nea Oarcă pe la mine, eu sunt Fane Gogulete – şi mi-a zis să te duci la băiatul matale de la poliţie şi să-i spui că e de oaie…

— Cum de oaie, mă băiete? întreabă Pavel.

— Aşa, de rău, completă Fane… A zis că băiatul matale să meargă la Mandravela… Ştie el unde…

— Dar cine-i Oarcă, flăcăule?

Fane se opri o clipă locului:

— Prea multe vrei să ştii, nene… da să-i spui, că altfel viaţa e în pericol şi-ar putea să nu mai apuce ziua de mâine…

— Cine, mă, ce vorbeşti prostii…

— Păi crezi matale, nene, că viu cale de-o ţară din Dudeşti până aici ca să-ţi spun prostii?

— Bine, mă, bine, zise Pavel şi grăbit îşi luă geamantănaşul şi împreună cu Fane ieşi în Griviţa.

Era ajunul anului nou şi lumea alerga înnebunită după cumpărături. Magazinele erau aproape pustii şi pentru că erau pustii, lumea, ca să nu se întoarcă acasă cu mâna goală, stătea la coadă la depozitele de vin.

— Ăştia fac afaceri, mă Fane, zise Pavel văzând prin vitrină un vânzător pântecos aplecat la şipul unui butoi, la fel de pântecos ca şi el… Dintr-un litru de vin, fac două, că apa e de la dumnezeu şi e bună de băut şi ea…

— Mie nu-mi place vinul, îmi plac păsările, zise Fane şi considerând că îşi îndeplinise datoria faţă de Oarcă, îl lăsă pe Pavel să-şi vadă de ale lui şi se duse din nou la vitrina cu canari şi papagali.

Schimbând două tramvaie, Pavel ajunse la Comisariat. Gardianul de la poartă îi spuse că şeful comisar se afla undeva în misiune şi că nu ştie când se întoarce, aşa că lui Pavel nu-i mai rămase altceva de făcut decât să intre la birtul din colţ şi să tragă din când în când cu ochiul la intrarea în comisariat, sperând să-l vadă, pe Mihai când va veni cu maşina.

Comandă o ceaşcă de vin fiert, îşi scoase din cufăraş bucata de slănină care-i mai rămăsese de la drum, o coajă de pâine cu miros de fum şi începu să mănânce tacticos. Mânca şi se gândea la Mihai. Era supărat pe el. De ce dumnezeu nu aducea în casă o femeie care să-l scutească de multele şi sâcâitoarele treburi ale gospodăriei? Nu mai mâncase o ciorbă de nu mai ţinea minte şi numai grija că trebuie să-l pândească pe băiat îl împiedică să nu comande o ciorbă de burtă. Din bucătărie răzbătea până la el un miros de oţet şi de cimbru şi Pavel, săturat de atâta pâine şi slănină, îşi înveli merindea cu grijă şi o vârî la loc. Pe fundul cănii mai rămăsese un strop de vin şi Pavel nu se îndura să-l bea. În crâşmă se vorbea de război, de alimente, de numărul morţilor de pe front, de câte în lună şi stele.

Când se uită iar spre comisariat, Pavel avu o uşoară tresărire. Buickul oprise chiar în clipa aceea şi Roman, parcă ştiind că

tatăl lui se află în birt, se îndrepta şi el într-acolo, urmat la câţiva paşi de Alexe.

Pavel îi ieşi în întâmpinare.

— Ce-i cu matale, tată? zise Roman trecându-şi mâna peste faţa cenuşie de oboseală. Pun pariu că mi-ai adus de mâncare? Hai, azi am luat leafa, ardem o ciorbă de fasole cu ciolan să se ducă vestea…

— Auzi, mă, îl întrerupse Pavel, a venit la mine la depou unul Fane Gogulete, şi mi-a zis să te duci în Mandravela, ştii tu unde, că e de rău… L-a trimis unul Oarcă. Cine-i Oarcă ăsta?

Roman se încruntă şi făcându-i lui Alexe semn se întoarse spre maşină.

— Hai şi matale, tată.

25

Tot drumul până la Mandravela, Roman nu scoase un cuvânt. Taică-său se aşezase în faţă, lângă Alexe şi privea animaţia aceea de seară cu o curiozitate şi o plăcere de copil. Străzile erau slab luminate, iar vitrinele mai purtau încă în dosul geamurilor hârtia groasă de camuflaj, de care oamenii se despărţeau greu. Cu faza de întâlnire aprinsă, împrăştiind pe jumătate o lumină albastră din pricina cernelei cu care Alexe vopsise partea de sus a farurilor, maşina îşi făcea drum cu încetinitorul prin străzile aglomerate şi umede. O ceaţă deasă începea să pună stăpânire pe oraş şi pe măsură ce se îndepărtau de centru, aerul devenea tot mai umed, iar figurile trecătorilor se conturau din ce în ce mai greu.

— La noapte e anul nou, zise Alexe încet, dar Roman sau nu-l auzi sau era cu mintea în altă parte.

Nu prea avusese timp să se gândească la Oarcă. Cu toate că plecarea lui precipitată de la Comisariat îl pusese o clipă pe gânduri, fusese prea obosit să-i dea un sens anume. Crezuse pur şi simplu că Oarcă aflase de la domnişoara Argintaru despre întâlnirea lor nocturnă şi considerase probabil că în virtutea acestui lucru este îndreptăţit să-i facă o vizită. Lui îi chiar plăcuse o asemenea explicaţie. Îl fulgerase şi ideea că Oarcă

aflase ceva despre Scorţea, dar în acest caz purtarea lui se dovedise copilăroasă. Nu era Oarcă omul care să ştie ceva şi să nu spună, îşi zise Roman până la urmă. Îl solicitase chiar, după cum îşi aducea bine aminte, să povestească dacă avea ceva de spus, dar Oarcă luase dintr-o dată o mutră de tâmpit, preferând să amintească de acea lecţie politică pentru care chipurile venise. Voise să facă pe interesantul, poate acesta era adevărul, să-şi dea aere de veche cunoştinţă în faţa lui Patulea, atâta tot, conchise Roman.

Maşina intră într-o zonă complet neluminată şi Alexe încetini.

Roman îşi scoase batista, se şterse la nas – de două zile îl încerca un guturai – apoi îşi lăsă capul pe perna din spate încercând să aţipească. Se obişnuise la închisoare, în timpul interogatoriilor, să fure câteva clipe de somn, iar obiceiul acesta derutant pentru anchetatori, care nu înţelegeau cum putea rezista atit de mult, se dovedea la fel de eficace şi în viaţa de fiecare zi.

Îşi închise pleoapele şi pe dată un somn binefăcător puse stăpânire pe el. Visă că se afla undeva într-un pustiu, cu Rosinanda, că erau amândoi însetaţi de câteva zile şi cu toate că ajunseseră la marginea unei oaze unde se vedea strălucirea limpede a apei, picioarele înţepenite de oboseală nu-i mai puteau duce la locul care ar fi însemnat salvarea lor. Încercară câtva timp să se târască cu ajutorul braţelor, dar curând braţele ajunseră şi ele la moliciunea şi lipsa de putere a picioarelor, şi lui Roman îi veni să râdă în vis de situaţia penibilă în care se afla de a nu putea da niciun ajutor fetei, care se stingea lângă el.

Se trezi din somn în ţipetele mulţimii adunată la poarta casei unde locuia Rosinanda. După felul cum vorbea lumea şi mai ales după îngrămădeala aceea, Roman înţelese că acolo se petrecea ceva grav. Coborî din maşină, îşi făcu loc printre oameni, dar numai după ce pronunţă de câteva ori cuvântul poliţie, oamenii se dădură la o parte.

Oarcă zăcea într-o băltoacă, întors pe-o parte, iar în spate se vedea mânerul de lemn al unui cuţit, mai mult ca sigur un cuţit ieftin de bucătărie, aşa cum avea fiecare familie din cartier.

Roman se aplecă, prinse mâna lui Oarcă, crezând că-i mai poate fi de vreun ajutor, dar mâna era rece şi ţeapănă, atât de ţeapănă şi îngheţată încât Roman simţi un fior în şira spinării.

— Cum s-a întâmplat, cine l-a...? întrebă Roman, dar văzând-o pe Rosinanda nemişcată, privindu-l cu ochii ei mari, se opri. Simţi că fata îl urăşte şi ura ei nu era cea veche, din ziua când luase hainele oamenilor, era alta, cu mult mai profundă.

— N-a fost nimeni de faţă, cum s-a întâmplat? întrebă Roman de data asta cu mult mai hotărât.

Lumea începu să se împrăştie, plecând care încotro, nevoind să se amestece în treburi care nu erau de nasul lor. Rămaseră doar câteva femei şi un bătrân sprijinit într-o bâtă.

— Domnule, începu destul de timid o femeie… să vezi şi să nu crezi… Tocmai voia să intre în curte la domnişoara, că nici n-am ştiut că e fiica mortului… când a fugit spre el o femeie cu o sacoşă mare… Eram la apă şi am crezut că vrea să-i spună domnului Oarcă ceva… Când colo… L-am văzut pe domnul Oarcă cum se apleacă pe o parte şi cum cade în băltoacă… La început am crezut că s-a poticnit şi a căzut… Femeia aceea, domnule de la poliţie, l-a omorât, că după mine nici nu era femeie că alerga ca un bărbat… Până am strigat eu speriată, să iasă oamenii, s-a făcut nevăzută după colţ…

— O fi fost vreo ibovnică de-a lui, zise una, dar îndată primi replica doamnei Guşică…

— Ce ibovnică, de ce vorbeşti prostii?… Domnul Oarcă stătea la mine şi în rarele ocazii nu se ducea la altele, mărturisi femeia, socotind probabil că vorbind deschis despre viaţa intimă a unui mort nu era nicio ruşine…

— Alexe, cheamă o maşină de la morgă, spuse Roman şi în timp ce Alexe alerga spre un telefon, Roman şi Pavel îl luară pe Oarcă şi la sugestia doamnei Guşică voiră să-l ducă la ea…

— Aduceţi-l la mine, spuse domnişoara Argintaru cu o voce stinsă…

— De ce să-l ducă la tine, spurcato… Că nici n-ai vrut să-l primeşti în casă. Nici de-o ciorbă n-ai vrut să-i dai… Acum de ce să-l ducă la tine?... Tu crezi că dumnezeu te iartă la judecata de apoi?… Că a fost tatăl tău, bun, rău, cum a fost… Aduceţi-l, domnilor, la mine, că mie nu mi-a fost nici scârbă, nici ruşine de el.

Roman însă hotărî să-l ducă pe Oarcă în casa fetei lui.

Doamna Guşică începu să vocifereze, dar Roman n-o asculta şi pentru că femeia nu voia să tacă, Pavel rosti o astfel de înjurătură, încât madam Guşică tăcu speriată…

Îl duseră pe Oarcă în casă, îl aşezară pe pat şi Roman se uită profesional la obrazul lui. Rămase mirat că trăsăturile mortului nu trădau suferinţă, ci, dimpotrivă, un soi de linişte şi împăcare.

Rosinanda stătea în picioare cu mâna la gură şi se uita în gol, fără să plângă, incapabilă de vreun gest.

— A fost azi pe la mine... A intrat cu şperaclul, mi-a adus apă, mi-a spălat vasele, mi-a curăţat pantofii şi a încercat să scrie ceva pe hârtie, zise ea voind să-l pună pe Roman la curent cu aceste amănunte de care voia să se elibereze. Dar şi după ce vorbi, chipul domnişoarei Argintaru păstră aceeaşi expresie împietrită de la început.

Roman avu un moment de sinceră repulsie faţă de învăţătoare şi o clipă se gândi chiar cum de putuse... dar renunţă să-şi mai amintească. Domnişoara Argintaru luă de pe dulăpior vioara ei scorojită şi cu gesturi conştiincioase începu să cânte un cântec de pahar. În tot timpul cât cântă un zâmbet trist i se anină pe obraz.

— Când eram mică şi era beat, mă lua pe genunchi şi mă punea să-i cânt, zise ea, şi după ce îşi puse vioara la loc, acoperi mai bine cu cearceaful trupul celui ce până cu o oră înainte fusese tatăl ei.

Sosi maşina de la morgă însoţită de doi agenţi. Trupul neînsufleţit fu urcat pe o targă în maşină. Agenţii, văzându-l pe Roman, se grăbiră să plece. Peste patru ore era anul nou şi fiecare avea treburi cu mult mai importante decât de a asista la interogatorii care şi aşa nu mai puteau ajuta pe nimeni cu nimic.

Maşina plecă şi Roman, împreună cu Alexe, întocmi procesul verbal, pe baza celor mărturisite de oameni... Îi puse să semneze, semnă şi el, doamna Guşică apăsă cu degetul mare şi Roman se ridică în picioare, având acum convingerea că fără să vrea nu era străin de moartea lui Oarcă. Nu se mai îndoia că fostul puşcăriaş aflase ceva despre Scorţea şi că acesta, pentru a-l face inofensiv, îl lichidase.

La plecare, nu-i spuse Rosinandei niciun cuvânt. Se uitase doar la ea într-un anumit fel, deloc binevoitor, îşi muşcă buza pe jos şi ieşind primul din curte, se urcă în Buick.

Alexe nu oprise până în faţa porţii lor şi Pavel, pe tăcute, simţind că Roman cu toată oboseala, n-are de gând să se culce, se apucă să-i facă o cafea din năut. Era ceasul nouă şi până la trecerea în noul an nu mai rămăseseră decât trei ore.

Alexe, bănuind că şeful lui ar putea să mai aibă nevoie de el, nu se duse la Lenuţa, aşa cum îi promisese. Se urcă în maşină şi rezemându-şi capul de portieră adormi într-o clipă: somn greu, de plumb, fără vise.

Aşezaţi la masă, Roman şi Pavel, fără să se uite unul la altul, se gândeau de fapt la acelaşi lucru, la moartea lui Oarcă, la chipul acela liniştit atât de nefiresc pentru felul violent în care îi fuseseră curmate zilele.

— Da, zise Roman, şi lovind cu pumnul în masă începu să se plimbe prin cameră ca un leu în cuşcă. Dacă ar fi putut, ar fi urlat, atâta furie neomenească îl cuprinsese. Se calmă târziu, se aşeză pe pat şi cu mâinile sub cap, fixă cu ochi nemişcaţi tavanul.

26

— L-am cunoscut pe Oarcă la Aiud în 1941, începu Roman să-şi depene firul amintirilor, în timp ce Pavel stătea cu capul rezemat în mâini, privind zaţul negru cu linii de labirint, din ceaşca ciobită la o margine. Eram bolnav, de două săptămâni nu mă ridicasem din pat. Eram slab ca un ogar. Cine ştie cum, la bucătăria închisorii fuseseră luaţi ca ajutoare doi legionari şi într-o zi ne pomenirăm cu o dizenterie de toată frumuseţea. Curios era că niciunul din legionari nu se îmbolnăvise, de unde am dedus că la mijloc fusese mâna celor doi… De fapt, nici nu ştiu de ce ţi le spun toate astea, tată…

Pavel se duse la sobă, aţâţă focul şi se întoarse la locul lui la masă.

— Aşa, să mai aflu şi eu ce-ai mai făcut pe acolo, că tot nu mi-ai zis nimic… De când ai venit acasă mai mult nu te văd, decât te văd…

— N-are niciun rost, mai zise Roman şi se culcă pe-o parte, uitându-se pieziş la taică-său…

— Şi cine-i Oarcă ăsta? întrebă Pavel, cu toate că mai pusese această întrebare de câteva ori.

— Când celulele au fost deschise pentru plimbarea de seară, legionarii, care mergeau în rând pe coridor, au tăbărât în camere şi-au vrut să ne omoare… Trei tovarăşi de-ai mei au

căzut atunci, înjunghiaţi cu furculiţele, mai bine zis li s-au deschis beregatele, ca la porci. Erau cu noi vreo cinsprezece deţinuţi de drept comun… Oarcă şi încă doi prieteni de-ai lui, m-au apărat, tată, m-au ascuns cu trupurile lor. Până la urmă, după ce-am fost descoperit, Oarcă a scos cuţitul, avea un cuţit ca un bisturiu pe care în ceasurile libere nu făcea altceva decât să-l ascută. I-a ţinut la distanţă până au venit gardienii… Un hoţ… mai spuse Roman şi se opri…

— Parcă de prea mult bine ajung unii să se facă hoţi, spuse bătrânul încet…

— Era singurul om care… cel puţin aşa mi s-a părut… Ar fi vrut sa mă ajute…

— Mai ştia cineva de asta? întrebă bătrânul şi îl privi pe Roman iscoditor…

— Cine dracu să ştie?

— Nici de la voi… de la poliţie?

Roman se ridică în coate, îşi scutură capul obosit, apoi se aşeză la masă şi îşi bău încet cafeaua răcită…

— Ce vrei să spui, tată?

— Aşa, voiam doar să ştiu dacă nu mai ştia cineva…

— Când a venit la mine, era de faţă Patulea, dar Oarcă n-a vrut să spună nimic…

După privirile bătrinului, Roman îşi dădu seama cam la ce se gândea Pavel, dar nu avea curajul s-o spună…

— Am fost destul frecat, tată, pentru suspiciune, pentru… Îmi ajunge… Cred că am greşit de la început că n-am avut mai mare încredere în Patulea… În loc să-mi fac din el un colaborator, m-am uitat la el tot timpul cu duşmănie… Mai lasă-mă şi dumneata în pace… Cum vrei să muncesc?… Mă duc mâine la partid şi le spun, fraţilor, nu-i de mine treaba asta, faceţi-mi ce vreţi…

— Da, zise încet Pavel, învârtind în mână ceaşca de cafea goală… Să-i rogi să te pună popă în cartier: muncă uşoară, voce n-ai, da nu contează, banul să iasă şi traiul să fie uşor…

— Lasă glumele, tată, de glume din astea sunt sătul până peste cap… Le face şi Nicolae şi să ştii că nu mă omor cu râsul…

— Dacă ţi-a fost aşa de drag Oarcă, de ce n-ai avut grijă de el?… Sau îţi era mai aproape fiică-sa, că văd că pe ea ai avut grijă s-o aduci aici…

— Ţi-am mai spus, n-am adus-o eu…

— Mă copile, eu atâta îţi spun, pe mine de râs să nu mă faci… iar în privinţa lui Oarcă te-am întrebat… adică cine mai ştia că Oarcă voia să te ajute… Tu la asta să-mi răspunzi…

— Şi dacă-ţi răspund? marele detectiv din dumneata o să rezolve cât ai bate din palme problema, nu-i aşa? Ţi-am spus, nimeni… Ce mai vrei?

— Atunci înseamnă că ţie ţi-a umblat gura, zise Pavel şi lovi cu pumnul în masă.

— Spui nişte prostii cât dumneata de mari…

— Sigur, în vreme ce din gura ta ies numai lucruri deştepte… Dacă Oarcă vine la tine şi văzându-l pe Patulea nu vrea să vorbească şi în locul lui vine Fane la mine, atunci înseamnă că Oarcă n-a bătut drumul până acolo ca să-ţi vorbească de fiică-sa… E clar, nu?

— Şi dacă e clar?

— Păi asta înseamnă că a vrut să-ţi vorbească de altcineva, să zicem de Patulea sau de Scorţea sau de altul, dar cineva tot important, că altfel, dragu-meu, Oarcă n-ar fi fost urmărit…

— De unde ştii dumneata că a fost urmărit?…

— Păi e la mintea cocoşului… Nu-l trimitea pe ţâncul ăla la mine, dacă putea veni el… Bag mâna în foc, n-a vrut nici să se afle că are legătură cu tine, adică, vezi tu, că lucrează pentru poliţie… Numai pe-aici pe undeva e adevărul, Mihai, oricât ai vrea tu să fie în altă parte…

Mihai se urcă din nou în pat şi îşi puse mâinile sub cap. Nici nu fusese prea atent la cele ce-i spusese taică-său, considerând de la bun început că bătrânul trăncănea numai ca să se afle în treabă. Reţinuse doar ultimele cuvinte: ele însemnau ceva, dar lui Roman îi fu ruşine să-l întrebe pe Pavel încă o dată, ca acesta să nu creadă că în timp ce vorbise, el fusese cu gândul în altă parte.

— Şi mai poate fi ceva, Mihai, adăugă Pavel, iscodindu-l din nou pe Roman… În noaptea aia, prima ta noapte când ai lipsit de acasă, unde-ai dormit?…

Roman îşi încruntă sprâncenele mai mult decât ar fi trebuit. Răspunse într-un târziu.

— La comisariat…

— Adică te-ai dus cu fata la film, ai condus-o acasă că aşa face un om civilizat, ai lăsat-o pe ea să doarmă singură şi tu te-ai întors la sediu…

— Da, tată, unde vrei să-ajungi?
— Nicăieri, numai că eu cu maică-ta, dumnezeu s-o ierte, n-am făcut aşa şi nu-mi vine să cred că după patru ani de puşcărie, doar eşti om sănătos ce dracu…
— Uite tată, nu mă priveşte ce-ai făcut dumneata şi, zău, nu te interesa ce-am făcut eu…
— Păi dacă discutăm să discutăm până la capăt… Dacă fata i-a spus ceva lui taică-său şi Oarcă a vrut să te atragă în capcană?
— Spui tată la…
— Prostii… Adică acolo ai dormit, asta am vrut să aflu… Păi dacă-i aşa, dragul meu, înţeleg de ce te frământi aşa. El îţi salvează viaţa, tu îţi baţi joc de ea… Că eu dacă am rămas cu maică-ta, a doua zi m-am dus la biserică, aşa era pe-atunci…
— Doar nu-i fi vrând…
— Nu vreau nimic, vreau doar să ştiu de ce te frământi tu aşa dacă în sufletul tău socoteşti că n-ai nicio vină…
— Am fost de două ori la ea, n-a vrut să stea de vorbă cu mine…
— Nu i-ai plăcut şi nici nu mă mir… Dacă nu-ţi spăl eu cămaşa, nu ţi-o spală nimeni… Tu ştii să-ţi cureţi numai revolverele…
— Tată, n-am conştiinţa încărcată în privinţa faptelor mele. Şi pe urmă dacă am rămas, nu eu am vrut să rămân, jur… Nici prin cap nu mi-a trecut. Pe urmă tot ea a făcut pe ţâfnoasa, parcă ar fi fost madam Miclea sau mai ştiu eu cine… Mă macină gândul că Oarcă a aflat ceva despre Scorţea şi Scorţea nu iartă… Oarcă a vrut să-mi spună şi nu mi-a spus. Necunoscându-l pe Patulea a tăcut, iar pe urmă dumneata singur ziceai că n-a mai vrut… Da, uite că în loc să mă duc la Patulea, să-i explic că am greşit în privinţa atitudinii mele, în loc să-mi fac din el un aliat şi să-l prind pe Scorţea, am preferat să fac pe fostul umilit… da, asta mă frământă…
— Tu i-ai spus lui Oarcă de Patulea că e omul poliţiei?
— I-am spus…
— Şi atunci?
— Atunci, atunci! De unde să ştiu?… Am vrut să alerg după el, pe urmă mi-am zis că un comisar nu are dreptul…

— Ba are dreptul, să fie prost, cum să n-aibă, zise bătrânul supărat… Încep să cred şi eu, mă Mihai, că nu eşti bun de meseria asta… Am mai zis eu că pun în funcţii nişte mucoşi…

— De ce nu te-au pus pe dumneata în locul meu, văd că tot îţi place să te joci de-a hoţii şi vardiştii…

În curte se auziră paşi. Pavel se duse la uşă şi se întoarse cu Alexe.

— Ce, mă Alexe, tu n-ai plecat la ale tale?…

— Am adormit în maşină şi a venit, domnul ăla, de la bancă, Miclovan, vă aşteaptă afară…

— Şi ce, îi cădeau galoanele dacă intra înăuntru? întrebă Mihai şi încălţându-şi pantofii ieşi în stradă…

— Haide înăuntru, domnule Miclovan…

— Nu voiam să vă deranjez, e noaptea de anul nou…

— Ne-am dezobişnuit să mai avem vreme şi pentru aşa ceva, zise Roman şi intră primul ca să-i arate drumul lui Miclovan spre camera din faţă…

— Am auzit că s-a petrecut o nouă crimă în sectorul dumitale, de fapt şi al meu, zise Miclovan zâmbind şi se aşeză pe scaun fără să se dezbrace…

— Tatăl meu, îl prezentă Roman pe Pavel…

Pavel răspunse la salut, apoi, ca să nu-i deranjeze pe cei doi, se duse în bucătărie cu Alexe.

— Da, un fost, aş putea zice, amic de-al meu…

— Şi eu am mulţi amici din ăştia… Ca să fiu sincer se dovedesc uneori mai devotaţi decât proprii mei agenţi… De fapt, domnule Roman, pentru altceva mi-am permis să vă deranjez… Oarcă lucra pentru dumneata?

— I-am cerut-o, dar nu mi-a spus nimic precis…

— Cu toate astea el l-a urmărit pe Scorţea, de asta sunt sigur, şi apoi a fost omorât de unul din oamenii lui…

— M-am gândit şi eu la posibilitatea asta.

— Numai că, domnule Roman, Scorţea nu l-ar fi omorât dacă n-ar fi ştiut că Oarcă lucrează pentru dumneata… De asta iarăşi sunt sigur… Scorţea e elegant cu pungaşii, pungaş de rând a fost el însuşi; pentru un simplu filaj, nu se încurcă el… S-a simţit direct ameninţat şi a acţionat… Asta le e legea, o ştiu şi ei, a ştiut-o şi Oarcă, aşa cum o ştiu şi eu…

— În afară de mine, spuse Roman încet, cu reproş…

— Sunteţi la început, nici nu-i de mirare… dar să ştiţi că nu mă oboseam până aici numai pentru atât… Cine-i omul care mai ştia că Oarcă lucrează pentru dumneavoastră?…

— Nu mai ştia nimeni…

— Chiar nimeni?

— Nimeni, domnule Miolovan…

— În cazul acesta respectivul ştia, fără ca dumneavoastră să ştiţi…

— Şi dumneata ştii cine e?

— Dacă ştiam ţi l-aş fi spus, mai zise Miclovan şi se ridică… În orice caz, domnule Roman, nu mi-o luaţi în nume de rău, dar nu mai umblaţi fără un trăgător de elită… Vremurile dulci ale Bucureştiului s-au dus… Mi se pare că v-am mai spus-o, dar vă încăpăţânaţi să nu ţineţi cont de un sfat dat de un om cu experienţă…

Miclovan ieşi în curte, apoi în stradă. Când Roman ajunse la poartă, camionul brigăzii anti-gang se făcuse nevăzut după colţul străzii.

— Alexe, pregăteşte maşina, ordonă Roman şi grăbit se duse în casă să se îmbrace…

— Unde te duci, mă copile, întrebă Pavel, speriat de graba lui Mihai…

— Ai avut dreptate, tată, dumneata eşti mai bun poliţist ca mine…

— Păi sigur că sunt mai bun, de-aia te-am făcut eu pe tine şi nu tu pe mine, zise Pavel.

27

Uitându-se în oglinda retrovizoare, Roman zări în spate luminile de poziţie ale unei maşini care se ţinuse tot timpul după ei.

— Fă un ocol, Alexe, zise Roman şi şoferul, neştiind despre ce e vorba, în loc să ajungă pe strada Viting pe drumul cel mai scurt, intră în marile bulevarde, apoi pe la Podul Elefterie se îndreptă spre grajdurile regale, ca de acolo să taie drumul direct în sus, spre gară.

Roman mai privi o dată la oglindă, dar în spatele lor nu se mai vedea nimic. Mai mult ca sigur că urmărirea fusese o simplă părere.

Când ajunseră în apropierea blocului unde locuia Patulea, Roman îşi luă rămas bun de la Alexe. Peste două ore avea să fie anul nou şi Mihai ar fi vrut să spună ceva deosebit, ceva cald, dar nu reuşi. I se păru penibil, aşa cum stătea în maşină, să-l îmbrăţişeze pe Alexe, cum de fapt ar fi dorit. Îi strânse doar mâna, se uită în ochii lui şi fără să zică nimic coborî.

— Vă aştept, tovarăşe Roman?

— Nu mi-ar ierta-o Lenuţa pentru nimic în lume… Ne vedem poimâine…

— Lenuţa aşteaptă ea, zise şoferul şi dădu să coboare din maşină, dar Roman sau nu-l observase sau era prea grăbit, deoarece când tânărul puse piciorul pe asfalt, Roman era la scara blocului.

Nu urcă cu liftul. Nimeni nu dormea. De la fiecare etaj răzbătea gălăgia petrecerilor. La etajul trei se auzea o muzică de dans, lentă, adormitoare, ordinele scurte şi autoritare date de o femeie şi răspunsurile la fel de scurte dar subalterne ale unui bărbat. Roman dădu din cap şi urcă la etajul patru.

La uşa lui Patulea era linişte. Roman ştia că Patulea e obosit; toată noaptea stătuse la Comisariat. Nu plecase acasă decât pe la amiază şi, stânjenit, Roman îşi formulă în minte o frază de circumstanţă cu care să se scuze. Apoi dintr-o pornire lăuntrică îşi zise că n-are de ce să se scuze şi sub acest ultim impuls sună la uşă. Trecu destulă vreme până să-i răspundă cineva. Auzi nişte papuci târşâiţi pe dalele vestibulului şi la scurt timp o voce care întrebă:

— Cine e?

— Roman, răspunse Mihai şi îşi îndesă şi mai tare mâinile în scurta de piele.

Patulea deschise, atât cât permitea lanţul de siguranţă, apoi văzând că într-adevăr era Roman, se şterse buimac la ochi.

— Ce, s-a întâmplat ceva? întrebă el şi desfăcu uşa larg şi în mers îşi legă cordonul halatului de baie.

— Voiam să stau de vorbă cu dumneata. Ştiu, nu e o oră potrivită. Vă rog să mă iertaţi. Credeam că sărbătoriţi…

— Nevastă-mea e cam bolnavă, iar eu… De ce n-ai dat un telefon…

Roman zâmbi, căută prin holul pe care îl cunoştea să găsească un scaun, dar pentru că scaunele erau vârâte sub masa de sufragerie se mulţumi doar să răspundă.

— N-am…

Din dosul glasvandului se auzi tusea soţiei lui Patulea, apoi uşa se întredeschise şi apăru şi ea, puţin speriată.

— Ce e, ce s-a întâmplat? întrebă doamna Patulea, ducându-şi o batistă la nas.

— Nimic, culcă-te, treburi de servici, răspunse Patulea şi-i făcu semn lui Roman să-l urmeze.

Intrară într-o încăpere fără ferestre, unde Patulea îşi avea biroul. Roman nu mai văzuse această încăpere şi rămase surprins de biblioteca mare şi mai ales de numărul impresionant de cărţi.

Patulea apăsă pe butonul unei lămpi de birou şi în cameră se răspândi lumina intens galbenă a becului.

— Vrei o cafea?

— Nu, mulţumesc, spuse Roman şi auzind paşi moi pe covor se întoarse. Era tizul lui, Mihai, puştiul lui Patulea, somnoros, cu ochii aproape lipiţi.

— Veceul e în partea cealaltă, îl îndrumă Patulea şi puştiul, mecanic, ascultă de vocea tatălui său. În curând se auzi apa trasă.

— Mâine dimineaţă dacă-l întreb nici nu ştie că s-a sculat, zise Patulea zâmbind şi aşeză o sticlă de vin pe masă şi două pahare. Pentru decor, continuă el, probabil că vom avea o discuţie mai lungă. Patulea zâmbi şi turnă vin în pahare… Din nou trecutul… Mereu trecutul, nu-i aşa?

— Oarcă a fost ucis, domnule Patulea, anunţă Roman cu o voce surdă.

Patulea lăsă paharul din mână, se încruntă pentru o clipă, apoi faţa i se destinse treptat, culminând cu o expresie de mirare.

— În fiecare zi, în Bucureşti, sunt împuşcaţi opt-zece indivizi…

— Oarcă, apăsă Roman pe nume, ca celălalt să-şi dea seama că nu l-ar fi deranjat dacă era vorba de un individ oarecare.

— Domnule Roman, îmi pare rău, dar moartea lui nu-mi spune nimic…

— A fost ieri la Comisariat… Omul acela… un hoţ…

Patulea luă din nou paharul şi bău două înghiţituri, îndemnându-l pe Roman să facă la fel.

— Mi se pare că era o cunoştinţă de-a dumneavoastră, de la închisoare. Acceptase să devină informator?

Roman îşi purtă ochii peste cărţile din bibliotecă, apoi privirile lui se fixară pe chipul lui Patulea.

— Am impresia că da...

Patulea lăsă paharul şi îşi desfăcu mâinile larg într-un gest de înţelegere totală a situaţiei şi de neputinţă, în acelaşi timp.

— De ce nu mi-ai spus de la început... Acum mi-e clar totul...

Zâmbetul de pe faţa lui Patulea muri strivit între buze şi bărbia subcomisarului începu să tremure uşor...

— Deci mârşavul zbir, adică eu, începu Patulea agresiv, ghicind acest lucru din cele câteva cuvinte tâmpite pe care le-a spus, l-am urmărit şi l-am împuşcat... Sunteţi un om fericit, domnule Roman... Pentru dumneavoastră toate lucrurile sunt clare – albe sau negre...

Roman voi să-şi răsucească o ţigară, dar renunţă şi sfărâmă foiţa şi tutunul între degete, apoi le aruncă în coşul de lângă birou. Se ridică de pe scaun şi începu să se plimbe în spaţiul îngust, de la fotoliul pe care stătuse până la uşă.

— Nu, domnule Patulea. Lucrurile sunt foarte complicate şi oamenii sunt foarte complicaţi. Asta însă nu mă face nici fericit nici nefericit... Aş vrea doar să fiu mai deştept şi să pot căpăta într-o zi experienţa dumitale profesională. Atâta tot...

Patulea se uită la mână, dar ceasul îi lipsea.

— Nu cred c-aţi venit la ora asta, ca să-mi spuneţi doar atât... Şi chiar dacă-mi spuneţi că e aşa, nu vă cred...

— Domnule Patulea, văd că atunci când vă acuz eu, vă disculpaţi, când nu vă aduc nicio acuzaţie, vă inculpaţi dumneavoastră. De ce?

— Nu înţeleg...

— În legătură cu Oarcă... De ce era nevoie să insinuezi, ironic, fireşte, că dumneata l-ai lichidat... Nu trebuia... Şi n-am venit numai să aduc această veste care, poate pentru dumneata, nu înseamnă nimic. Dacă vrei să ştii exact pentru ce-am venit, nu mi-e greu să-ţi spun... M-am frământat, m-au obligat şi alţii să mă frământ, da, da, m-au obligat şi te-am deranjat ca să-ţi spun că am greşit... Că am greşit faţă de dumneata. Nu ca om, domnule Patulea. Ca om, eu n-am să uit niciodată. În închisoare

nopţi la rând, gândul că odată şi odată am să te întâlnesc îmi dădea putere să rezist… Mă vedeam… În sfârşit… N-are rost… Am greşit ca superior al dumitale, atunci când te-am ameninţat cu răzbunarea… Asta e… Scuză-mă…

Patulea îl privi pe Roman atent… Cuvintele lui i se păruseră sincere, dar cu toate astea, se simţi dator să fie cât mai precaut cu putinţă. De-a lungul anilor, învăţase să cunoască oameni din toate mediile şi, după părerea lui, cei care jucau cel mai bine teatru erau cei din categoria în care trăia Roman. Nu voia să se lase dus de Roman şi nici nu era înclinat să creadă în destăinuirile lui, indifernt că vorbele sunaseră cald şi deschis.

— Scuzele astea vor avea vreo greutate atunci când voi fi tras la răspundere? Pentru că voi fi tras, asta o ştiu, în concepţia dumitale e inevitabil. Istoria, cum vă place să spuneţi mereu…

— Depinde de dumneata… Şi s-a mai întâmplat ceva, în seara aceea când eu m-am invitat la dumneata, bănuindu-te singur…

— Anume?

— Ţi-am văzut copilul…

— Şi vi s-a făcut milă…

— Zi-i cum vrei, mi-am format o părere mai complexă.

Patulea nu răspunse imediat. Se uită prin fumul ţigării la Roman şi dacă la început avusese îndoieli în ce priveşte sinceritatea acestuia, acum se convinse definitiv că se înşelase. Scontase şi el pe ambianţa familiară, pe căldura pe care o oferea căminul său. De fapt, într-un fel, în virtutea desfăşurării lucrurilor, voise să-i dovedească lui Roman că nu era o brută şi că dacă făcuse ceea ce făcuse, nu el era de vină ci acele împrejurăr în care îl aruncase datoria faţă de lege şi faţă de sine însuşi.

Patulea oftă, fără să vrea, zicându-şi să fie totuşi prudent, cât mai prundent cu putinţă. Dacă Roman venise să-şi ceară scuze, acum când murise Oarcă, scuzele acestea puteau avea un dublu scop. Sau Roman ajunsese la convingerea definitivă a neputinţei sale sau miza pe scuze pentru a câştiga ceva în urma lor. Ajungând la un asemenea raţionament, subcomisarul constată că Roman, în ciuda lipsei lui de instruire, nu era chiar atât de prost pe cât şi-l închipuise. Turnă vin în pahare şi de data asta Patulea nu bău până ce nu-l văzu pe Roman că duce paharul la gură.

Vinul era bun, aspru. După ce-l dădu pe gât, Roman se simţi mai bine, mai în, largul lui. Atmosfera devenise mai caldă, mai familiară şi zâmbi. Dacă în clipa când se hotărâse să vină la el avusese destule îndoieli, în privinţa unui anumit lucru, acum aceste îndoieli căpătau o nouă dimensiune. Nu numai că se înmulţeau înclinând şi mai mult balanţa în favorul subcomisarului – aceasta ar fi fost latura simplă a explicaţiei stării lui – dar prin aglomerarea lor, de fond, deveneau stânjenitoare, dacă nu chiar sâcâitoare şi Roman se simţi jenat că în toate scuzele lui – reale dealtfel – pusese prea mult suflet şi un patetism pe care celălalt l-ar fi putut socoti fals. Era aproape sigur că această parte, sentimentală, Patulea i-o ghicise. Avea de-a face cu un om inteligent şi dacă n-ar fi fost lumina care-i ţinea faţa în semiobscuritate, subcomisarul i-ar fi citit stânjeneala în ochi.

— Că ţi-ai dat seama că m-ai judecat greşit, asta înţeleg, domnule Roman şi mă bucur că ai trecut peste dumneata, că ţi-ai călcat pe inimă şi mi-ai mărturisit propriile dumitale îndoieli… Ca să fiu sincer, ochiul meu format cu fel şi fel de oameni, cu fel şi fel de medii, mi-a dat un mic semnal de alarmă, mi-a spus că această părere de rău a dumitale era prezentă în dumneata de mai multe zile… Nu ştiu dacă te-a îndemnat cineva să recunoşti adevărul sau pur şi simplu acesta a fost rodul frământărilor dumitale; important e că ai ajuns la el, că în virtutea acestei recunoaşteri deschise faci posibilă o mai bună colaborare între noi… Dar, cu toate astea, tot experienţa mea îmi spune că aşa cum ai venit acum, puteai foarte bine să vii de exemplu şi poimâine: sentimentele nu sunt cazuri ce se cer rezolvate imediat, sentimentele sunt stări, ori stările se comunică imediat numai atunci când ceri ceva în schimbul lor… Nu te supăra că sunt aşa de deschis, poate jignitor de deschis, dar prefer sinceritatea totală în locul uneia de formă… Nu ne-am menajat nici până acum şi nu văd de ce am face-o de aici încolo… Ce-mi ceri pentru această stare specială pe care mi-ai comunicat-o, pentru această înţelegere mai „complexă’’ a omului Patulea, zise subcomisarul şi pe faţa lui nu se mai văzu urmă de zâmbet, semn că nu voise să fie ironic şi că întrebarea lui făcea parte din felul lui de a fi şi nu din calcul.

Roman îşi terminase de răsucit ţigara. Şi-o rupse în două: jumătate o puse înapoi în tabacheră, iar cealaltă jumătate o aprinse cu bricheta: o brichetă marinărească cu flamă mare.

— Să mă ajuţi cu toată experienţa dumitale să-l prindem pe Scorţea… În primul rând pe Scorţea, viu…

Patulea se încruntă uşor: numai o cută a frunţii se adânci abia perceptibil, în mijloc, dar cuta atrase după sine alte zeci de mărunte schimbări, al căror sens Roman nu-l putu descifra. Puse încruntarea lui Patulea pe seama acestui trafic de sentimente pe care îl ghicise de la început, trafic care probabil îl nemulţumea…

— Vrei să-l prinzi pe Scorţea, domnule Roman… Probabil că superiorii dumitale sunt nemulţumiţi că-şi face de cap ca şi cum nici n-ar exista poliţie… Prinderea lui ar însemna pentru dumneata nu numai dovada practică a capacităţii dumitale în această funcţie, ci şi recunoaşterea deschisă de către opinia publică că n-ai intrat în Comisariat pe uşa din dos… Înţeleg şi sunt de acord… Dar nu înţeleg de ce nu te-ar mulţumi lichidarea lui în general şi de ce vrei cu orice preţ să-l ai viu.. Dacă am înţeles bine…

Roman îşi stinse ţigiara. Îl ustura în gât şi îşi zise că de vină erau numai foiţele: în ultimul timp erau din ce în ce mai proaste.

— Singur mi l-ai descris pe Scorţea… Toată inteligenţa lui stă în a ucide şi a ucide cât mai mult… Un om care ucide este un simplu criminal; un criminal însă care vrea să inducă în eroare opinia publică şi, mai ales, o categorie de oameni bine definiţi ca stare socială, îşi depăşeşte calitatea şi se transformă în altceva… Ideea cu hainele nu putea fi a lui Scorţea, domnule Patulea, spuse Roman, dar în aceeaşi clipă îşi zise că făcuse o mare prostie că-şi mărturisise exact gândurile şi regret amarnic că gura i-o luase pe dinainte… Putea foarte bine să găsească alt motiv cu care să justifice necesitatea de a-l prinde pe Scorţea viu…

— A, înţeleg… V-a atins în resortul dumneavoastră social… Şi din cazul Scorţea aţi făcut tot o problemă personală…,

Patulea îşi umplu din nou paharul, îl bău cu lăcomie, apoi aprinzându-şi o ţigară se ridică…

— O cafea, domnule Roman…

Roman încuviinţă, cu toate că numai de cafea nu-i ardea. Voia să-şi adune gândurile, să le pună în lumina lor exactă.

Patulea ieşi cu grijă şi închise uşa în urma lui. Roman auzi uşi deschizându-se şi închizându-se, apoi în toată casa domni liniştea. Probabil bucătăria era în celălalt capăt al apartamentului îşi zise Roman, supărat că în ultima parte a discuţiei procedase ca un copil. Îşi muşcă din neputinţă buza de jos, aspră şi crăpată de vânt.

Era convins că Patulea îl va refuza. Nu direct. Pe scară ierarhică trebuia să se supună unei anumite discipline; era dator să se conformeze unui plan de acţiune determinat de el... O să-l refuze altfel, pe ocolite, insinuând zeci şi zeci de motive, negând că ştie ceva de Scorţea şi prezentându-i cazul ca cel mai dificil cu putinţă, caz care cerea timp şi inteligenţă. Venise la Patulea nu numai să-i ceară scuze, nu numai să-i spună că-i pare rău de toate suspiciunile alimentate zi de zi în colaborarea lor, venise şi pentru altceva, dacă nu în primul rând pentru acest altceva... Murise Oarcă... Murise în împrejurări tragice şi înţelesese singur – Miclovan îi întărise şi el convingerea – că Oarcă n-ar fi murit dacă Scorţea n-ar fi aflat că lucrează pentru el. Dar ca Scorţea să afle trebuia ca cineva să-i fi adus la cunoştinţă acest lucru. Existau mai multe posibilităţi dintre care reale şi demne de luat în seamă nu puteau fi decât două... Sau Scorţea bănuia pur şi simplu şi acţionase mânat de instinct sau cineva din poliţie era în legătură cu el. Din poliţie, singurul care putuse să aibă astfel de bănuieli era Patulea. El, direct, sau unul din oamenii săi îl prevenise pe bandit să-şi ia măsuri de apărare. Dacă Patulea a fost cu adevărat autorul ideii cu împărţirea hainelor, acum, după ce-i spusese că vrea să-l prindă viu, subcomisarul avea să facă tot ce-i va sta în putinţă ca Scorţea sau să nu cadă deloc sau în niciun caz să nu cadă viu. „Vorbesc de sinceritate şi de colaborare şi eu sunt primul care îl suspectez'', recunoscu Roman şi iritat îşi mai turnă un pahar de vin. Deodată Roman avu revelaţia unui fapt pe cât de veridic pe atât de brutal. Între el şi Patulea exista o prăpastie fără fund. Slujeau interese diferite, ţeluri diferite şi de aceea oricât s-ar fi străduit şi unul şi altul să înlăture suspiciunea, ea urma să existe ca o rană vie, imposibil de vindecat... În acest fel toate scuzele lui, cât de sincere ar fi fost, sunau fals, cum şi ajutorul celuilalt, cât de sincer şi dezinteresat ar fi fost, era eficace, doar în măsura în care Patulea înceta să mai aibă rezerve faţă de el... ori rezerve, din pricina aceluiaşi trecut, Patulea nu putea să nu aibă...

Atunci? Atunci nu rămânea decât calea deschisă, a colaborării, marcată însă de o neomenească tensiune din partea amândurora. Dar dacă greşea!… Dar dacă Patulea nu avea nici cel mai mic amestec în moartea lui Oarcă? Nicolae avea poate dreptate spunându-i că înţelegea mersul înainte al lucrurilor de pe poziţii de clasă lipsite de supleţe, în condiţii istorice care te obligau să scrâşneşti din dinţi, dar să te conformezi lor, dacă voiai ca ţelul suprem să învingă; nu cel imediat, personal, neesenţial, în vâltoarea marilor evenimente… Oricum, ajunse la concluzia că dacă Patulea era nevinovat, nu-i va refuza colaborarea şi profesionalismul unui autopsier care taie fără milă, dar cu socoteală.

Roman tresări. Telefonul aflat pe birou – nu-l văzuse până atunci tot din pricina luminii care bătea în partea opusă – avu un clinchet scurt, ca atunci când în casă se mai află şi un alt telefon şi cineva vrea să vorbească de acolo. O picătură de sudoare i se prelinse pe şira spinării, în jos, şi Roman urmări scurgerea ei peste fiecare vertebră, până ce pictura fu absorbită de cămaşă la locul unde cureaua pantalonilor îi strângea mijlocul.

28

Patulea deschise uşa de la birou cu cotul, apoi împingând-o cu genunchiul îşi făcu loc în încăpere ţinând cu ambele mâini tava pe care abureau două ceşti cu cafea… Aşeză tava pe birou, dar întâlnind privirile lui Roman ţintuite cu încăpăţânare într-un anumit punct, observă telefonul. Tava se lovi de sticla de cristal şi una din ceşti se vărsă peste şerveţelul alb aflat sub farfurie.

— Trebuie să recunosc că nu mă prea pricep, domnule Roman… De fapt, la ceasul acesta ar fi trebuit să desfundăm o sticlă cu şampanie, dar sincer să fiu, mă bucur că n-o am; şampania trebuie băută pentru ceva, pentru ceva deosebit şi eu nu ştiu pentru ce-am fi putut să închinăm…

— Pentru sinceritate, rosti Roman direct, poate prea direct. Când Patulea se uită la comisar văzu că din liniştea de pe faţa lui Roman nu mai rămăsese nimic.

Patulea se uită din nou la telefon şi aceeaşi cută îi apăru în mijlocul frunţii.

— Bine, domnule Roman, zise Patulea şi se aşeză pe scaun, nu înainte de a-i aşeza comisarului ceaşca cu cafea în faţă… Sinceritate pentru sinceritate, continuă el, şi faţa lui deveni palidă şi gravă.

—Scorţea e în mâna mea, domnule Roman, da, nu vă miraţi, deocamdată formal, se înţelege… În haosul care domneşte peste tot astăzi, singura dificultate în prinderea unui bandit e ascunzătoarea… „La planque“, cum zic francezii… Eu am aflat-o pe a lui Scorţea… Voiam să-l prind sau să-l lichidez… Ai apărut dumneata, impus de partidul dumitale. Mi-ai arătat clar, fără echivoc, că orice aş face, eu sunt un om pecetluit… din cauza activităţii depuse în cadrul siguranţei… Ce voiai să fac? Să mă linguşesc, să-ţi pun la dispoziţie experienţa mea, să te ajut să devii celebru în poliţie la două zile după numirea dumitale? Te-am lăsat să te descurci singur. Dar beţe în roate nu ţi-am pus şi crede-mă, dacă vrei şi dacă poţi, nici nu m-am aliat cu Scorţea… Voiam doar să te compromiţi… şi să ajungi dumneata singur la convingerea că trebuie să pleci… Comisar şef, poate m-aş fi putut reabilita… Adjunct al dumitale, niciodată… Mă rog, aşa credeam până în clipa de faţă… Ai maşina aici?

— Nu, de ce?

— Mergem să-l umflăm pe Scorţea… Fii liniştit, nu e nevoie de forţe… În noaptea de anul nou e singur, eventual cu amanta… Toţi suntem slabi şi orgolioşi…

Patulea dădu ceaşca la o parte, căută printre hârtii ceva şi găsind cheiţa o băgă în broasca sertarului…

— Totdeauna îl închid… Curiozitatea de diavol a celui mic…

Patulea scoase din sertar un pistol strălucitor şi îi verifică încărcătorul.

— Eşti înarmat?

— Nu, răspunse Roman.

— Poftim, spuse Patulea şi îi întinse comisarului arma.

Roman privi câtva timp pistolul, îi verifică şi el încărcătorul sub privirile zâmbitoare ale lui Patulea, apoi îl vârî cu destulă cazna sub cureaua de la pantaloni.

— S-ar putea să nimeresc pe altcineva, zise Roman cu un râs strâmb…

— Pe mine, de pildă?… Nu e genul dumitale, spuse Patulea, şi în încăpere se împrăştie râsul lui cristalin, ciudat de copilăros.

Din camera vecină se auziră paşi pe covor şi uşa se deschise încet. În rama ei apăru mai întâi nasul lui Mihai, apoi ochii cercetători şi până la urmă băiatul lui Patulea intră ţinându-şi pantalonii de la pijama cu mâna.

— Ce-i, mă Mihai, de ce nu dormi? întrebă Patulea şi îşi luă băiatul în braţe…

— Am visat urât, zise puştiul şi cu o mână catifelată începu să se şteargă la ochi… Uite că e şi domnul Mihai aici, mai spuse puştiul.

— Hai, du-te la oulcare, zise Patulea, dar în clipa aceea, de la Gara de Nord, se auziră locomotivele fluierând în cor şi strigătul lor, cu toate că ar fi trebuit să fie vesel în noaptea aceea de anul nou, suna parcă răguşit cu stridenţe sinistre…

—Să creşti mare, dragul meu, tata îţi doreşte numai sănătate şi fericire, şi Patulea emoţionat îl sărută pe băiat pe frunte, sincer tulburat de cuvintele rostite…

— La mulţi ani, domnule Roman, uite, dacă aş fi avut şampanie, acum zău că aş fi ştiut pentru ce-o beau, zise el şi se înclină uşor spre comisar…

Roman ar fi vrut să-i întindă mâna, dar mâinile sub-comisarului erau ocupate. Nu-i rămase decât să zâmbească fâstâcit.

— La culcare, Mihai, am zis.

— Dumneata nu te culci?

— Nu, noi mai avem treabă…

— Of, mereu ai treabă, mama a zis, înainte de a se culca, că în alte case se petrece în noaptea asta, numai la noi…

— A zis mama, asta?

— Eu cred că n-a zis, Mihai, interveni Roman voind să-l salveze pe puşti.

— Ba a zis, se încăpăţână băiatul şi coborând din braţele tatălui său se îndreptă spre uşă…

În dreptunghiul ei se opri şi scobindu-se în nas fără jenă întrebă:

— Tată, mama a zis că dumneata eşti un om bun şi curajos, i-adevărat?

— De ce mă întrebi? Vrei s-o verifici pe maică-ta?

Puştiul înclină din cap…

— Eu totdeauna am încredere în ce spune ea, zise Patulea şi pe faţa lui coborî o urmă de îngrijorare.

După plecarea lui Mihai, între Roman şi Patulea domni o clipă de linişte stânjenitoare.

— Am impresia că atunci, dimineaţa, când ai plecat de la mine, ai avut dreptate, domnule Roman…

— Am vorbit din invidie, domnule Patulea, zise Roman uitându-se la subcomisar cum se îmbracă.

Locomotivele încetară să sune. Peste oraş liniştea, acea linişte aparentă a spaţiilor mari, nemişcate, se întinse din nou şi Roman se uită cu curiozitate la telefon, voind să descifreze în el sensul acelui clinchet pe care îl auzise.

— Am telefonat la unul din oamenii mei, zise Patulea observând privirea piezişă a comisarului îndreptată spre aparat… Probabil apelul s-a auzit şi aici…

Roman se uită brusc la telefon, voind să-l încredinţeze pe subcomisar că de fapt acum lua pentru prima oară cunoştinţă de faptul că în încăpere se găsea un al doilea aparat şi zise ridicând din umeri:

— N-am auzit nimic… Se scuză el…

Spre surprinderea lui Roman, când ajunseră jos, cu intenţia să meargă la gară să caute un taxi, îl văzură pe Alexe plimbându-se pe lângă maşină…

— Ţi-am spus că n-am nevoie de maşină, Alexe? îi reproşă Roman…

— După cum observ, văd că aveţi, spuse Alexe, privind la cei doi oameni… Poftiţi… E un frig fire-ar… Zise el, alergând comic prin faţa maşinii ca să poată deschide la timp şi a doua portieră. Aşa îl învăţase că trebuie să facă un prieten de-al lui, şofer şi el, la un comerciant.

Maşina înaintă în noapte spre cartierul indicat de Patulea.

Alexe conducea cu grijă.

— La mulţi ani, am uitat să urez, spuse Alexe fără să se întoarcă spre cei doi oameni care stăteau tăcuţi pe pernele din spate…

— La mulţi ani, Alexe… Mâine toate înjurăturile Lenuţei le iau asupra mea…

— Las că e fată bună, ştie ea ce e ăla serviciul...

Tăcură din nou. Nu se auzea decât motorul maşinii şi un zgomot surd, sub Buick, provocat de ţeava de eşapament, care era spartă.

— Domnule Roman, ciudat, începu Patulea, acum vreo două luni am văzut un film, se chema „Căruţaşul morţii”, da, da, aşa se chema…

— Ce-i cu el? întrebă Roman, văzând că Patulea se oprise din vorbit.

— Nu sunt superstiţios, dar fiind vorba de anul nou… Un subiect tâmpit, idiot, aş zice, dar cu toate astea capabil să te impresioneze, eu ştiu… poate tocmai prin idioţenia lui… Despre credinţa existentă în nu ştiu ce parte a lumii că cine moare în noaptea de anul nou va ajunge Căruţaşul morţii. O poveste bretonă mi se pare… Un tip care se afla în spital, văzând că se apropie miezul nopţii, fuge, ca nu cumva să moară… Şi, fireşte, moare şi ajunge exact în locul de care se temea… Să ducă timp de un an toţi morţii… până când alt nenorocos urma să-l înlocuiască.

— N-am văzut în viaţa mea decât vreo zece filme, spuse Roman, deloc impresionat de cele povestite de Patulea…

— Nu mi-aş fi adus aminte, poate, dacă n-aş fi auzit locomotivele… Sinistre, nu-i aşa? Mari şi negre… Probabil sunt cu nervii întinşi la maximum, mai zise el şi îşi ridică gulerul de la palton…

Începură să apară câteva coşuri de fabrică şi Patulea, arătând cu degetul spre ele, îşi permise să remarce:

— Nu te surprinde faptul că Scorţea şi-a găsit adăpost tocmai într-un cartier muncitoresc?

— De ce? Fiecare clasă îşi are ciurucurile ei…

Mai merseră câtva timp, apoi Patulea îl atinse pe Alexe cu mâna pe un umăr.

— Oprim, pe aici trec atât de rar maşini… încet… Nu închide motorul, lasă-l încet… În caz de ceva…

— Dar ce, e ceva periculos? se interesă Alexe…

— Nu, Alexe, dar pentru orice eventualitate ia arma asta, tot nu mi-e de prea mare folos, spuse Roman şi îşi scoase pistolul de la brâu… Ştii să umbli cu el?

— Eu? Păi atâţia bani să avem noi, câte filme cu cowboy am văzut eu până acuma, zise el şi nu fără mândrie îşi vârî arma în buzunarul hainei schimbate cu două săptămâni în urmă cu Roman.

Ninsoarea deasă şi umedă se porni din nou, întunecând şi mai mult cerul. Nu se vedea la un metru depărtare şi Roman, ca să nu-l piardă pe Patulea, mergea aproape de el, umăr în umăr, simţind din când în când prin haina de piele atingerea nedorită a celuilalt.

Maşina rămăsese undeva în urmă, dar Alexe nu prea era omul care să se conformeze unei indicaţii şi mai ales s-o respecte până la capăt. Motorul Buick-ului se auzea mormăind şi Roman avu certa senzaţie că şoferul, neîncrezător, îi urmăreşte tăcut, de la distanţă, ghidându-se după paşii lor rămaşi în zăpada proaspătă şi afânată.

Întregul cartier era cufundat în întuneric.

Printr-o fereastră deschisă de-o palmă, atât cât permitea hârtia de camuflaj, acum ţinând loc de perdea, în lumina opacă a becului dinăuntru, se vedea strecurându-se afară o dâră de fum gros şi până la nasul lui Roman ajunseră mirosuri grase, ademenitoare, de sarmale şi fripturi.

Era noaptea de revelion; noaptea speranţelor, noaptea credinţei oarbe a oamenilor în ceva mai bun.

Fără să vrea, Roman îşi aduse aminte de povestea lui Patulea cu „Căruţaşul morţii” şi dacă la început ascultase sumarul subiect cu plictiseala omului înarmat împotriva superstiţiilor, acum nu trebui să facă prea mare efort să şi-o reprezinte aievea. Îşi ciuli urechile – avea acest dar din copilărie de a-şi comanda mişcările pâlniilor de la urechi – şi auzi sau numai i se păru că aude, un scârţâit de osii neunse, de loitre curbate, gata să se rupă sub greutatea cadavrelor culese în noaptea de la răscrucea anilor şi nevoite ca vreme de douăsprezece luni să umble fără odihnă prin împărăţia Doamnei în negru. Scârţâitul crescu în intensitate şi când Roman se uită mai bine văzu prin fulgii grei o poartă zbătându-se în bătaia vântului, scârţâind cumplit din balamale. Deci asta era căruţa morţii, îşi zise, dar nu râse la descoperirea făcută şi nici nu se simţi mai uşurat.

Patulea îl strânse uşor de braţ. Şi Roman îşi încetini paşii. La colţul străzii, văzură o casă dărăpănată, cu un perete surpat, cu acoperişul spart, lăsată pe-o parte ca o căciulă cu fundul teşit.

Vântul răscolea zăpada şi o împrăştia într-un zgomot de nisip măcinat prin toate ungherele.

Patulea îşi scoase pistolul, îl armă, apăsă pe piedică şi se uită la Roman cu un reproş vizibil pentru faptul că-i dăduse arma şoferului.

Ocoliră casa şi ajunseră în spatele unei grădini de unde puteau observa destul de bine imobilul cu un etaj, mai la dreapta; în stânga lor, ascunsă între arborii desfrunziţi, o altă casă îşi desena contururile; o casă joasă, acoperită cu tablă, din coşul căreia fumul se ridica de-o palmă ca apoi vântul să-l împrăştie grăbit răspândind în aerul rece mirosul de lemn ars.

— La ora asta nu poate fi nimeni de pază, şopti Patulea. E ora armistiţiului între viciu şi virtute...

Înaintară cu grijă spre fundul grădinii exact spre partea unde gardul depăşea înălţimea de doi metri. Ulucile erau bătute una în alta iar deasupra legate cu două rânduri de sârmă ghimpată. De la gard încolo domnea împărăţia Bărăganului. Gardul înalt avea dubla menire de a apăra casa de vânturile tăioase ale iernii şi de a o păzi de eventualii curioşi ce ar fi dorit să se strecoare pe acolo. De sârma ghimpată erau atârnate cutii vechi de conserve. Vântul făcea, acum, din fiecare cutie o orgă de zgomote; se ascundea pentru o clipă în căuşurile goale şuierător, ca apoi, după o scurtă tresărire, să se elibereze, aruncând în eter un ţipăt surd, multiplicat ca un ecou.

Locul ales de Patulea pentru trecere i se păru lui Roman dificil, dar bun. Nimănui nu i-ar fi trecut prin minte să excaladeze gardul înalt. În plus, de la gard până la o casă era destul spaţiu ca urlătoarele, atinse din nebăgare de seamă, să nu facă mai mult zgomot decât făceau acum din pricina vântului. Dar Patulea, înaintând câţiva metri, cu spatele aplecat, nu numai că nu încercă să sară gardul, dar se lungi aproape pe burtă şi câtva timp comisarul îl văzu făcând eforturi să ridice ceva. Se apropie şi el. Trăsese de un capac de lemn prevăzut cu două belciuge puternice, atât capacul cât şi belciugele aflându-se undeva sub gard, acoperite de stratul gros de zăpadă. Roman ar fi vrut să-l întrebe pe subcomisar de unde cunoştea atât de bine rosturile casei şi mai ales această intrare, dar se mulţumi să tacă. Capacele se ridicară şi Patulea făcând semn cu capul intră primul în gaura destul de largă, care permitea unui om să se strecoare îndoit de spate. Roman îl urma. Capacele de lemn

fură lăsate la loc şi Mihai auzi deasupra cum vântul se năpusteşte în gard cu şi mai mare furie făcând cutiile de conserve să urle lugubru.

Tunelul în care intraseră avea înălţimea de un metru, un metru treizeci; nu era armat decât din loc în loc cu câteva scânduri sub care erau proptiţi stâlpi mari de lemn. După cât îşi dădea seama Roman nici nu putea fi foarte adânc de la nivelul pământului, deoarece panta pe care o coborâse nu era prea înclinată, iar pe alocuri, prin pereţii galeriei se vedeau rădăcinile pomilor ca nişte braţe de sepie încremenite. Înţelese că tunelul nu era altceva decât o ieşire de siguranţă în cazul că cineva ar fi atacat casa. Coridorul dădea probabil undeva în pivniţă sau în orice caz îşi avea ieşirea în apropierea ei. Un sistem de uşi, poate la fel de simplu ca cel din afară, ar fi creat posibilitatea ca în câteva secunde omul certat cu legea să se facă nevăzut în dosul gardului mare, urmând ca de acolo, după câţiva paşi, să intre în păduricea din apropiere sau în labirintul de străzi şi curţi. Roman trăise doar în asemenea cartiere şi ştia foarte bine că în materie de ascunzişuri ele semănau cu o junglă – cel puţin asemenea comparaţie făcuse el pe vremea când era copil şi se juca de-a hoţii şi vardiştii. De fapt, acum făcea acelaşi lucru, numai că era de-adevărat.

Pământul era moale şi Roman cu greu îşi putu smulge un picior din argila prinsă de gheată ca o răşină topită. Simţi că inima îi bate cu putere. Se opri. Patulea se întoarse luminând coridorul cu lanterna mică de buzunar şi Mihai înţelese după ţeava pistolului dusă la gură că subcomisarul cerea de la el linişte desăvârşită.

Se aşeză pe vine şi câtva timp ascultă vântul care abia se mai auzea de afară.

Faptul că intraseră atât de uşor în galerie, îl făcu pe Roman să se teamă. Locul putea să fie tot atât de bine o capcană de unde nu mai avea să iasă viu. Cu această îndoială în suflet plecase din casa lui Patulea, dar între îndoială şi imensul semn de întrebare care stăruia în conştiinţa lui, preferase să elimine îndoiala, dorind ca semnul de întrebare să se transforme într-o negaţie a propriei lui suspiciuni sau într-o confirmare a ei.

Patulea aprinse din nou lanterna şi Roman observă că faţa subcomisarului e năclăită de sudoare. Într-adevăr, aerul jilav,

ascuţit, cu miros de bălegar putred, stăruia în coridor atât de persistent încât şi Roman abia mai putea să respire.

Făcură câţiva paşi şi ajunseră într-un dreptunghi, asemănător unei pivniţe, pe pereţii căruia mucegaiul alb putea fi uşor confundat cu un strat subţire de brumă.

Patulea făcu din nou un semn cu mâna şi Roman, cu picioarele tremurânde, se opri locului. De sus, din tavanul pivniţei, se auzeau înfundat paşi. Deasupra lor, cineva se plimba dintr-un colţ în altul al încăperii. Apoi paşii se opriră. O uşă se lovi de perete şi la scurt timp, în subsol se auzi un geamăt uşor de femeie. Voi să-i facă un semn lui Patulea, dar acesta probabil asculta şi el, aşa că nu întoarse ochii spre el.

Pe spatele lui Roman sudoarea curgea şiroaie. Respiraţia îi era gâtuită de emoţie şi de aerul îmbâcsit.

Sus se auziră din nou paşi, de data asta erau două perechi de paşi. Capacul de lemn transmitea intensitatea lor destul de precis şi Roman înţelese că sus erau doi oameni: un bărbat şi o femeie. O uşă se trânti cu putere, apoi zgomotele încetară cu desăvârşire.

Patulea se ridică în picioare – până atunci stătuse pitit şi cu mâna liberă pipăi capacul de deasupra. Împinse şi una din laturile uşii se ridică fără prea mare greutate. Deci uşa nu fusese închisă, îşi zise Roman, dar imediat îşi mărturisi că cel de sus ar fi fost nişte ageamii dacă ar fi ţinut uşa închisă cu lacătul sau cheia. În cazul unui atac sau al unei percheziţii, ar fi pierdut destul timp ca să poată fugi. Roman nu putu să vadă nimc prin deschizătură. În cameră era întuneric şi tocmai de acest lucru profită Patulea. Ridică fără teamă capacul şi ţinându-l cu mâna ca să nu cadă, urcă cele câteva scări de lemn. Roman îl urmă. Închiseră apoi capacul la loc şi îi încercară rezistenţa sub picioare. Patulea îl prinse pe Roman de cot şi-l trase spre el.

— Au ieşit din casă, vino…

Roman se supuse şi de data asta. Îşi descheie încet haina de piele şi mâna lui zăbovi o fracţiune de secundă la subţioară. Intrară într-o altă încăpere, la fel de întunecată ca şi prima, cu singura deosebire că era încălzită şi mirosea puternic a parfum.

„Totul e prea simplu, prea uşor“, îşi zise Roman şi un sentiment de teamă puse stăpânire pe el. Era acum aproape sigur, cu toate că încă n-avea un indiciu precis, că semnul de întrebare cu care pornise de acasă se întorsese cu partea

bombată în jos şi că din belciugul ăsta cobora o frânghie care în câteva clipe avea să-şi strângă laţul în jurul gâtului său. Ar fi avut încă posibilitatea să acţioneze, dar o curiozitate prostească, copilărească, lipsită de logică, îl îndemna să se supună până la capăt jocului la care participase, ca pe vremuri. Dar dacă pe atunci jocul era un simplu joc, acum el putea să-l coste viaţa.

Din odaia vecină se auziră paşi şi Patulea îl prinse pe Roman de mână şi-l trase lângă el, apoi se depărtă câţiva metri în partea opusă.

Uşa se deschise fără precauţii, apoi flacăra unui chibrit licări. O sticlă de lampă se ridică în sus, chibritul aprinse feştila şi când încăperea se lumină, Roman îl văzu pe Patulea stând pe un fotoliu cu pistolul îndreptat spre el. Omul de lângă masă, îmbrăcat într-un costum elegant, cu papion la gât, zâmbea din colţul gurii drepte, lăsând să se întrevadă câteva rânduri de dinţi îmbrăcaţi în aur.

— Scorţea, ai o vizită, domnul comisar Roman vrea să te prindă viu şi nevătămat.

— Mâinile sus, spuse Scorţea încet şi ridică şi mai mult flacăra lămpii.

— Nu e înarmat, spuse Patulea şi cedă locul de pe fotoliu lui Scorţea.

— Am zis mâinile sus, comandă Scorţea de data asta cu brutalitate şi Roman îşi ridică braţele.

— Tâmpitule, spuse Patulea privindu-l cu haz pe comisar… Şi un copil şi-ar fi dat seama…

Scorţea râse…

— Dumnealui nu e copil, e un mucos, zise el şi îşi turnă într-un pahar acelaşi lichid de culoare verzuie…

— Vă înşelaţi, domnilor, eu mi-am dat seama, răspunse Roman.. Când am plecat de la dumneata eram sigur aproape că ăsta va fi sfârşitul…

— Bine, şi atunci de ce l-ai urmat? întrebă Scorţea curios şi el…

— Voiam să-i ofer o şansă, o unică şansă…

Scorţea se uită la Patulea, bău vinul şi râse din nou…

— Domnule Roman, la dumneata prostia sare în ochi, spuse Scorţea, de-a dreptul mirat de răspunsul lui. Vii să mori ca să te convingi că ai dreptate… Asta e nemaipomenit. Domnule

Patulea, păi în cazul ăsta dumneata eşti mai mare escroc decât mine… şi Scorţea scoase din sertarul unui birou un pistol cu butoi.

— Deci ideea cu hainele a fost a dumitale Patulea? întrebă Roman şi îşi linse buza de sus, de unde transpiraţia trecută prin mustăţi îi intra, sărată şi amară, în gură…

— A mea, domnule comisar, spuse Patulea şi clinchetul piedicii de la pistol se auzi atât de distinct de parcă ar fi bătut peste un oraş pustiu clopotele Mitropoliei…

— Eroicul fiu al clasei muncitoare, vrând să facă treaba de unul singur a căzut la datorie… va fi găsit, dacă va fi găsit, acolo la primăvară, undeva la… spuse Scorţea şi de data asta râse gros, arătându-şi în cerul gurii placa de aur a protezei masive…

— Patulea, îmi scot şapca în faţa dumitale, şi Roman îşi scoase şapca şi brusc o aruncă în lampa cu gaz de pe masă. În aceeaşi secundă se trânti la pământ.

Răsunară câteva împuşcături. Geamurile se făcură ţăndări, apoi o linişte de mormânt se lăsă în încăpere.

Uşa dintre cele două camere se dădu brusc în lături, lovită cu piciorul şi lumina unei lanterne puternice cercetă camera. Roman cu pistolul în mână voi să tragă, dar în rama uşii îl văzu pe Miclovan.

— Eşti rănit, domnule comisar? întrebă el şi se aplecă spre podea ca să-l ajute pe Roman să se ridice… La dumneata nu prostia a ajuns o virtute, ci virtutea s-a transformat în prostie, zise Miclovan şi fluieră uşor văzând fruntea însângerată a comisarului.

— Domnule, dar eşti şi norocos şi pe deasupra ştii să şi tragi admirabil, zise el şi cu lanterna urmări îndelung chipurile lui Patulea şi Scorţea, amândoi întinşi pe podea. Patulea era lovit direct în frunte, iar Scorţea, dacă nu s-ar fi văzut dinţii de aur sfărâmaţi, nimeni nu şi-ar fi putut da seama că era lovit. Numai în spate, la ceafă, se vedea gaura pe unde ieşise glonţul.

În curte se mai auziră câteva împuşcături…

— Sunt oamenii mei, domnule Roman… Eu mă mulţumesc şi cu cei de mâna a doua, spuse el şi ieşi din încăpere…

Prin uşile date în lături ale pivniţei, Alexe se uita în sus temător…

—Tovarăşe Roman, sunteţi viu?

— Viu şi ceva mai deştept, Alexe, zise Român zâmbind amar…

— Bine că sunteţi viu, zise el şi se şterse la ochii înceţoşaţi… Că mi-aţi dat un pistol cu gloanţe oarbe, mama mă-si că altfel…

30

Primul lucru pe care-l făcu Roman fu să se oprească la cişmeaua din colţul străzii şi să se spele pe obraz. La atingerea rece a apei, fruntea începu să-l usture, îşi pipăi rana cu degetele ca să vadă dacă e adâncă. Nu era atins osul. Alexe îl pansă cu o batistă înflorată, mirosind a parfum şi comisarului nu-i fu greu să-şi dea seama că era a Lenuţei sau că, în orice caz, Lenuţa i-o făcuse cadou lui Alexe.

În maşina de la colţ erau băgaţi rând pe rând oamenii găsiţi în casa lui Scorţea.

Scăpase de la moarte ca prin urechile acului, datorită norocului. Trăsese la întâmplare şi după ce lumina orbitoare a lanternei lui Miclovan stabilise exact unde fuseseră loviţi Scorţea şi Patulea, Roman nu se socoti deloc fericit că era autorul unei asemenea isprăvi, cu toate că fusese în legitimă apărare.

Aproape cu forţa îl luase Alexe din faţa celor doi morţi. Roman era ca hipnotizat de ochii deschişi ai lui Patulea, imobili şi trişti. Se cutremură când îşi aduse aminte de povestea „Cărăuşului morţii“. Era pentru prima dată în viaţa lui că omorâse: n-avea importamţă care era cauza; justificările erau teoretice, rezultatul lor era însă aceşti doi morţi, unul lovit în frunte, altul în gură şi moartea o provocase ei. Se clătină. Stomacul începu să-l doară cumplit şi vomă tot ce mâncase în ziua aceea.

Dintr-o nişă a pivniţei, zidită în beton, doi agenţi cărau cu o căldare bijuteriile şi cocoşeii, teancurile de bancnote şi valută, cu dezinvoltura cu care ar fi dus lături pentru porci. Totul era depus direct în maşina lui Miclovan, fără proces verbal, fără inventar: comisarul n-avea timp pentru aşa ceva. Roman încercă o mare admiraţie pentru el.

Rămaseră doi agenţi de pază şi Miclovan apucându-l pe Roman de cot îl scoase din curte.

— Vă pot însoţi, maşina mea e plină de marfă, zise Miclovan zâmbind…

— Domnule comisar, presa…

— Presa să se ocupe de cei vii, spuse Miclovan şi nu avu nimic împotrivă să se lase fotografiat din mers, cu toate că aparent nu dădea prea mare importanţă nici acestui fapt. Frumoasă noapte de anul nou, spuse Miclovan odată urcat în maşină lângă Roman şi tacticos, fără să-şi scoată mănuşile fine de piele, îşi aprinse o regală, apoi îi dădu indicaţii lui Alexe unde să meargă.

— Întâi pe Viting, contramandă Roman cursa cerută de Miclovan şi acesta, cu un surâs distins, concesiv, dădu din cap în semn că n-are nimic împotrivă.

— Domnule Roman, domnule Roman, spuse Miclovan trăgând cu putere fumul moale în piept, trebuie să recunoşti că meseria asta are nişte legi ale ei, pe care nu e bine să le ignori… Mă mir cum ai scăpat… Ştiu că te întrebi cum am ajuns acolo şi mai ales, de ce nu te-am anunţat din vreme, dacă ştiam locul… Vreau să-ţi spun că meritul îţi aparţine integral… N-am avut când să te informez că am avut câteva discuţii cu Patulea, de unde am înţeles că imparţialitatea lui politică, declarată dealtfel – încetase să mai fie imparţialitate şi îl suspectam în sinea mea de posibile prostii. Iată că faptele mi-au demonstrat supoziţia, cu toate că l-am prevenit. După ce am ieşit de la dumneata – maşina mă aştepta după colţ – am aşteptat să văd ce hotărâre vei lua… Nicio clipă nu mi-am închipuit că n-ai să procedezi aşa cum ai procedat, până la un punct, fireşte… Eram sigur că ai să mergi la Patulea, ca să te convingi, sau mai bine zis să-ţi lămureşti multele semne de întrebare în privinţa lui… Dar ce-a urmat pe urmă, este aproape de necrezut şi cu tot curajul meu, recunoscut şi arhicunoscut, dar calculat întotdeauna, n-aş fi făcut ce-ai făcut dumneata… În asemenea situaţii se dă un telefon, îşi ia omul măsuri de siguranţă, în sfârşit, propria lui securitate l-ar obliga la aşa ceva… Cu toate că aveam un om la post, la Comisariat, cu care păstram permanent legătura, n-am fost anunţat de nimic. Am dedus că orgoliul sau nepriceperea sau, ca să fiu mai exact, lipsa de experienţă, te-au îndemnat să procedezi cum ai procedat. Te-am urmărit, pas cu pas. Am intrat în casă prin acelaşi tunel – trebuie să recunosc, Scorţea, ştia meserie – şi am ajuns exact la timp… Din fericire, te-ai descurcat singur, cu toate că după primele împuşcături, ceilalţi bandiţi, aflaţi în casa vecină, te-ar fi lichidat imediat ce-ar fi aflat că şeful lor şi nu dumneata a fost cel ucis. Aşa s-a şi întâmplat.

În clipa când s-a tras primul glonte, bandiţii au alergat din casa vecină, dar la ieşirea din pivniţă îi aşteptau oamenii mei…

— Îţi mulţumesc, domnule Miclovan, spuse Roman cu o voce peste măsură de obosită.

— Nu ţi-am povestit aceste lucruri ca să-mi mulţumeşti, de fapt eu ar trebui să fiu acela care s-o fac. Cazul Scorţea intra în atribuţiile mele… N-o fac pentru că dumneata erai dator să mă anunţi, aşa cum eu de fiecare dată am făcut-o când am operat în sectorul pe care îl conduci…

— Practic, n-aveam cum, zise Roman… Ajuns la Patulea acasă nu puteam să-i cer voie să te sun şi nici pe drum nu-l puteam părăsi… Dar, în sfârşit, ce rost mai au toate astea…

— În cazul ăsta puteai să-ţi pui şoferul să sune sau pe altcineva de încredere… Mi-aş fi dat imediat seama…

— Mai am multe de învăţat, domnule Miclovan…

Roman tăcu. Volubilitatea lui Miclovan îl deranja, o găsea inutilă. Nu avea acum nevoie de explicaţii, nu avea nevoie de nimic…

Maşina se opri în faţa casei lui Patulea.

—Vreau să-i anunţ nevasta, spuse Roman...

— Bine, dar asta e o prostie, o să afle oricum, tocmai dumneata…

Roman nu comentă. Coborî şi Miclovan; curios îl urmă până la etajul patru…

Uşa se deschise mai repede decât s-ar fi aşteptat Roman, de unde deduse că nevasta lui Patulea, după plecarea lor, nu mai dormise.

În vestibul, doamna Patulea şi copilul se uitară la Roman speriaţi şi când femeia îi văzu sângele de pe faţă, voi să-l dea pe comisar la o parte şi să se uite în spatele lui, dar în spate era Miclovan şi nu omul pe care ea l-ar fi dorit. Îşi dădu seama că s-a întâmplat ceva grav, ceva deosebit de grav şi desfigurată la faţă deschise gura, dar nu putu articula un cuvânt. Se aşeză pe scaunul de lângă cuier, intuind tragicul sfârşit, dar neavând curajul să întrebe dacă era aşa…

— Unde e tata? întrebă puştiul, ţinându-şi pijamaua cu mâna şi Roman, înghiţind în gol, spuse pe o voce seacă:

— A căzut la datorie.

Roman coborî scările. Numai când ajunse jos, auzi la etajul patru ţipătul deznădăjduit al femeii…

31

Cimitirul Sfânta Vineri era plin de oameni. Din capelă, Oarcă fu dus pe umerii a patru bărbaţi până la groapa unde avea să fie îngropat. Coşciugul din lemn de brad, dat cu baiţ, fu aşezat pe două scânduri deasupra gropii şi un popă tânăr, cu odăjdiile încă noi, oficie slujba religioasă în toate amănuntele ei, cântând din răsputeri. Cânta aşa de frumos încât lumea adunată uitase parcă de mort, urmărind cu gura căscată i-urile înalte şi u-urile joase, scoase de preot cu o forţă aproape incredibilă, din pieptul lui slab.

Oarcă fusese un om cunoscut în lumea lui şi lumea aceea pestriţă, temătoare, mereu cu ochii în dreapta şi-n stânga, cu nările fremătânde în căutarea de sticleţi, se adunase acolo, de la mic la mare, îmbrăcată cu ce avea mai bun. Nu lipsea nici Gogulete. Aşezat la capul mortului, se rezema de crucea de stejar pe care săpase cu briceagul, la îndemnul unui pensionar cu carte, ajuns cine ştie din ce motive în pleava lor, următoarele cuvinte:

– Cum sunteţi voi
Am fost şi noi
Cum suntem noi
Veţi fi şi voi…

Gogulete lăcrima uşor şi dădea din când în când din cap, apostrofându-l pe Oarcă în gând, că nu-i dăduse ascultare şi în loc să facă împreună o bandă pe cinste intrase în tagma celor de la poliţie, şi ajunsese să sfârşească atât de prosteşte. Era sigur că din pricina asta murise.

Gogulete era încălţat cu şoşonii împrumutaţi de domnul Lică, care suferind fiind, nu putuse participa la înmormântare, dar voise totuşi să fie prezent prin încălţămintea împrumutată lui Gogulete şi prin madam Cujbă.

Proprietara pensionului „Ca în familie” venise îmbrăcată în negru, cu o pălărie, ca un castron, aşezată pe vârful capului, cu văl de doliu pe faţă. Femeia îşi ducea batista la ochii umezi, gândindu-se ce bine ar fi dacă la moartea lui Lică ar participa atâta lume ca la înmormântarea lui Oarcă. Îl stimase şi preţuise

pe Oarcă, dar după părerea ei prea se făcea tămbălău de persoana lui şi doamna Cujbă se referi înainte de toate la domnii aceia bine îmbrăcaţi, care nu erau alţii decât Miclovan, Roman şi Pavel şi încă o duzină de ceferişti veniţi la înmormântare din stimă pentru Pavel. Până şi Elviruţa venise la înmormântare, dar nu voise să renunţe la culorile ei preferate, roşu şi verde. Numai pălăria mare era neagră şi de sub ea Elviruţa scuipa din când în când câte o coajă de sământă. Le prăjise şi le sărase în ajun special pentru înmormântare, căci ştia că va dura mult.

Rosinanda, îmbrăcată şi ea în palton negru, un palton de copil, cu umerii prea strâmţi, încheiat în faţă bărbăteşte – era unul din paltoanele nerestituite Galeriilor La Fayette, îşi zise Roman privind-o cu atenţie – stătea stingheră într-un colţ şi se uita curioasă la chipul galben din sicriu. Ar fi vrut să plângă, dar nu putea, cu toate că din când în când i se ridica un nod în gât. Picioarele încălţate în pantofii curăţaţi de Oarcă stăteau în poziţie de drepţi, strânse unul lângă altul. Buzele erau strânse şi ele, numai ochii, mari peste măsură, cercetau lumea şi se minunau cât de multă se putuse aduna acolo la înmormântarea părintelui ei…

— Domnule Roman, îi şopti Miclovan acestuia la ureche, situaţia este unică… Am în spatele bisericii patru camioane… Niciodată n-o să se mai ivească ocazia…

Roman îl privi cu asprime pe Miclovan şi dădu din cap în semn că nu era de acord să se profite de pe urma morţii lui Oarcă.

— Domnule Roman, ocazia este unică, insistă Miclovan…

— Sub nicio formă, şuieră Roman printre dinţi şi Miclovan, întrucât era vorba doar de nişte borfaşi, deci nu intrau în sectorul lui de activitate, se dădu bătut, dar nu fără părere de rău. Adusese cu el şi câţiva fotografi. Nu s-ar fi aşteptat pentru nimic în lume ca Roman să nu fie de acord cu el şi în sinea lui îl considera pe acesta nu numai un sentimental prost, ci pur şi simplu idiot.

Popa citi ceva din evanghelie, apoi se apucă să ţină o predică, pe care ascultând-o, cei mai mulţi dintre oamenii adunaţi acolo începură să se uite miraţi unul la altul…

Mai mult ca sigur că părintele nu fusese prea bine informat în privinţa răposatului, altfel n-ar fi vorbit despre el ca despre un înger, venit din înaltul cerului pe pământ, ca acum sufletul lui, îmbrăcat în alb să se întoarcă la înălţimile din care venise.

Amintise popa de sufletul lui mare, de contribuţia lui la opera statornicirii cinstei şi umanităţii pe pământ şi de multe altele încă, încât Gogulete, sincer impresionat, şi crezând cinstit în tot ce auzea, plângea la capătul gropii cu atâta năduf încât crucea grea tremura, gata să cadă din mâna lui. Şi doamna Cujbă plângea. Numai Elviruţa insensibilă scuipa din când în când seminţele drept la picioarele preotului care, cumpănindu-şi greutatea de pe un picior pe celălalt le călca, făcându-le una cu ţărâna.

Sicriul fu acoperit, apoi stropit cu vin şi două curele, groase, de pantaloni, îl lăsară pe Oarcă pe fundul gropii.

Rosinanda îşi duse mâinile la ochi şi Roman se apropie de ea, adăugând la tăcerea ei şi pe a lui.

Bulgării de pământ începură să cadă pe sicriu şi după ce movila de pământ crescu atât cât se cuvenea, Gogulete înfipse crucea la capul ei cu epitaful întors spre cei adunaţi. Madam Cujbă începu să plângă, cutremurându-se din tot trupul.

Camioanele plecară din dosul bisericii şi agenţii îmbrăcaţi elegant îşi văzură de ale lor, supăraţi că fuseseră obligaţi să asiste de pomană la înmormântarea unui hoţ.

În curând în cimitir nu mai rămase nimeni. Două buchete de flori şi crucea mai aminteau doar de cel ce fusese Oarcă.

Rosinanda puse în mâna preotului şi cântăreţului câteva hârtii de o sută de lei şi aceştia înclinându-se cu smerenie se îndepărtară…

— Cum a fost, domnule Leonte? îl mai auzi Roman pe popă interesându-se de felul cum a decurs slujba. Răspunsul diaconului sosi prompt.

— Nici la Mitropolie, dom’ părinte, pe cuvântul meu de onoare…

Roman se acoperi, apoi se uită în ochii trişti ai fetei.

— Ce faci?

— Ce să fac, mă duc acasă…

Se îndreptară amândoi spre poarta cimitirului. Alexe îi aştepta, dar Roman îi făcu semn cu mâna că nu mai avea nevoie de el.

— Am să-i fac o cruce din piatră, am şi vorbit la Bellu, la un pietrar, spuse Rosinanda şi în clipa aceea Roman se ruşină că uitase din nou de promisiunea pe care o făcuse la mormântul mamei lui, de la „Izvorul nou“.

Obrajii i se colorară uşor şi îşi muşcă, buzele socotind că de fapt nu era numai vina lui, ci şi a lui taică-său care avea mai mult timp ca el şi căruia Roman îi dădea, ca unei soţii fidele, ultimul ban pe care îl câştiga…

— Nu vrei să vii la noi, Rosinando? întrebă Roman numind-o pe fată pentru prima dată pe nume.

Rosinanda tăcu un timp, apoi răspunse:

— Ce să fac la voi?…

— Tata m-a întrebat de tine…

— Nu viu, Mihai…

— De ce?

— Aşa… Sunt femei cu care bărbaţii se culcă… şi altele cu care se însoară. Nu vreau să fac parte din categoria primelor… Am făcut-o… Mi-a ajuns…

— Să ştii că nu-ţi cer niciuna, nici alta… Voiam doar aşa, să vii pe la noi… Şi eu sunt singur…

— Ţi-am mai spus, nu eşti obligat faţă de mine cu nimic şi nici din cauza tatii… Cât ştiam că e viu, nu mă interesa… Dar ştiam că e viu… Acum nu mai am pe nimeni, pe nimeni pe care să mă supăr şi pe nimeni pe care să-l aştept, şi Rosinanda, fără să mai zică nimic, se întoarse şi alergă spre tramvai.

Roman voi să alerge după ea, dar până la urmă renunţă. Se uită doar la picioarele ei cum alergau şi zâmbi înduioşat.

Se duse şi el spre staţia de tramvai. Nu era aglomeraţie. Se urcă, dar când voi să-şi scoată portofelul nu-l găsi. Se căută cu străşnicie sub privirile încruntate ale casieriţei, dar portofelul nu era şi pace. Cercetă toate buzunarele, dar erau goale. Până şi batista i-o furase.

Înjură şi coborî la prima staţie fără să ia aminte la casieriţa care îl ameninţa cu poliţia.

Lei 9,75
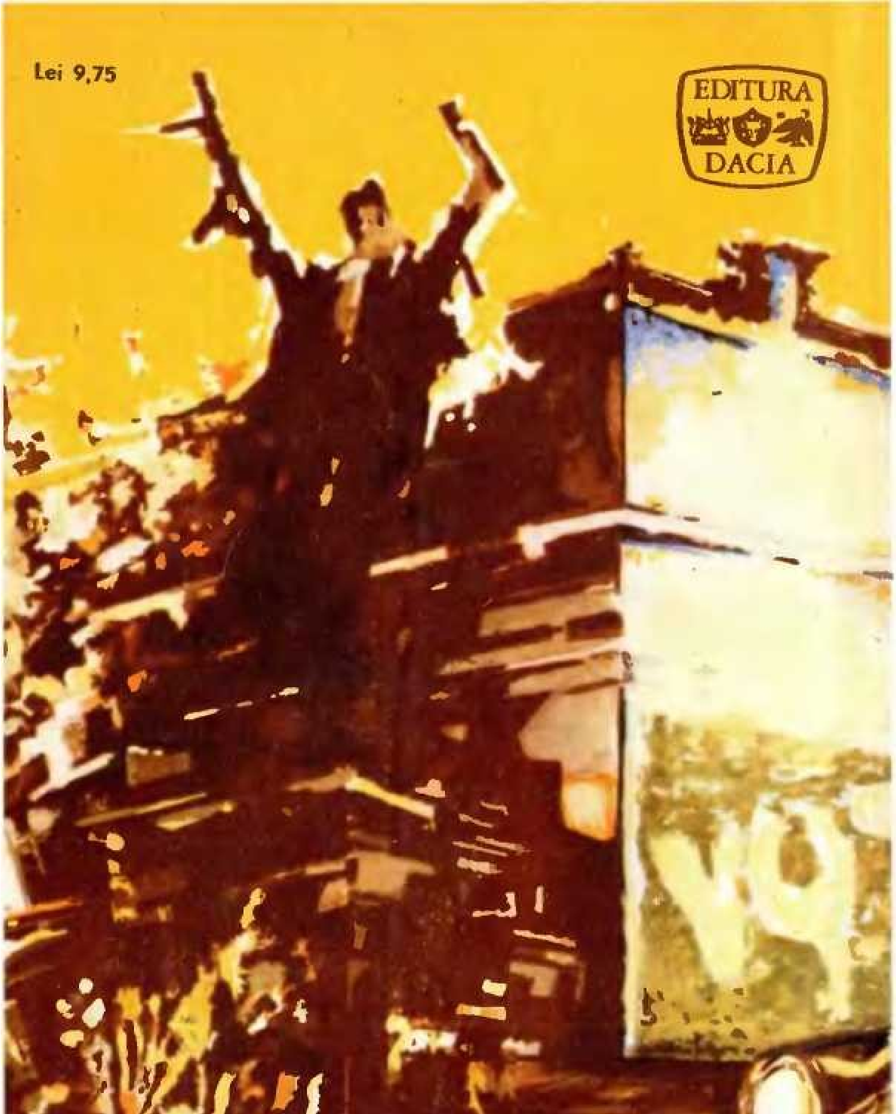
EDITURA DACIA